

การศึกษา “ป๊อดก่าน” ในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2559

การศึกษา “ปัดก่าน” ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษา “ป๊อดก่าน” ในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

ของ

ผไทพันธุ์ ฟุ้งบุญ ณ ออยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2559

ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา. (2559). การศึกษา “ปัดก่าน” ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์:

ดร.นงนุช สุวรรณผล.

การศึกษา “ปัดก่าน” ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีเป็นการวิจัยโดยใช้หลักมานุษยวิทยาผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงต่างๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาภาคสนามระหว่าง พ.ศ. 2557 - 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบริบทของปัดก่านในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 2. ศึกษาบทเพลงและวิธีการบรรเลงของปัดก่านในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัดก่านในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเครื่องดนตรีหลักที่สำคัญมากในการฝึกหัดเรียนรู้ดนตรีมอญ ซึ่งผู้เรียนดนตรีมอญทุกคนจะต้องเรียนรู้และฝึกเครื่องดนตรีชนิดนี้เป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นก่อนโดยในการเรียนดนตรีมอญนั้นจะต้องทำการไหว้ครู เพื่อเป็นการบอกกล่าวครูบาอาจารย์ฝากตัวเป็นศิษย์ให้รับรู้ว่าจะนี้วัฒนธรรมดนตรีของชนชาติมอญได้มีผู้มาสืบทอดและรักษาแล้ว ส่วนในด้านบทเพลงและการแสดงนั้น ผู้บรรเลง ปัดก่าน จะต้องมีความสามารถและประสบการณ์ เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ดำเนินทำนองหลักในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ซึ่งมีจังหวะทำนองและวิธีการบรรเลงที่ยาก ก่อนการฝึกหัดเรียนรู้ดนตรีมอญทุกชนิดจะต้องมีการฝึกหัดเครื่องดนตรีชนิดนี้ก่อนเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญทั้งในเรื่องของเพลงและเทคนิคต่างๆ การฝากตัวเป็นศิษย์ในการเรียนปัดก่านผู้เรียนจะต้องเตรียม 1. รูป 5 ดอก 2. เทียน 1 เล่ม 3. กล้วยน้ำว่า 3 หวี 4. มะพร้าว(ต้องมีจุก) 1 ลูก 5. หมากพลู 6. น้ำหอม 1 ขวด 7. บุหรี่ 1 ซอง 8. เงิน 5 บาท หรือ 50 บาทก็ได้ 9. น้ำ 1 ถ้วย 10.ดอกไม้ 1 กำ ตัวเลขต้องเป็นเลข 5 เนื่องจากนึกถึงคุณ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พ่อ-แม่ ครูบาอาจารย์ 2. บทเพลงที่ปัดก่านในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีที่ใช้บรรเลงต่างๆ ไป ได้แก่ 1. เพลงปาละหยายมัว 2. เพลงท่ามละโฮย บ๊อบโหว 3. เพลงชโมยบ๊อบโหว 4. เพลงเยนสะม้าย ซ้าวะนะเพ็ง 5. เพลงจ้าวบ้านว 6. เพลงใจะเก็น 7. เพลงชะโมญจักกะโว 8. เพลงร่อมปะไซงม่อน ซึ่งแต่ละบทเพลงใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานทำบุญและงานต้อนรับต่าง ๆ วิธีการบรรเลงของเพลงแต่ละเพลงจะ

มีชาติ – ชาติบาบ เคาะให้สัญญา 3 ครั้งแล้วเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีทุกชั้นเริ่ม
บรรเลงพร้อมกัน

A STUDY OF PATKAN IN PIPAT MON HONGSAWADI ENSEMBLE IN MON
CULTURAL CENTER BANWANGKA NONGLU, SANGKHABURI
DISTRICT KANJANABURI PROVINCE.

AN ABSTRACT

BY

PATHAIPHAN PUNGBOON NA AYUTTHAYA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology

Srinakharinwirot University

August 2016

Pathaiphon Pungboon Na Ayutthaya. (2016). *A Study Of Patkan In Pipat Mon Hongsawadi Ensemble In Mon Cultural Center Banwangka Nonglu, Sangkhauril District Kanjanaburi Province*. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor Committee: Dr. Nuttika Soontornanaphol.

Study of "Patkan", a musical instrument in Piphat Mon Hongsawadi Ensemble at Mon Cultural Center, Wang Ka Village, Nong Lu Subdistrict, SangkhlaBuri District, Kanchanaburi Province, used the ethnomusicologic method. The researcher studied from the documents, information collected from the interview and field study during 2014-2016. The study purposes are: 1). to study the context of Patkan in Piphat Mon Hongsawadi Ensemble at Mon Cultural Center, Wang Ka Village, Nong Lu Subdistrict, SangkhlaBuri District, Kanchanaburi Province; 2). to study the songs played by Patkan and how to play it in Piphat Mon Hongsawadi Ensemble at Mon Cultural Center, Wang Ka Village, Nong Lu Subdistrict, SangkhlaBuri District, Kanchanaburi Province.

The study showed that: 1). Patkan in Piphat Mon Hongsawadi Ensemble at Mon Cultural Center, Wang Ka Village, Nong Lu Subdistrict, SangkhlaBuri District, Kanchanaburi Province, is a main musical instrument used to practice Mon music which all musical students are required to study as the first musical instrument before learning others in order to gain the basic skill and technique. Therefore, the person who can play Patkan must be skillful and experienced as it plays the main melody of the song in Piphat Mon Hongsawadi Ensemble. To study this kind of music, the guru worship ritual is required in order to formalize the student-teacher relationship and to inform that the Mon musical culture has been being inherited. The following items are required for the ritual: 1. 5 joss sticks; 2. 1 candle; 3. 3 hands of cultivated banana; 4. 1 whole coconut; 5. set of Thai gum; 6. 1 bottle of perfume; 7. 1 pack of cigarette; 8. money of 5 or 50 Baht; 9. 1 cup of water; 10. 1 handful of flower. The number 5 is important as it means Buddha, Dharma, Sangha, parents and teachers. 2). The songs commonly played by Patkan in Piphat Mon Hongsawadi Ensemble are: 1. Palayaimua; 2. ThamlahoiBoptow; 3. SamoiBoptow; 4. YensamaiSaowanaphoeng; 5.

Chaobanua; 6. Chaikoen; 7. Samonchakkawo; 8. Rompasaingmon, used to play in the ceremonies e.g. wedding, ordination, funeral, religious ceremony, and reception. There is Khadi-Khadap giving the signal 3 times then other musical instruments starts playing at the same time.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษา “ป๊อแกน” ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ของ

ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ดร.ปรินทร์ ชัยวิสุทธิทางกูร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.นงนิจา สุนทรนผล)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นงนิจา สุนทรนผล)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์)

ประกาศคุณประการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้จากความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบคุณที่ทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบคุณอาจารย์ ดร. นงนิจา สุนทรธนะผล ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาและชี้แนะต่างๆ ในการทำปริญญาานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ สำหรับการแนะนำและให้คำปรึกษาต่าง ๆ ให้ความอนุเคราะห์จนปริญญาานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา อินทรสุนานนท์ ที่คอยแนะนำดูแลชี้แนะแนวทางต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ที่ให้ความเมตตาตลอดเวลาเป็นกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ รวมถึงให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ในการทำปริญญาานิพนธ์ในครั้งนี้

กราบขอพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในสาขามานุษยดุริยางควิทยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาล่าเรียน

ขอขอบคุณนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทุกคน ที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับปี่ดก่านและข้อมูลต่าง ๆ ในการวิจัย จนทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณว่าที่ร้อยตรีณฤตล เพื่ออำไพ ที่ช่วยดูแลเรื่องที่พัก ประสานงานต่าง ๆ ให้

ขอขอบคุณคุณปมนวรัตน์ สามสี ที่คอยให้คำแนะนำ มาโดยตลอด

ขอขอบคุณคุณจอนสัน ประจำเมือง ที่คอยดูแลสำหรับการเดินทางไปเก็บข้อมูลในทุก ๆ ครั้ง ไม่ว่าเส้นทางจะยาวไกลแค่ไหน เราก็ไปถึงปลายทางและปลอดภัยด้วยกันทุกครั้ง

ขอขอบคุณเพื่อนๆ มานุษยดุริยางควิทยา 56 ทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา

ขอกราบขอบคุณ คุณพ่อวินัย คุณแม่วรรณี พี่บุญ ณ อยุธยา ผู้มอบแรงกายแรงใจ สติปัญญาและทุนทรัพย์ ส่งเสริมให้การศึกษาและเป็นกำลังใจในการทำปริญญาานิพนธ์ ทำให้ลูกได้สำเร็จการศึกษา รวมถึงพี่ชายและทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจให้เสมอมา

ผไทพันธุ์ พี่บุญ ณ อยุธยา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....	10
เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์.....	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาติพันธุ์.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
การศึกษาข้อมูล.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
การสรุปข้อมูล.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของป๊อดกานในศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.....	35
ประวัติความเป็นมาของศูนย์วัฒนธรรมมอญ.....	35
ประวัติความเป็นมาของ “ป๊อดกาน”.....	44
ส่วนประกอบของ”ป๊อดกาน”.....	46
วิธีการบรรเลงป๊อดกาน.....	49
ระดับเสียงของป๊อดกาน.....	49
การประสมวง.....	53
พิธีไหว้ครู.....	56
ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับป๊อดกาน.....	58
ตอนที่ 2 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ.....	60
เพลงป้าละหยายมัว.....	60
เพลงท่ามละโฮย บ๊อบโท.....	62
เพลงชโมยบ๊อบโท.....	65
เพลงเย็นสะม้าย ชาววะนะเพ็ง.....	67
เพลงจ้าวบ้านัว.....	70
เพลงไจ่เก้น.....	73
เพลงชะโมญ จักกะโว.....	74
เพลงร่อมปะไซ่ง์โมน.....	75
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	77
อภิปรายผล.....	88
ข้อเสนอแนะ.....	90

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	95
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	132

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แบบฝึกการบรรเลงปี่ดก่าน เพลงที่ 1 ถึงเพลงที่ 3.....	37
2 ศูนย์วัฒนธรรมมอญ.....	41
3 การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ.....	42
4 การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ.....	42
5 การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ.....	43
6 ครูโทโปญ (Thaw Poing) ไม่มีชื่อสกุล มาจากสหภาพพม่า.....	43
7 สัมภาษณ์ครูโทโปญ(Thaw Poing) และนายกระเข้าโมน (Kasauh Mon).....	44
8 ปี่ดก่าน.....	45
9 ปี่ดก่าน.....	46
10 ลูกปี่ดก่าน.....	47
11 ลูกปี่ดก่าน.....	48
12 เลื่อยดัก (ไม้ตี)	48
13 ลำดับลูกปี่ดก่าน.....	49
14 ตัวอย่างโน้ตเพลงมอญ.....	52
15 การบันทึกโน้ตเพลงมอญ.....	53
16 การนำ “ปี่ดก่าน” มาประสมวงในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี.....	54
17 “ปี่ดก่าน” ประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี.....	55
18 ของที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครู.....	57
19 นักแสดงและนักดนตรีไหว้ครูก่อนทำการแสดง.....	58
20 ชาวบ้านร่วมทำบุญงานบวช.....	59
21 เครื่องบวชของชาวมอญ.....	59
22 งานแต่งงานชาวมอญ.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง#

“ดนตรี” คือความงามที่ถูกรังสรรค์ขึ้นด้วยจิตวิญญาณด้วยอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดออกมา เป็นการกระทำที่มีสุนทรียะของมนุษยชาติ ซึ่งแต่ละกลุ่มชนได้สั่งสมกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนกลายเป็นอารยธรรมความรุ่งเรือง มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีอย่างแยกกันมิได้ด้วยวิวัฒนาการทางด้านดนตรีทั้งเครื่องที่ทำให้เกิดเสียงด้วยการ ดีด สี ตี และเป่า มีทั้งเครื่องประกอบจังหวะพัฒนาจนมาถึงการบรรเลงรวมวงที่มีแบบแผนอันวิจิตรพิสดาร จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงภูมิปัญญาของชนชาตินั้น ๆ ชนชาติไทยเรามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานนับพันปี ในแต่ละยุคละสมัยคนไทยได้พัฒนารูปแบบการดนตรี จนกลายมาเป็นเอกลักษณ์ที่งดงามเฉพาะตน ด้วยเพราะพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนาส่งผลให้คนไทยมีความรักสงบจิตใจที่อ่อนโยนถ่ายทอดออกมาเป็นดนตรีนาฏศิลป์อันละเอียดอ่อน เป็นที่ยอมรับชื่นชมและประทับใจแก่นานาอารยประเทศมาช้านาน มรดกอันล้ำค่านี้ควรแก่ลูกหลานไทยได้สืบสานและเผยแพร่ให้อำรงอยู่คู่ประเทศไทยสืบไป

ดนตรีเป็นมรดกของวัฒนธรรมที่รับใช้สังคมมนุษย์ทุกคติ ทุกภาษาและทุกชนชั้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในความเชื่อทางสังคมศาสตร์ มนุษย์ยังกำหนดให้ดนตรีเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับพระเจ้าเช่น ดนตรี ในพิธีกรรมศาสนาของตะวันตก และดนตรีในความเชื่อเรื่องพิธีไหว้ครูทางดนตรีของชาวไทย (กาญจนา อินทรสุนานนท์.2532: 63)

จากคำกล่าวถึงความงามแห่งศิลปะที่กล่าวมาแล้วนั้น วิภา คงคากุล (2529: 79) ได้พรรณนาถึงดนตรีว่าดนตรีในฐานะที่เป็นวิชาการหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิจิตรศิลป์ ที่ได้พัฒนาเพื่อที่จะนำมาใช้สนองตอบต่อจุดประสงค์ของตนเอง ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเช่นเดียวกับความเชื่อทางศาสนา ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยได้กระทำขึ้นจนเกิดความเคยชินแต่อย่างไรก็ตามประเพณีของชนชาติต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ให้เราได้ศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างวัฒนธรรมที่จะกล่าวถึงคือมอญ

มอญ คือ กลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณสถานที่ต่าง ๆ เช่น ชุมชนมอญ ธนบุรี ปากลัด จังหวัดสมุทรปราการ สามโคก จังหวัดปทุมธานี บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร บ้านบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี บางกระดี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงบางส่วนของพื้นที่อาศัยอยู่ได้ร่วมพระบรมโพธิสมภาร ซึ่งคนส่วนใหญ่มักไม่ติดใจว่า เขาเหล่านั้นมีเชื้อชาติต่างจากคนไทยโดยทั่วไปอย่างไรมีถิ่นฐานบ้านเรือนจากไหนมีวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอย่างไร โดยมากจะเข้าใจกันเพียงว่า

ชาวมอญมีผิวขาวกว่าไทยจากคำพังเพยที่ว่า “ไทยเล็ก แจกดำ มอญขาว ลาวใหญ่” ซึ่งเป็นคำพังเพยที่เชื่อถือไม่ค่อยได้นัก เนื่องมาจากคนไทยและคนมอญมีความสนิทสนมกันมานานจนเกือบจะเป็นชนเผ่าเดียวกัน

วัฒนธรรมชุมชนมอญพลัดถิ่นที่ตัวอำเภอสังขละบุรี เป็นชุมชนเกิดใหม่มีอายุประมาณ 50 ปีเศษ ช่วงระยะหลังมีที่ท้าวามอญพลัดถิ่นกลุ่มนี้มีความต้องการจะกลืนกลายเป็นคนไทยมากขึ้น แต่รัฐบาลก็ยังไม่ให้สิทธิความเป็นพลเมืองไทย แม้รัฐจะมีการทำทะเบียนและบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า แต่ทว่าบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นดังกล่าวมิได้ให้สิทธิใดเพิ่มขึ้นแก่มอญเหล่านี้ (ขจิตกัยบุรุษพัฒน์. (2540: 74)

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมดเป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่าเช่นกัน โดยได้อพยพเข้ามาในราว พ.ศ. 2490 ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของรัฐบาลพม่า ในอดีตนั้นได้มีชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย ตั้งแต่กรุงหงสาวดีแตกสลายลงใน พ.ศ. 2300 และได้มาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกรุ่นหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอสังขละบุรี พ.ศ. 2490 นี้ จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาในภายหลัง (สุจิตลักษณ์ดิศดวง. 2545: 15) ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาทำกินในประเทศไทยซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของรัฐมอญ โดยเข้ามาทางจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่ทุรกันดารยากต่อการติดต่อกับตัวจังหวัด และมีช่องทางเข้าออกระหว่างประเทศไทยกับพม่าหลายแห่งซึ่งทำให้การเคลื่อนย้ายเข้าออกเป็นไปได้โดยง่าย การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ไม่ทั่วถึงด้วยมีอัตรากำลังไม่เพียงพอจึงทำให้ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าอพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทยซึ่งเป็นการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก

บ้านวังกะมีประชากรประมาณ 1,000 กว่าครัวเรือน ชาวมอญที่บ้านวังกะส่วนใหญ่ประมาณ 90 % อพยพมาจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในเมืองเย ในเมืองเมาะลำเหม่ง ซึ่งตั้งอยู่ในรัฐมอญ ประเทศพม่า ชาวมอญที่บ้านวังกะอพยพมาจากเมืองต่าง ๆ ได้แก่เมืองเยเมืองสอปปีก เมืองมูเดิง เมืองเมาะลำเลิง เมืองจัสโดว เมืองจัสมะระว เมืองจัสมะกอย เมืองสะเทิม เมืองบือะเรียง และเมืองอะปอง

ชาวมอญที่บ้านวังกะยังมีการสืบทอดดนตรีมาจนถึงปัจจุบันซึ่งจะใช้บรรเลงประกอบการ ชกมวย โดยใช้เครื่องดนตรี บรรเลงประกอบการชกมวยคาดเชือก เครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบนั้น ได้แก่ บั๊ตตาล่า (ระนาด) สะนัว (ปี่) ปะก่าน (ฆ้องวง) หะเปินหะโหนก (ตะโพนใหญ่) หะเปิน (ตะโพนเล็ก) วางซอน (กลองเปิงมางคอก 17-21 ลูก) ซาน (ฉาบ) สะดี (ฉิ่ง) ทำนองและจังหวะของเพลงที่บรรเลงมีลักษณะเร็วและเร้าใจกระตุ้นให้นักมวยรู้สึกฮึกเหิมขึ้นในขณะที่ทำการแข่งขัน

เพลงมอญที่ยังมีเล่นอยู่ ณ บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “ทะแยมอญ” เป็นการละเล่นดั้งเดิม ซึ่งมีลักษณะคล้ายลิเกไทยโดยมีทั้งการร้องและการรำของผู้แสดง โดยมีดนตรีประกอบการแสดง ประกอบด้วย เจียม (จะเข้) โกร่ว (ซอสามสาย) สะโหลด (ขลุ่ย) หะเปิน (กลองขนาดเล็ก) และสะดี (ฉิ่ง) ซึ่งเป็นดนตรีที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวมอญบ้านวังกะได้อย่างชัดเจน (สุจิตลักษณ์ ตีผดุง. 2545: 71)

ชาวมอญบ้านวังกะได้อพยพเข้ามาในเมืองไทยเป็นเวลานานกว่า 50 ปี วัฒนธรรมได้ถูกสืบทอดไปบางอย่างยังหลงเหลืออยู่และปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำและวัฒนธรรมบ้างก็รับเอาวัฒนธรรมเพื่อนบ้านเข้ามาาร่วมด้วย เช่นเดียวกับดนตรีบางชนิดของไทยได้เข้าไปร่วมกับวงปี่พาทย์มอญ แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอย่างเดิมโดยยืมเอาชื่องมอญ ปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญ ที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญเป็นหลักในการบรรเลงและยึดลักษณะทำนองเพลงที่เป็นสำเนียงมอญไว้ ซึ่งเป็นสำนวนที่เรียบง่ายมีลักษณะในทางกลม่ออารมณ์มากกว่ากระตุ้นอารมณ์อีกทั้งเพลงมอญนั้นแท้จริงแล้วใช้บรรเลงได้ทุกโอกาสยกเว้นในสังคมไทยที่ใช้บรรเลงเฉพาะงานศพเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัย เห็นว่ามอญอพยพมาอยู่ในเมืองไทยนานแล้ว วัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไปและที่ยังหลงเหลืออยู่ก็รับเอาวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาาร่วมด้วย เช่นเดียวกันกับดนตรีบางชนิดของไทย ได้เข้าไปบรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์มอญ เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม เป็นต้น แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอยู่อย่างเดิม โดยยืมเอาชื่องมอญ ปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญ ที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญเป็นหลักในการบรรเลง โดยคงลักษณะของทำนองเพลงมีลักษณะสำเนียงมอญไว้

นายโทบ่อน (สัมภาษณ์) ได้เล่าให้ฟังว่า ปัดก่าน ในภาษามอญเรียกว่า ปัดก่าน สำหรับภาษาพม่าจะเรียกว่า ละซาน ซึ่งคำศัพท์ทั้งสองชาติเมื่อแปลความมาแล้วต่างก็มีความหมายตรงกันว่า “ห้องวงเดือน” หรือ “ห้องจันทร์เสี้ยว” สำหรับการประดับตกแต่งนั้นนิยมแกะสลักหัววงไว้เป็นรูปกิ้งก่าหรือไม้ก้านรำ ส่วนหางไม้นิยมแกะสลักเป็นหางหงษ์โค้งนอนอย่างไทยแต่จะปล่อยไว้เรียบๆ ส่วนของลูกนั้นทำด้วยโลหะสารถี มีจำนวน 14 ลูก ผูกไว้ในรางไล่ขนาดจากใหญ่ไปหาเล็ก (ซ้ายไปขวา) ในประวัติศาสตร์มอญ ปัดก่าน อยู่ในบทกลอน ซึ่งมอญอยู่ในประวัติศาสตร์อันยาวนานเจริญรุ่งเรืองมา 1100 ปี ในเมืองหงสาวดีมีการใช้ปัดก่านบรรเลงระบำขับกล่อม พระราชาธิราช ปัดก่านถือเป็นเครื่องดนตรีอย่างหนึ่งที่ชาวมอญนับถือและพากันกราบไหว้ เพราะเชื่อกันว่าไหว้ปัดก่านแล้วเป็นการไหว้บรรพบุรุษด้วยเช่นกัน การอพยพเข้าสู่ไทย มีหลักฐานกล่าวถึงเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.2082 เมื่อพระเจ้าตะเบงชเวตี้ทำสงครามชนะ มีอำนาจเหนืออาณาจักรหงสาวดี ชาวมอญจำนวนมากพากันอพยพหลบหนีเข้ามายังพระราชอาณาจักรไทย และมีการอพยพเข้ามาอย่างต่อเนื่องอีกหลายครั้ง จนถึง พ.ศ. 2367 ถือเป็นการอพยพเข้ามาอย่างเป็นทางการครั้งสุดท้าย เนื่องจากอังกฤษ

เริ่มทำสงครามกับพม่า อังกฤษเข้ายึดครองบริเวณที่เป็นเมืองเก่าของมอญ และผนวกเข้าเป็นจังหวัดหนึ่งของอินเดีย ชาวมอญที่อพยพออกจากดินแดนถิ่นกำเนิดนั้น สาเหตุที่สำคัญคือการตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของพม่า ถูกบีบคั้นทางการเมือง ความเดือดร้อนจากการถูกกดขี่ เกณฑ์แรงงานไปใช้ในการก่อสร้าง ทำการเกษตรรวบรวมเสบียงอาหารให้กองทัพพม่าก่อนการยกทัพเข้าทำสงครามกับชาติต่างๆ มากกว่าจะเป็นความเดือดร้อนจากเรื่องการทำมา

หากิน หรือเพราะประชากรเพิ่มจำนวนสูง จนประสบปัญหาที่หากิน มีผลผลิตไม่เพียงพอ ทั้งนี้ เพราะภูมิประเทศของมอญมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญ สภาพเศรษฐกิจจึงอยู่ในระดับมั่งคั่ง ไม่เดือดร้อน ส่วนการที่ชาวมอญเลือกอพยพเข้ามาไทยเป็นหลักมากกว่าจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ นั้น เนื่องจากพื้นที่ของมอญและไทยต่อเนื่องกัน สภาพภูมิอากาศคล้ายกัน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีอาหารการกิน วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่เหมือนกัน ที่สำคัญคือนับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกัน จึงสามารถปรับตัวได้ง่ายเมื่อเข้ามาอยู่ในไทย ประกอบกับไทยมีความรู้สึกเป็นมิตร ไม่มีนโยบายกีดกันชาวมอญ รวมทั้งพระมหากษัตริย์ไทยยินดีต้อนรับชาวมอญให้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารเสมอ ชาวมอญที่อพยพเข้าสู่เมืองไทยได้นำเครื่องดนตรีเข้ามาด้วยและชาวมอญยังคงรักษาสืบทอดดนตรีนั้นต่อไป

การศึกษาปิดกั้นในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ที่ชุมชนมอญหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในขั้นตอนต่อไป ซึ่งการศึกษาข้อมูลปิดกั้นในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ที่ชุมชนมอญหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี นี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจและต้องการศึกษาค้นคว้าเพราะนอกจากจะได้ข้อมูลใหม่ ๆ แล้วยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญของหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งชุมชนหมู่บ้านวังกะนี้เป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการสืบทอดดนตรีไทยและดนตรีมอญจากรุ่นสู่รุ่นโดยให้ดำรงอยู่สืบไป ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าวัฒนธรรมของเครื่องดนตรี ปิดกั้น ที่เป็นเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญหงสาวดีและเป็นเครื่องดนตรีที่ไทยเรานามาดัดแปลงเป็นเครื่องดนตรีไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบทของปิดกั้นในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาบทเพลงและวิธีการบรรเลงของปิดกั้นในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษา บั๊ตก่าน ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านทางการบรรเลงที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีการสืบทอดกันมาในประเทศไทยตั้งแต่ชาวมอญโยกย้ายอพยพเข้ามาสร้างถิ่นฐานมีการแสดงและบรรเลงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เพื่อไม่ให้สูญหาย ทั้งบทเพลง ทำนองเพลง รวมไปถึงการร้องและการฟ้อนรำ ที่เกิดจากวัฒนธรรมการสืบทอดกันต่อ ๆ มา และถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่ากับวิถีชีวิตของบุคคล ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจภูมิปัญญาของนักดนตรี ละเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูเผยแพร่ให้เป็นมรดกของชาวมอญสืบไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาบริบทของบั๊ตก่าน ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาบทเพลงและวิธีการบรรเลงของบั๊ตก่าน ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบริบท บทบาทหน้าที่ เทคนิคการบรรเลงและบทเพลง ของบั๊ตก่าน ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ เลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ในกรณีอ้างอิงถึงบทเพลงซึ่งต้องแสดงให้เห็นด้วยการบันทึกโน้ตจะใช้การบันทึกโน้ตอักษรไทย
3. คำศัพท์ที่ใช้ ใช้ภาษาไทยในการบันทึกโดยให้มีคำอ่านใกล้เคียงกับสำเนียงของภาษามอญมากที่สุด

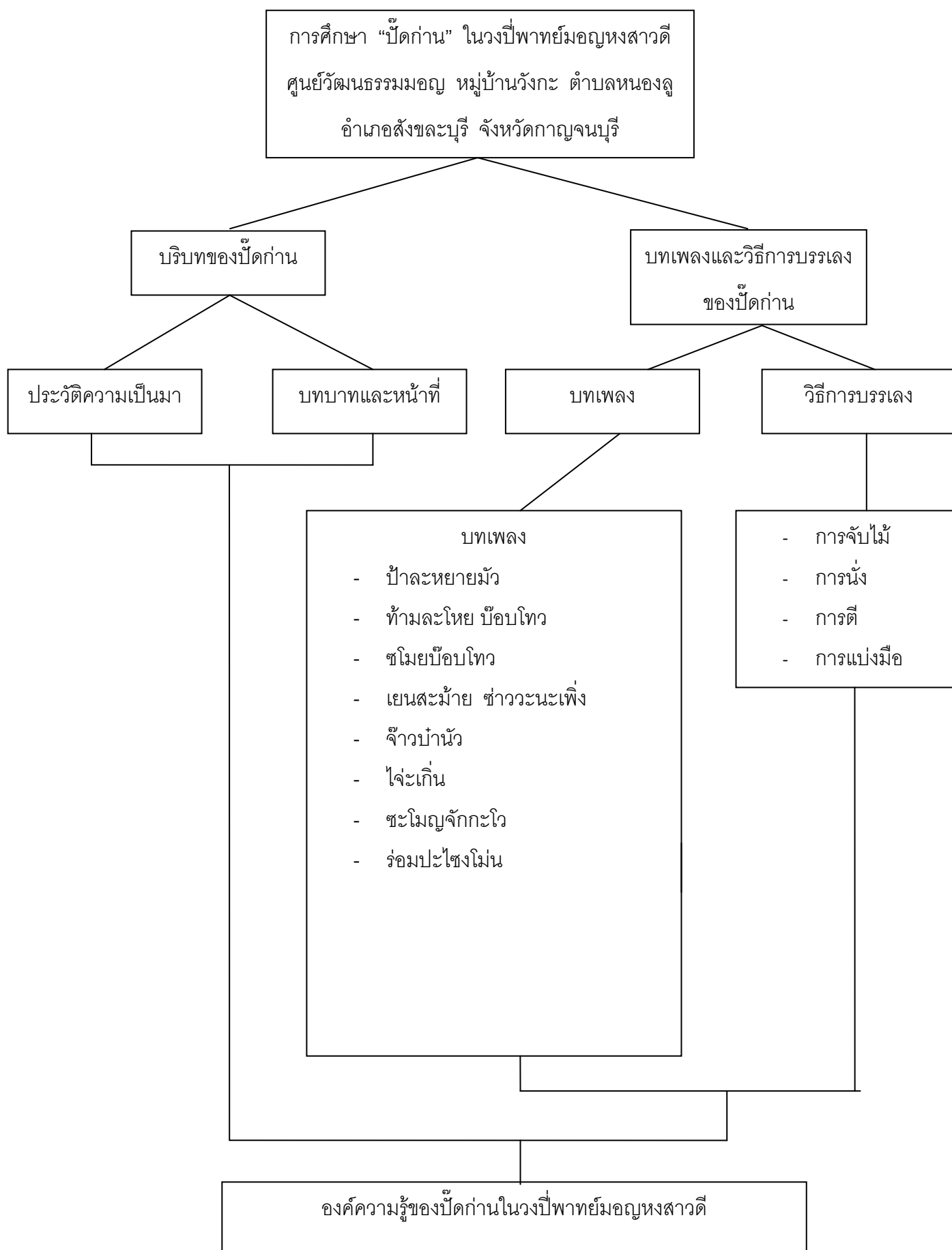
นิยามศัพท์เฉพาะ

บั๊ตก่าน	หมายถึง	เครื่องดนตรีมอญประเภทเครื่องตี (ฆ้องวง)
เลื้อยตัก	หมายถึง	ไม้ตีบั๊ตก่าน
มอญ	หมายถึง	เชื้อสายหรือชนชาติหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อพยพถิ่นฐานมาจากพม่า

ปีพาทย์มอญหงสาวดี หมายถึง

ชื่อวงดนตรีมอญของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้าน
วังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัดกาน ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ เลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีนั้น เนื่องจากปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าและเขียนบทความเผยแพร่เอกสารในวารสารและหนังสือต่าง ๆ ไว้พอสมควร โดยเน้นการรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน พิธีกรรม ความเชื่อ รวมทั้งทางด้านดนตรี ในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยมากขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการวิจัยครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์
- 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาติพันธุ์มอญ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ

เบญจรงค์ กุลสุ (2525: 182) กล่าวถึงเรื่องดนตรีมอญเมืองปทุมธานีที่อพยพมาเมื่อสมัยพระนารายณ์มหาราชครั้งถึงสมัยรัตนโกสินทร์พม่าตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษทำให้มีการอพยพเข้ามาพร้อมกับนำเอาเครื่องดนตรีติดตัวมาด้วยและมีการถ่ายทอดการดนตรีจนเป็นที่รักใคร่นับถือของชาวปทุมเป็นอย่างดี

สังัด ภูเขาทอง (2532: 250) วงปีพาทย์มอญหรือ “วงปาด” ของมอญนั้น มีวิธีการประสมวงออกจะคล้ายกับปีพาทย์ไทยอยู่มาก ชวนให้คิดว่าน่าจะมีการลอกเลียนแบบระหว่างกันอยู่บ้าง เครื่องดนตรีที่มีลักษณะตรงกันในวงปีพาทย์มอญและวงปีพาทย์ไทย ได้แก่ ปี่ ระนาด ซอวง ตะโพน และกลอง เป็นต้น เพียงแต่มีรูปร่างลักษณะต่างกันไปบ้าง เช่น ปี่ ของไทยมีแต่ตัวปี่ แต่ของมอญเขามีลำโพงเสียงภายนอกแยกออกจากตัวปี่ ซอวงของไทยตั้งอยู่ในลักษณะแบนราบ แต่ของมอญอยู่ในแนวตั้ง หรือกลองก็เช่นกัน เรามีกลองทัด แต่ของเขามีกลองชุดคือเปิงมางคอก แต่มี

แนวโน้มนางอย่างที่ชวนให้คิดว่าไทยเอาแบบอย่างมาจากมอญเช่น ห้างวังไทย กล่าวกันว่าเราได้ปรับปรุงมาจากห้างวังมอญ เดิมคงใช้ห้างวังแบบมอญมาบรรเลงในวงมโหรีหญิง ผู้เล่นเป็นผู้หญิงที่ห่มผ้าใบเฉียง การยกมือขึ้นตีสอง ๆ คงคิดว่าไม่เหมาะหรือไม่สุภาพ ก็เปลี่ยนจากแนวตั้งมาเป็นแนวแบนราบดังในปัจจุบัน แล้วเรียกห้างวังที่ตั้งแบนราบว่า “ห้างนางหงส์” คำว่า “นางหงส์” น่าจะเป็นการตั้งชื่อเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ตามแบบมอญมากกว่าที่จะตั้งชื่อไปตามชื่อของเพลง คือ เพลงนางหงส์ เพราะสัญลักษณ์ของชาวมอญคือ รูปหงส์

มนัส ขาวปลั่ง (2541: 61) กล่าวถึงดนตรีมอญในสังคมไทยไว้ว่า ประวัติศาสตร์ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมอญ ก็มีทั้งทางด้านเชื้อชาติ ภาษา และศิลปวัฒนธรรมอย่างแนบแน่น ตัวอักษรที่เราใช้อยู่ในปัจจุบันที่พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงคิดขึ้นก็ได้แบบอย่างมาจากตัวอักษรมอญอยู่ไม่น้อย เป็นเหตุให้ชาวต่างชาติ เช่น ศาสตราจารย์ G.H. Luce เคยเขียนให้ความเห็นว่าประเทศไทยในปัจจุบันนั้นแต่เดิมเป็นประเทศมอญ เขาอาจสังเกตจากพฤติกรรมของชาวมอญซึ่งเป็นชาติที่เคร่งครัดในศาสนา เขาไปอยู่ที่ใดก็มักสร้างโบสถ์วิหาร และจารึกการกลบนาที่ทางให้พระสงฆ์ แล้วคงความหมายว่านั่นคือเป็นดินแดนของมอญก็เป็นได้

อันที่จริงประวัติของชาวมอญในประเทศไทยเห็นเป็นเรื่องของการหนีร้อนมาพึ่งเย็นเพราะบ้านเมืองของเขาถูกรุกรานบีบคั้นอยู่ไปก็ไม่มีสุข จึงหนีมาตั้งบ้านเรือนอยู่ตามแถบร่มแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นการเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย นี่เป็นเรื่องที่เราทราบกันดีอยู่แล้ว แต่เราต้องไม่ลืมว่ามอญไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ใดเขามักจะสร้างโบสถ์ วิหาร เจดีย์ ไร่บูชา เป็นการสืบทอดพระศาสนายิ่งกว่าคนไทยเสียอีก มอญได้รับศาสนาพุทธศาสนามาเป็นเวลานานแล้ว คือก่อนจะเสียกรุงสะเทิมเมื่อ พ.ศ. 1600 เสียอีก ในขณะที่ไทยเพิ่งได้รับพุทธศาสนาตามแบบลังกาเมื่อประมาณ พ.ศ. 1860 นี้เอง

อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมที่มีต่อสังคมไทย

มอญเป็นชาติที่มีความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและอารยธรรมมาแต่อดีต เป็นธรรมดาของมนุษย์เมื่อเข้าไปอยู่ ณ ที่ใดย่อมเอาวัฒนธรรมของเขาติดตัวไปด้วยแล้วไปเผยแพร่ที่นั่น คนไทยก็เป็นชาติหนึ่งที่ได้รับเอาศิลปวัฒนธรรมของมอญอยู่ไม่น้อยโดยจำแนกออกได้ดังนี้

ทางด้านนาฏศิลป์

มีท่ารำแบบมอญอยู่ไม่น้อยที่คนไทยได้นำท่ารำแบบมอญทั้งที่ยังมีแบบอย่างในปัจจุบันและท่ารำจากความคิดคำนึง ท่ารำที่เป็นปัจจุบันนั้น คือเป็นท่ารำที่ชาวมอญเขายังใช้อยู่ เช่น ท่ารำของรำทะแยมมอญ เป็นต้น ที่จริงการรำทะแยมมอญก็เป็นการละเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งของชาวมอญ ที่มีการขับร้องเป็นภาษามอญพร้อมกับการรำไปด้วย ส่วนท่ารำมอญที่ได้จากความคิดคำนึงได้แก่ ระบำชุดโบราณคดีชุดทวารวดี เป็นต้น แม้ชุดนี้ผู้คิดสร้างท่ารำก็ดี หรือคนดนตรีก็ดี จะได้เค้าเงื่อน

มาจากหลักฐานที่เป็นตำนานบ้าง ประวัติศาสตร์บ้าง หรือภาพแกะสลักฝาผนัง แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น

ทางด้านดนตรี

เรารับเอามาทั้งที่เป็นเครื่องดนตรี ทำนองเพลง สำเนียงและจังหวะหน้าทับ แม้ว่าสิ่งใดได้กล่าวมาแล้วจะถูกดัดแปลงให้ถูกกับรสนิยมของไทยมามากแล้วก็ตาม แต่ก็คงความเป็นศิลปะของมอญอยู่ไม่น้อย ในที่นี้จะจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยดังนี้

กลุ่มเครื่องดนตรี มีเครื่องดนตรีมอญหลายอย่างที่เรารวบรวมอย่างภาษามอญ แต่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพื่อให้เข้ากับภาษาไทย เช่น ตะโพน มอญเรียกว่า “กะโปน” กลองเถา มอญเรียกว่า “ปงมาง” คำ “พาทยะ” หรือ “พาทย” ของไทย มอญเรียก “ปาต” และเรียกปี่พาทยทั้งวงว่า “วงปาต” เป็นต้น

กลุ่มวงดนตรี วงดนตรีของชาวมอญที่สำคัญที่ปรากฏในสังคมไทย คงได้แก่วงที่เรียกว่า “วงปี่พาทยมอญ” ประกอบเครื่องดนตรีที่สำคัญที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีมอญ ได้แก่ กลองเถา หรือเปิงมางคอก ตะโพนมอญ ปี่มอญ และซ้องมอญ เดิมทีเดียวเชื่อว่าคงเป็นวงดนตรีของชาวมอญแท้ ๆ เขานำไปใช้ได้ทั้งงานมงคลและอวมงคล แต่เมื่อไทยนำมาใช้มักจะคิดว่าเหมาะที่จะใช้ในงานอวมงคล เฉพาะอย่างยิ่งในงานที่เกี่ยวกับความตายหรืองานศพ

ทางด้านบทเพลงและจังหวะหน้าทับ

การบรรเลงเพลงในวงดนตรีไทยทำนองเพลงกับจังหวะหน้าทับมักเคียงคู่กันเสมอ ความสำคัญของจังหวะหน้าทับจึงมีสูงมากแทบจะขาดเสียมิได้ จังหวะหน้าทับของไทยจึงมีลักษณะแปลก ๆ รวมไปถึงจังหวะหน้าทับที่ใช้กับเพลงภาษา เช่น ภาษามอญ เป็นต้น

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

สุพัทธา สุภาพ (2535: 139) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมว่า “ปกติแล้วคำว่าวัฒนธรรมมักจะใช้พูดกันเป็นประจำ เพราะคนที่มีวัฒนธรรมกับคนที่ไม่มีย่อมต่างกัน โดยบุคคลจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสร้างขึ้นโดยมนุษย์ มนุษย์จะเป็นผู้สร้าง ทะนุบำรุง ถ่ายทอด และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีวัฒนธรรม คือมีวิธีการเรียนรู้ รับช่วงสืบทอดกันมาได้และสร้างสรรค์เพิ่มเติม การที่มนุษย์สามารถวัฒนธรรมได้ดีก็เพราะมนุษย์มีลักษณะทางกายและจิตใจเป็นพิเศษเหนือกว่าสัตว์ทั้งปวง และสิ่งนี้เองทำให้มนุษย์แตกต่างกับสัตว์ เพราะวัฒนธรรมทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

จิรัฐติ เสนาคำ (2547: 209) ได้กล่าวว่า คนพลัดถิ่นว่า หมายถึงกลุ่มคนหรือชุมชนข้ามพรมแดนรัฐ-ชาติ ที่มีลักษณะสำคัญประการคือ

1. กระจายอยู่นอกมาตุภูมิตั้งแต่สองแห่ง หรือสองประเทศขึ้นไป
2. เหตุของการกระจายนี้อาจมาจากการบังคับ การแสวงหางานทำ การค้าหรือนโยบายของเจ้าอาณานิคม
3. มีความทรงจำร่วมเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด
4. มีอุดมคติและพันธะร่วมในการรักษา พื้นฟู สร้างความปลอดภัย ความมั่งคั่งแก่มาตุภูมิ
5. มีสำนึกร่วมและกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อกลับมาตุภูมิ
6. มีสำนึกความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มข้น และสำนึกดังกล่าวได้รับการอ้างไว้ข้ามกาลเวลา
7. มีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่นกับสังคมประเทศที่ตนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน
8. มีความเห็นอกเห็นใจและมีความเป็นปึกแผ่นหรือความสมานฉันท์กับคนพลัดถิ่นชาติพันธุ์เดียวกันในอีกประเทศ
9. อาจจะมีชีวิตที่เฉพาะสร้างสรรค์ และมั่นคงในประเทศพักพิง ที่มีขนั้ติธรรมต่อความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

สุภรณ์ โอเจริญ (2527: 14) ได้กล่าวเกี่ยวกับชาวมอญไว้ว่า “ชาวมอญ” เป็นชนเผ่ามองโกลอยด์(Mongoloid) ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตะวันตกของประเทศจีนนักปราชญ์ทางภาษาศาสตร์และทางมานุษยวิทยาได้จัดพวกมอญไว้ในภาษาตระกูลมอญ-เขมร(Mon-Khmer)หรือบางที่เรียกว่า ตระกูลออสโตรเอเชียติก(Austro-Asiatic)หมายถึงภาษาเอเชียตะวันตก พวกมอญเรียกตนเองว่า “โรมัน”(Reman)แล้วเพี้ยนมาเป็น “มอญ” และเรียกชื่อประเทศตนเองว่า “รามัญประเทศ” ส่วนพม่ามักเรียกมอญว่า “ตะเลง” หลังจากที่ถูกอพยพออกจากประเทศจีนลงมาทางตอนใต้ได้มาตั้งอาณาจักรขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิระวดีในบริเวณพม่าตอนล่าง อาณาจักรมอญต้องล้มลุกคลุกคลานอยู่ตลอดระยะเวลากว่า700ปีที่ตั้งอยู่ในประเทศพม่าตอนล่างเพราะศึกภายในภายนอกซึ่งมีพม่าเป็นศัตรูสำคัญในระหว่างนั้นชาวมอญได้พากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากชาวมอญเหล่านั้นได้มาเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของไทย และได้สืบลูกหลานมาจนกระทั่งปัจจุบัน

บริเวณที่จัดให้เป็นที่อยู่ของมอญนั้นส่วนใหญ่อยู่ริมแม่น้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำทางตอนเหนือของกรุงเทพ และตามลำน้ำแม่กลองมอญที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นส่วนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแม่น้ำแม่กลอง อำเภอ บ้านโป่ง อำเภอโพธารามในจังหวัดราชบุรี และอีกส่วนหนึ่งอยู่แถบซานพระนคร และบริเวณที่ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี

วัฒนธรรมที่ชาวมอญได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันแม้จะไม่มีชาตีมอญมีอยู่มากมาย ดังคำกล่าวของ สุเจ็ด คชเสนี (2527: 50) ได้กล่าวไว้ว่า มอญเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน วัฒนธรรมของมอญบางอย่างได้เป็นแม่บทให้แก่ชนชาติที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ได้แก่ ภาษาหนังสือ ศิลปกรรม ดนตรี กฎหมาย ศาสนา และอื่นๆอีกมาก

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกลุ่มชาติพันธุ์

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ (2528: 28) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของชาวมอญได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งในครั้งนั้นมอญเริ่มเข้าเป็นระยะๆโดยจัดให้อยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดประทุมธานีบ้าง ปากเกร็ดบ้าง เมื่อสมัยกรุงธนบุรีมอญได้อพยพเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้จัดให้ทางปากลัด พระประแดง ผังธนบุรีซึ่งในแต่ละครั้งที่เข้ามาพระมหากษัตริย์ของไทยจะรับเอาผู้อพยพของชาวมอญไว้ทุกครั้งโดยแบ่งให้อยู่ตามสถานที่ต่างๆตามที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องการอพยพชาวมอญเข้ามาในเมืองไทยนั้นในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูบุษยธรรมโชติ (2540: 41) ยังได้กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญที่มาอยู่ในเมืองไทยว่า “ชาวมอญได้มีการสู้รบกับพม่าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในแต่ละครั้งจะมีการอพยพหลบหนีไม่เว้นแต่ละครั้ง โดยมากจะหนีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย โดยได้มีการอพยพครั้งใหญ่ได้ 9 ครั้ง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2108 สมัยสมเด็จพระธรรมราชาและครั้งสุดท้ายสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งในครั้งนั้นชาวมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลหลุมช้าง แขวงเมืองกาญจนบุรี สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ จึงได้โปรดเกล้าให้เจ้าพระยาธรรมราชรามัญไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกกำแพงพระนครหน้าวัดชนะสงคราม ส่วนครอบครัวมอญให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ หรือพระประแดงในปัจจุบันในการเข้ามาแต่ละครั้งชาวมอญจะนำเอาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เข้ามาด้วยเช่นกัน เช่น ประเพณีการเล่นสะบ้า มอญซ่อนผ้า การรำผีขลุ่ย ในการดนตรีนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ได้ถูกถ่ายทอดให้คนไทยได้รู้จักและสืบทอดจากชาวมอญไว้มากมาย

ในสารานุกรมพม่า (2509: 68) ได้กล่าวถึงชาวมอญในที่ต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาเกี่ยวกับอักษรดังนี้

จารึกมอญในประเทศไทย

ในบริเวณภาคตะวันตกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งที่เคยได้รับอารยธรรมจากประเทศอินเดียมาแต่โบราณกาล แม้ว่าจะมีหลักฐานทางเอกสารรับรองอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมาก็ตาม ถ้าพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์สามารถสันนิษฐานได้ว่าอารยธรรมอินเดีย น่าจะได้เข้ามาสู่พื้นที่แถบนี้ได้รวดเร็วและลึกซึ้งยิ่งกว่าบริเวณส่วนอื่นๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้เพราะเป็นดินแดนที่อยู่ใกล้กว่า และมีพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเล ซึ่งสามารถเดินทางผ่านเข้ามาได้ถึงสองทาง คือ ทางทะเล และทางบก แต่เนื่องจากหลักฐานทางโบราณคดีและจารึกมีจำนวนน้อยและ

ไม่แพร่หลายดังนั้นเรื่องราวของอาณาจักรโบราณในภูมิภาคดังกล่าวจึงมีการศึกษาค้นคว้าในวงจำกัด จากหลักฐานที่มีอยู่ทราบแต่เพียงคร่าวๆ ว่า ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 ชนชาติปยู (Pyu) ตั้งอาณาจักรอยู่ ณ ลุ่มแม่น้ำอิรวดี ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองแปรในปัจจุบัน มีชนชาติพม่าตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอนเหนือ และ ชนชาติมอญ ตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอนใต้ ชาวปยู นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท จากหลักฐานจารึกแผ่นทองคำที่พบ ณ เมืองมวงคุน (Maungun) จารึกด้วยรูปอักษรปัลลวะภาษาบาลี จารึกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น จารึก เย ธมมา ฯ จารึกอิติปิโส ฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้พบจารึกที่ใช้ภาษาสันสกฤตอีกด้วย

จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม

อาณาจักรของชนชาติปยู ที่กล่าวถึงข้างต้น ก็คืออาณาจักรศรีเกษตร ซึ่งในจดหมายของภิกษุจีนชื่อฮี้จิง บันทึกไว้ว่า อาณาจักรศรีเกษตรนี้ อยู่ทางทิศตะวันตกของอาณาจักรทวารวดี จากหลักฐานทางโบราณคดีได้พบว่า โบราณสถาน ณ บริเวณมอสาใกล้กับเมืองแปรนั้นปัจจุบันมีแนวกำแพงอิฐก่อเป็นรูปวงกลมล้อมรอบ พระพุทธรูปที่ได้พบ ณ ที่นั้นมีพุทธลักษณะแบบเดียวกับศิลปะอินเดีย สมัยหลังคุปตะอาณาจักรปยูเจริญรุ่งเรืองอยู่ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 14 ก็เริ่มเสื่อมอำนาจลงพร้อม ๆ กับความเจริญของอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งได้แผ่อาณาเขตเข้ามาสู่บริเวณตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำอิรวดี และเป็นช่วงเวลาที่ยานาจักรปยูมีโอกาสติดต่อดโดยตรงกับประเทศจีน

จารึกฐานพระพุทธรูปวัดป่าข่อย จังหวัดลพบุรี

ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นเองชนชาติปยูได้อพยพย้ายถิ่นพำนักไปอยู่ในสถานที่ต่างๆ แต่ไม่มีหลักฐานบ่งบอกถึงสาเหตุแห่งการเคลื่อนย้ายนั้น คงทราบเพียงว่าอาณาจักรน่านเจ้าได้อพยพชาวปยูจำนวน 3,000 คน ไปที่เมืองจาทุง (Chatung) ได้แก่เมืองยูนานพู่ หรือคุนมิงในปัจจุบัน และชาวปยูบางพวกได้เคลื่อนย้ายไปอยู่ในพุกามบริเวณรัฐฉานปัจจุบัน และในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นเอง พม่าได้เริ่มต้นมีความสัมพันธ์กับมอญพร้อมทั้งรับเอาอารยธรรมความเจริญต่างๆ ของมอญไว้ด้วย รวมถึงการยอมรับนับถือพุทธศาสนาและการใช้ตัวอักษรบันทึกเรื่องราวต่างๆ ซึ่งมอญได้รับถ่ายทอดมาจากอินเดียอีกต่อหนึ่งขณะที่อาณาจักรปยูเสื่อมอำนาจลง และเคลื่อนย้ายถิ่นไปอาณาจักรมอญซึ่งอยู่ทางตอนใต้ก็ได้ขยายอาณาเขตออกไปทางทิศตะวันตก มีศูนย์กลางของอาณาจักรอยู่ที่เมืองพะโค หรือหงสาวดี อาณาจักรของมอญ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 นี้ จึงน่าจะครอบคลุมไปถึงบริเวณตลอดจนชายฝั่งทะเลของอ่าวมาะตะมะ และทะเลอันดามัน คือ บริเวณภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบันศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมมอญ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 ถึงก่อนการสร้างเมืองพะโคพุทธศตวรรษที่ 14 นั้น ไม่ได้อยู่ในบริเวณตอนใต้ของ

อาณาจักรอยุธยาและพม่า หลักฐานที่ได้ในการขุดค้นทางโบราณคดีบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ปัจจุบันแถบจังหวัดราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ลพบุรี และนครสวรรค์ เป็นต้น ทำให้ทราบได้อย่างแน่ชัดว่า บริเวณดังกล่าวเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรทวารวดี มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรี ในทางศิลปะกำหนดระยะเวลาของศิลปะสมัยทวารวดีให้อยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11–16 ศิลปะทวารวดีนั้น แผ่ขยายอิทธิพลออกไปอย่างกว้างขวางเกือบทุกภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักฐานดังกล่าวมีกระจายอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำมูลแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลองและเรื่อยไปทางทิศใต้ตลอดแหลมมลายู

จารึกวัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องจากได้พบจารึกภาษามอญโบราณในภูมิภาคต่างๆของอาณาจักรทวารวดีดังนั้นจึงเชื่อว่าในอาณาจักรทวารวดีนั้นมีกลุ่มชนที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณตอนใต้ของอาณาจักรอยุธยา ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11–14 นั้น น่าจะมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันเท่านั้น และแยกการปกครองตนเองเป็นกลุ่มเมืองใหญ่น้อยแต่มีความสัมพันธ์ต่อกันภายใต้อารยธรรมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและที่สำคัญที่สุดคืออารยธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดียโดยเฉพาะอารยธรรมทางด้านตัวอักษร ปรากฏหลักฐานในจารึกที่ใช้รูปอักษร ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากรูปอักษรที่ใช้ในสมัยราชวงศ์ปัลลวะ ประเทศอินเดียระหว่างพุทธศตวรรษที่ 10–11 จารึกดังกล่าวบันทึกไว้ด้วยรูปอักษรปัลลวะ ภาษามอญโบราณ พุทธศตวรรษที่ 12 ได้แก่ จารึกวัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม จารึกฐานพระพุทธรูปยืนวัดช้อย จังหวัดลพบุรี จารึกถ้ำพระนารายณ์ จังหวัดสระบุรี จารึกเมืองบึงคอกช้าง จังหวัดอุทัยธานีและในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14–15 ก็ได้พบจารึกใช้รูปอักษรหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ ได้แก่ จารึกเสาแปดเหลี่ยม จังหวัดลพบุรี จารึกโบสถ์วัดโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น จารึกพระพิมพ์ดินเผาขนาดุน จังหวัดมหาสารคาม จารึกพระพิมพ์ดินเผาเมืองฟ้าแดด จารึกวัดโพธิ์ชัยเสมาราม จังหวัดกาฬสินธุ์ จารึกสถูปดินเผาเมืองทัพ ชุมพล จังหวัดนครสวรรค์

ในบริเวณที่พบจารึกภาษามอญโบราณ ดังกล่าวข้างต้นนั้นยังได้พบจารึกภาษาเขมรบาลี และสันสกฤต ปะปนกันไป หลักฐานดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในพุทธศตวรรษที่ 12–14 นั้นชนชาติมอญเป็นกลุ่มชนใหญ่ที่นับถือพระพุทธศาสนา มีการดำรงชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แม้จะอยู่ร่วมกันกับชนชาติอื่น มีชนชาติที่ใช้ภาษาเขมรเป็นต้น ซึ่งนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม ความเป็นอยู่ของอดีตชนในยุคนั้น จึงน่าจะอยู่กันเป็นกลุ่มสังคมย่อยกระจายอยู่ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการใช้รูปอักษรปัล

ละครเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นภาษามอญ ทั้งที่ในระยเวลานั้น เป็นระยะเวลาเริ่มแรกที่อิทธิพลของรูปอักษรปัลลวะเพิ่งจะได้เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาขนาดุน จังหวัดมหาสารคาม

นับตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา จนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ติดต่อกันถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 กลุ่มมอญแถบลุ่มแม่น้ำสะโตง ทางตอนเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือมอญที่อยู่ตอนใต้ของอาณาจักรปญ์นั้น ได้เคลื่อนย้ายไปทางทิศตะวันตก และสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองพะโค หรือ หงสาวดี เป็นศูนย์กลางของอาณาจักร ช่วงระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้อาณาจักรมอญแห่งนี้ได้มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรพม่ามากขึ้น

ส่วนชนชาติมอญ ซึ่งอยู่ทางตอนกลางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13 ได้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นพำนักที่อาศัยขึ้นสู่ตอนเหนือของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไปถึงลุ่มแม่น้ำปิง และได้สร้างเมืองหริภุญไชยขึ้น สถาปนาพระนางจามเทวี ราชธิดาแห่งเมืองลวปุระเดินทางขึ้นไปเป็นผู้ปกครอง อาณาจักรหริภุญไชยพระองค์แรก และยังได้มีกษัตริย์ปกครองอาณาจักรหริภุญไชย สืบต่อกันมาโดยลำดับจนถึงพุทธศตวรรษที่ 19 พระยาเยบาอาณาจักรองค์สุดท้ายของ อาณาจักรหริภุญไชย ได้เสียอำนาจการปกครองให้แก่พระยามังรายแห่งอาณาจักรล้านนา ในปี พ.ศ.1839 อาณาจักรหริภุญไชย จึงสิ้นสุดลงนับแต่นั้นเป็นต้นมา

เมื่อสิ้นสุดศตวรรษที่ 14 และเริ่มต้นพุทธศตวรรษที่ 15 มอญในภาคกลาง ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือบริเวณภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบันจะค่อยๆ หดไป กลุ่มชนที่ใช้ภาษาเขมรโบราณได้เข้ามาครอบครองและเจริญรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ จะเห็นได้ว่าความเจริญของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาเขมรโบราณนั้น เริ่มมาจากบริเวณภาคอีสาน, ภาคตะวันออกของประเทศไทยปัจจุบันดังนั้นทั่วบริเวณดังกล่าวจึงมีอิทธิพลของขอมซึ่งเป็นเจ้าของภาษาเขมรครอบคลุมอยู่ทั่วไป ได้พบหลักฐานในจารึกพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ณ จังหวัดลพบุรี จารึกด้วย อักษรขอมโบราณ ภาษาเขมรพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้น

ในต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ณ อาณาจักรหริภุญไชย ปัจจุบันคือ จังหวัดลำพูน ได้พบจารึกด้วย อักษรมอญโบราณ ภาษามอญ 7 หลัก ได้แก่ จารึกวัดดอนแก้ว 1 จารึกวัดดอนแก้ว 2 จากวัดมหาวัน จารึกวัดบ้านหลวง จารึกวัดแสนข้าวห่อ จารึกวัดกู่กุด 1 และจารึกวัดกู่กุด 2 นอกจากนั้น ยังได้พบจารึกมอญที่จังหวัดเชียงใหม่อีก 2 ชิ้น คือ จารึกวัดกานโถม 1 ชิ้น เป็นเศษจารึกลักษณะรูปอักษรเหมือนกลุ่มจารึก 7 หลัก ที่จังหวัดลำพูน และจารึกแม่หินบดเวียงมะโน จังหวัดเชียงใหม่ ข้อความในจารึกเหล่านี้ เป็นหลักฐานที่บอกให้ทราบว่า มอญ ใน อาณาจักรหริภุญไชย ได้เจริญรุ่งเรือง และยังคงนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเถรวาทอยู่เช่นเดิม

จารึกวิหารโพธิ์ลังกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน ตลอดจนถึงแหลมมลายูนั่น หลังจากพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 15 บ้านเมืองถูกตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์โคเลนทรแห่งอาณาจักรศรีวิชัยและพระพุทธรูปศาสนาก็ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับมาสังเกตได้ว่า จุดยืนในสังคมในบริเวณนี้ได้เปลี่ยนจากศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการค้นพบเทวรูปและศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์ซึ่งปะปนอยู่รวมกลุ่มกับหลักฐานทางพระพุทธรูปศาสนา ความเจริญ และความเสื่อมของศาสนาที่เป็นไปตามสภาพของบ้านเมืองและผู้ปกครอง

ในศตวรรษต่อมา คือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 ติดต่อกันถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 อาณาจักรพุกาม หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า ประเทศพม่า มีสัมพันธภาพกับ อาณาจักรศรีวิชัย ประเทศศรีลังกา พร้อมทั้งได้รับ อารยธรรม วัฒนธรรม รวมทั้งลัทธิศาสนาเข้าที่สู่อาณาจักรด้วย กษัตริย์แห่งอาณาจักรพุกามนับตั้งแต่พระเจ้าอโนรุธมหาราช เป็นต้นมา จนถึงพระเจ้ากัณยชิตตาและพระเจ้าอลองคสิตรุ่งเรืองและสนพระทัยพระพุทธรูปศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์อย่างยิ่งจนถึงกับส่งคณะสงฆ์ไปศึกษาที่ลังกา และเมื่อพระเถระพม่าซึ่งเดินทางไปลังกาแล้ว ยังได้แต่งหนังสือภาษาบาลีไว้หลายเรื่อง ในรัชกาลของพระเจ้าอลองคสิตรุ่นเอง อาณาจักรพุกามได้แผ่ขยายออกสู่ชายฝั่งทะเล พระเจ้าอลองคสิตรได้เสด็จไปถึงดินแดนในแหลมมลายูด้วย ดังนั้นในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 17 พระพุทธรูปศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์ ก็น่าจะได้เข้ามาสู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบันด้วยเช่นกัน

ในพุทธศตวรรษที่ 18 พม่ากับลังกาเกิดสู้รบกัน พระเจ้าปราคัรพาทกษัตริย์แห่งลังกาส่งกองทัพเรือมาคอยปล้นสดมภ์พม่า และเมื่อการสู้รบสิ้นสุดลง พุทธศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์ในพม่ากลับยิ่งมั่นคงขึ้น และได้ถ่ายทอดให้แก่ดินแดนแถบแหลมมลายูด้วย

หลักฐานทางพงศาวดารพม่าที่กล่าวข้างต้นนี้ สนับสนุนให้เห็นว่า อารยธรรมอยู่ในอาณาจักรศรีวิชัยนั้น ได้เข้าไปสู่อาณาจักรพม่าเมื่อพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 และรุ่งเรืองขึ้นในรัชกาลพระเจ้ากัณยชิตตานั่นเอง หลังจากนั้นจึงให้อิทธิพลต่ออาณาจักรในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบัน

ทางด้านอาณาจักรศรีวิชัยนั้น ไม่มีหลักฐานการเชื่อมกำลังอำนาจเพราะเหตุอื่น นอกจากทุพภิกขภัย และโรคระบาด ตลอดจนพุทธศตวรรษที่ 18 จนกระทั่งมีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง ใช้ภาษาไทย มีผู้นำชื่อ พระยามังราย หรือ พ่อขุนมังราย ได้ก่อตั้ง อาณาจักรล้านนา ขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำสาย จังหวัดเชียงราย และได้แผ่ขยายอาณาเขตตลอดถึงชายฝั่งแม่น้ำโขง แม่น้ำกก แดบอำเภอเชียงแสน เชียงของ จังหวัดเชียงราย รวมถึงแม่น้ำปิง จังหวัดลำพูนและแม่น้ำวัง จังหวัดลำปางด้วย พระเจ้ามัง

ราชทรงดำเนินพระราโชบายเข้ายึดครอง หริภุญไชย จากพระยาธิบยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของกลุ่มชนที่ใช้ อักษรมอญ ภาษามอญ แห่งนครหริภุญไชย เมื่อพุทธศตวรรษที่ 19 ในศิลาจารึกวัดเชียงมั่น บันทึกไว้ตรงกับ พ.ศ. 1839

ส่วนอาณาจักรพุกามนั้น ภายในอาณาจักรเกิดจลาจลด้วยเรื่องเกี่ยวกับการแย่งชิงอำนาจราชบัลลังก์ของกษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรครั้งแล้วครั้งเล่าอยู่ตลอดเวลาจนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 จึงได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพวกมองโกลในที่สุด ขณะที่พม่าที่อ่อนกำลังอำนาจลงในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ชาวมอญแถบลุ่มแม่น้ำสะโตงก็ได้ตั้งตัวเป็นอาณาจักรได้อีกครั้งหนึ่ง โดยได้กำลังเสริมจากมอญที่หนีภัยมาจากลุ่มแม่น้ำปิง อาณาจักรมอญ นี้ได้เป็นอิสระอยู่จนถึง พ.ศ. 2082 จึงเสียเมืองให้แก่พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้กษัตริย์พม่าแห่งเมืองตองอู และนับแต่นั้นมามอญมีฐานะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่บริเวณรัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่าในปัจจุบัน และในบริเวณบางส่วนในประเทศไทย

จารึกตะจัมหาเถร (วัดแสนข้าวห่อ) จังหวัดลำพูน

มอญยังคงรักษาอารยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนการใช้อักษรและภาษาไว้ตลอดมาและหลังจากพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา หลักฐานทางจารึกของ มอญ ในประเทศไทยมีอยู่น้อยมาก ได้พบจารึกลานทองแดง 1 แผ่น สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2048 แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าพบ ณ ที่ใด ในปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกองหอสมุดแห่งชาติ และได้พบจารึกอีกชิ้นหนึ่งสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2018 เป็นจารึกฐานพระพุทธรูปวัดชัยพระเกียรติ

นับจากอดีตมอญเป็นชนชาติโบราณที่มีความเป็นมายิ่งใหญ่และมีอารยธรรมของตัวเอง ซึ่งรวมไปถึงการรู้จักใช้ภาษา และอักษรที่เป็นของมอญโดยเฉพาะด้วย แต่เนื่องจากความเป็นประเทศของมอญได้สูญเสียนับไปนานนับร้อยปีล่วงมาแล้ว จึงส่งผลทำให้ชนชาติมอญ ในปัจจุบันเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าและประเทศไทยพร้อมกันก็ยอมรับวัฒนธรรม อารยธรรมที่มอญตั้งหลักแหล่งอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ความเป็นมอญของชนชาติมอญได้น้อยลง โดยเฉพาะด้านภาษาและอักษรซึ่งในปัจจุบันนี้มีผู้ที่รู้ภาษาน้อยมาก คนมอญรุ่นใหม่อ่านและเขียนภาษามอญไม่ได้แล้ว ถ้าเป็นเช่นนี้อีกสืบไปไม่นานภาษามอญ จะปรากฏหลักฐานอยู่แต่ในหนังสือเท่านั้น

บ้างเชื่อว่าชาวมอญอพยพมาจากมองโกลเสียมีถิ่นกำเนิดจากที่ราบทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน และก่อนที่มอญจะมาอาศัยอยู่ที่เมืองสะเทิมในประเทศพม่านั้นก็เคยตั้งอาณาจักรทวารวดี ในพื้นที่ตอนล่างของประเทศไทย ดังปรากฏเป็นหลักฐานเป็นจารึกมอญที่นครปฐมหรือจังหวัดลพบุรี จารึกนั้นเก่าแก่กว่าจารึกมอญที่สะเทิมและพุกามถึงราว 5,000 ปี ต่อมา ใน

คริสต์ศตวรรษที่ 10 อาณาจักรทวารวดีของมอญก็ถูกพวกเขมรหรือขมาโจมตีจนต้องย้ายขึ้นเหนือไปตั้งเมืองหริภุญไชย ซึ่งปัจจุบันคือลำพูน จากนั้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 - 13 ชาวไทยก็อพยพจากตอนบนลงมาตั้งอีก ทวารวดีจึงถึงกาลล่มสลาย

ส่วนนามรามัญพบเก่าสุดในมหาวังสะของสิงหลในสมัยพระเจ้าจันสิตตาแห่งพุกาม พบคำนี้ในศิลาจารึกมอญ เขียนออกเสียงว่า รมีง ซึ่งในจารึกนั้น ก็พบคำเรียกพม่าอ่านว่า มิรมา อีกด้วย ส่วนในสมัยหงสาวดี พบจารึกแผ่นทอง เขียนอ่านว่า รมัน คล้ายกับที่ไทยเรียก รามัญ ส่วนในเขตรามัญทะเล จะเรียกว่า มั่น หรือ มูน ซึ่งใกล้เคียงกับคำว่า มอญ ในภาษาไทย

อันที่จริง พม่าเคยนิยมเรียก มอญ ว่า ตะลาย หรือ ตะเลง คำเรียกนี้ พบในศิลาจารึกพุกาม และบางจารึกที่น่าจะจารึกในต้นสมัยอังวะอีกทั้งในพงศาวดารมอญ กล่าวถึงเจ้าชายจากเมืองกาลิงคะ ตีลังคนะแห่งมัชฌิมเทศะเสด็จมายังสะเทิม-สุวรรณภูมิเพื่อปกครองชาวมอญ โดยมีท้าวสักกะอุปถัมภ์ เป็นไปได้ว่าชาวตีลังคนะคงจะเดินทางมาสู่รามัญทะเลอยู่เรื่อย ๆ จึงเรียกหาชาวมอญว่าเป็นตีลังคนะไปด้วย จนที่สุดก็เพี้ยนมาเป็นตะลายในภายหลัง แต่เนื่องจาก คำว่า ตะลายนั้นชาวมอญเห็นว่าเป็นคำดูหมิ่น มีความหมายไปในทาง “พันธุ์ทางไร้พ่อ” ชาวมอญจึงไม่ยอมให้ใช้ชื่อนี้มาเรียกชาวมอญอีกต่อไป ซึ่งรัฐบาลพม่าก็ได้เคยประกาศห้ามใช้ชื่อ ตะลาย เรียกชาวมอญและกำหนดให้เรียกว่า มูน หรือ มอญ เท่านั้น

ในประเทศไทย เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 5 - 6 ปรากฏศิลาจารึกมอญที่นครปฐม ต่อมา ในคริสต์ศตวรรษที่ 7 - 8 มีจารึกมอญที่ลพบุรี และในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11 - 13 มีจารึกมอญที่ลำพูน ส่วนในประเทศพม่านั้น พบศิลาจารึกมอญในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11 ณ ถ้ำเกาะกุ่มใกล้เมืองบามองในรัฐกะเหรี่ยง และพบที่เจดีย์ชเวตยาในเมืองสะเทิม ส่วนศิลาจารึกมอญที่เมืองพุกาม ซึ่งพบมากที่สุดนั้นจารึกขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ 11 นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกมอญ กระจายตามเมืองต่างๆ อาทิ เจาร์แซ แปร์ พะโค ชเวนังตาตะวันออก และสะเทิม ส่วนในยุคหงสาวดีนั้น พบศิลาจารึกมอญและจารึกบนองค์ระฆังที่พะสิม ย่างกุ้ง พะโค พุกาม สะเทิม ดอยเกลาสะ เมาะตะมะ ไจ้กะมะยอ และทวาย

จารึกมอญบนภาษาบาลีนั้นพบมากมายตามหมู่บ้านมอญในประเทศไทยส่วนที่ประเทศพม่าพบมากตามหมู่บ้านมอญในเมืองสะเทิมและเมืองไจ้กะมี ซึ่งมีการคัดลอกและรวบรวมนำมาเก็บไว้ ที่หอสมุดแห่งชาติเมืองย่างกุ้ง และที่หอสมุดมอญเมืองเมาะลำเลิงซึ่งนอกจากนี้กองโบราณคดีและกองวัฒนธรรม ยังได้จัดพิมพ์วรรณกรรม ชาดก ตำรามอญและเคยมีการริเริ่มจัดพิมพ์พจนานุกรมมอญ-พม่าอีกด้วย

ในด้านประวัติศาสตร์การสร้างอาณาจักรของชนชาติมอญนั้น อาจจำแนกตามวงศ์กษัตริย์ได้ 3 ยุค ยุคแรกคือยุคราชวงศ์สะเทิม-สุธรรมวดี มีกษัตริย์ปกครอง 57 พระองค์ เริ่มจากสมัยพระเจ้า สีหราช มาจนถึงสมัยพระเจ้ามณฑา เชื่อกันว่ายุคนี้ครอบคลุมพื้นที่ได้ ทั้งอาณาจักรทวารวดี และอาณาจักรสะเทิม ยุคแรกได้สิ้นสุดลงด้วยพระเจ้าอโนรธาแห่งพุกามยกทัพมาตีเมืองสะเทิมในสมัยพระเจ้ามณฑา ซึ่งนักประวัติศาสตร์ไทยบางท่านเชื่อว่าพระเจ้าอโนรธาน่าจะยกมาตีถึงนครปฐม

ยุคที่สองเป็นยุคราชวงศ์พะโค-หงสาวดี มีกษัตริย์ปกครอง 17 พระองค์ องค์แรกๆคือ พระเจ้าสมละและพระเจ้าวิมล และสิ้นสุดในสมัยพระเจ้าติสสะ ส่วนยุคที่ 3 คือยุคราชวงศ์เมาะตะมะ พะโค เริ่มจากสมัยพระเจ้าวารัฐ หรือพระเจ้าฟ้ารั่ว พระองค์มีมเหสีเป็นราชธิดาของกษัตริย์ไทย ต่อมาในสมัยพญาอู ได้ย้ายราชธานีมาอยู่ ณ เมืองพะโคหรือหงสาวดี ราชบุตรของพระองค์คือพระยาน้อย ซึ่งต่อมาก็คือพระเจ้าราชาธิราช ผู้ทำสงครามยาวนานกับกษัตริย์พม่าในสมัยพระเจ้าชาวสอ แกกับพระเจ้ามิ่งคอง ขุนพลสำคัญของพระเจ้าราชาธิราช ก็คือ สมิงพระราม ละกูญอง และแอมุน-ทยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของมอญคือ พระเจ้าพะยะมองธิราช ซึ่งพระเจ้าอลองพญาปราบมอญจนพ่าย ในปี ค.ศ. 1757

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง, ประภาศรี คำสะอาด (2545: 15) กลุ่มชนอีกรวมหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานใน จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก คือชาวมอญ แต่ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ทั้งนี้ เพราะยังไม่มี การสำรวจอย่างเป็นทางการ คงมีข้อมูลที่ได้กลับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามของ โครงการวิจัยแผนที่ภาษาของชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทยของสถาบันวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลได้รวบรวมไว้เป็นเบื้องต้นที่พอจะกล่าวได้ว่าชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรีมีประมาณ 8,000 คนและตั้งรกรากอยู่ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอท่ามะกา และอำเภอไทรโยค

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด เป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่า ชนกัน โดยที่อพยพเข้ามาจากในราว พ.ศ. 2491 ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อความวุ่นวายจากกองทหารพม่า ในอดีตนั้น ชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่ที่กรุงหงสาวดีแตกสลายลงใน พ.ศ. 2300 และได้มาตั้งรกรากในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกรุ่นหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพมา อยู่ที่สังขละบุรี ใน พ.ศ. 2490 จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาภายหลัง

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาติพันธุ์มอญ

พรทิพย์ พร้อมมูล (2552: 4) ได้ศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัยพบว่า วงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว จังหวัดสมุทรสาคร แรกเริ่มคือ วงมิตรโซว์ เป็นวงเครื่องสายที่สมบูรณ์ ทั้งเครื่องดนตรีและบทเพลง ต่อมา เมื่อนักดนตรีท่านอื่นๆในวงเริ่มทยอยเสียชีวิตตามอายุชั้ย และไม่ได้มีการสืบทอดให้กับลูกหลาน วงดนตรีวงนี้จึงหายไปจากชุมชนมอญตำบลเจ็ดริ้ว คุณปู่จำเริญ แสงไข่ เป็นนักดนตรีคนหนึ่งในวงมิตรโซว์ ในขณะที่ยังเล่นอยู่ในวงได้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้กับเด็กที่สนใจในสมัยนั้นอยู่บ้าง จนถึงในช่วงประมาณ พ.ศ. 2545 พระอาจารย์ถ้วน แสงไข่ ประจำพรรษาที่วัดเจ็ดริ้วลูกชายของคุณปู่จำเริญได้ฟื้นฟูวงเครื่องสายมอญ ให้กลับมาอีกครั้งหนึ่งโดยรวบรวมลูกศิษย์ของคุณปู่จำเริญ ที่เคยต่อเพลงให้ตอนเป็นเด็กมาเล่นเป็นวงด้วยกัน ซึ่งสามารถรวบรวมได้ประมาณ 11 คน โดยใช้ชื่อวงดนตรีว่า วงเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ในส่วนบทเพลงของวงเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร บทเพลงที่ใช้บรรเลงของวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว ในขณะนี้มี 16 บทเพลงที่บรรเลงประกอบในประเพณีและพิธีกรรมของชาวมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว ไม่มีการแยกแยะประเภทของบทเพลงลักษณะของบทเพลง เป็นเพลงอัตราจังหวัด 2 ชั้น มีทำนองสนุกสนาน ครื้นเครง เป็นเพลงที่ฟังได้ทั่วไป เพราะเป็นทำนองที่คุ้นหู จดจำง่าย

สุภรณ์ โอเจริญ (2519: 46) ได้ศึกษาเรื่องราวของชาวมอญในประเทศไทยในด้านต่างๆ ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง เมื่อเริ่มมีหลักฐานว่ามีชาวมอญมาอพยพเข้าอยู่ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นฐานะและสภาพความเป็นอยู่ของชาวมอญในประเทศไทย ตลอดจนบทบาทและความสำคัญของชาวมอญในสังคมไทย รวมทั้งการปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

แววมยุรา วิเศษสิงห์ (2549: 3) ได้ศึกษาดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเป็นกลุ่มชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศพม่าจึงมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากชาวมอญทั่วไปที่อยู่ในประเทศไทย ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดโดยตรงจากชาวมอญในประเทศพม่า จึงมีความแตกต่างจากดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอญทั่วไปในประเทศไทย

ทั้งนี้การสืบทอดดนตรีประกอบการรำมอญในช่วงแรกจะมีอัตราสองชั้นและในช่วงที่สอง จะเปลี่ยนเป็นอัตราชั้นเดียวและลงจบโดยไม่ทอดจังหวะในทุกเพลง การดำเนินทำนองมีการใช้ตัวโน้ตในหนึ่งห้องเพลงมากกว่าหรือน้อยกว่าปกติ คือ 4 ตัวโน้ต หรือ 4 เสียง โดยผู้บรรเลงต้องกระจายตัว

โน้ตให้มีจังหวะเท่ากันทุกตัวในหนึ่งห้องเพลง ในแต่ละเพลงจะมีการใช้เสียง ที่ต่างระดับกันขึ้นคู่แปด ซึ่งเพลงมอญในลักษณะนี้ เป็นรูปแบบของเพลงมอญดั้งเดิมและ ได้สืบทอดกันมาจนปัจจุบันเพลงที่มี ขับร้องผู้แสดงจะต้องขับร้องด้วยตนเอง

การที่ปีพาทย์มอญได้เข้ามาสู่ประเทศไทยว่าเมื่อครั้งอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารบน แผ่นดินไทย ชาวมอญได้แบกหามเครื่องดนตรีของตนเข้ามาด้วย ซึ่งคำบอกเล่าที่สืบทอดกันมานั้นไม่สามารถระบุปีพุทธศักราชที่แน่นอนได้ โดยจำแนกออกได้เป็น 3 กระแส ดังนี้

กระแสแรก เล่ากันว่า ครูสุ่ม ดนตรีเจริญ เป็นผู้แบกหามอญเฉพาะส่วน"หน้าพระ"และ"หางแมงป่อง"อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย และได้สร้างส่วนกลางของห้องมอญขึ้นในประเทศไทย และครูสุ่มเป็นผู้ที่สนิทสนมกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)จึงได้มีการแลกเปลี่ยนเพลงมอญและ เพลงไทยซึ่งกันและกัน

กระแสที่สองเล่าว่า ครูเจ็น ดนตรีเจริญ เป็นผู้แบกหามอญเฉพาะส่วน"หน้าพระ"และ"หางแมงป่อง"อพยพจากเมืองมอญเข้ามายังประเทศไทยและได้สร้างส่วนกลางของห้องมอญขึ้นในประเทศไทยเช่นกัน ปัจจุบันห้องวงดังกล่าวยังอยู่ที่บ้านนายช่อม ดนตรีเสนาะ ใกล้วัดหงส์ปทุมมาวาสอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

กระแสสุดท้ายต้นตระกูลดนตรีเจริญ 3 คนพี่น้องได้ช่วยกันแบกหามอญมาจากเมืองมอญ เมื่อครั้งอพยพเข้ามาพึ่งแผ่นดินไทย วิธีการนำหามอญเข้ามานั้น ทั้งสามได้แยกหามอญออกเป็น 3 ส่วน และช่วยกันแบกหามหลังจากนั้นนำมาประกอบเข้าด้วยกันที่เมืองไทย ปัจจุบันห้องวงนี้อยู่ที่บ้าน ป่าสมผล ดนตรีเจริญ ในย่านสาธุประดิษฐ์

หลักฐานทางด้านดนตรีปีพาทย์มอญที่เข้าสู่ประเทศไทยในสมัยธนบุรี พิสูจน์ได้ พิณสิทธิ์ ปลัดสิงห์ (2543: 142-143) กล่าวว่า ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นก็ยังปรากฏได้นำ ดนตรีมอญมาบรรเลงในงานฉลองพระแก้วมรกต ปีพาทย์มอญได้เคยแสดงครั้งแรกในงานของหลวง คืองานพระศพของพระเทพศิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 4 ด้วยเหตุผลที่สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินีทรงมีเชื้อสายมอญ และคงจะเป็นเพราะเหตุฉะนั้นในงานพระศพพระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ 5 จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีปีพาทย์มอญเพิ่มขึ้น ในเวลาต่อมาคนภายนอกจึงได้นำเอาแบบอย่างงานพระศพหลวงไปแสดงเมื่อเกิดมีงานศพขึ้น จากการที่ไม่รู้เรื่องของสาเหตุเดิมแล้วทำตามกันต่อมาจนพลอยเข้าใจกันว่าเมื่อมีงานศพต้องมีปีพาทย์มอญ จึงจะเป็นงานศพของผู้ดีมีเงิน อันที่จริงนั้นปีพาทย์มอญจะใช้ทำงานมงคล และงานศพได้เหมือนปีพาทย์ไทยนั่นเอง

พิศาล บุญผูก (2553: 24) ได้กล่าวถึงเพลงที่ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญว่า เพลงปี่พาทย์มอญที่มีมาแต่โบราณนำมาใช้บรรเลงอยู่ในปัจจุบันนี้ มีดังนี้

1. เพลงที่ใช้บรรเลงเป็นการประโคม เพลงประเภทนี้เป็นเพลงกลุ่มใหญ่และเป็นเพลงที่กำหมดไว้ในแบบแผนการที่ใช้บรรเลงโดยเฉพาะในพิธีกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา พิธีรำเจ้า พิธีรำผี พิธีรำสามภาค ตลอดจนเพลงในงานศพ เช่น เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เป็นต้น นอกจากนั้นเพลงปี่พาทย์มอญที่ใช้สำหรับประโคมนี้ยังมีการกำหนดให้บรรเลงประโคมตามช่วงเวลาอีกด้วย เช่น เพลงย่ำรุ่ง เพลงย่ำค่ำ เพลงย่ำเที่ยง เพลงร่ำมอญ เพลงพระฉันมอญ และเพลงเร้วมอญ เป็นต้น

2. เพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไปเพื่อความบันเทิงด้านการฟัง และประกอบการรำ เพลงกลุ่มนี้เป็นเพลงมอญที่ไม่ใช้บรรเลงประโคมซึ่งมีทั้งเพลงในอัตราสองชั้น และเพลงเร็วในอัตราชั้นเดียว เพลงกลุ่มนี้มีทั้งเพลงโบราณและเพลงที่ครูดนตรีไทย และมอญได้ปรับปรุงขึ้นใหม่เช่น เพลงกระต่ายเดิน เพลงสองกุมาร เพลงมลิวัลย์ เป็นต้น

เบญจรงค์ กุลสุ (2525 : 18) ได้เขียนบทความเรื่องดนตรีมอญเมืองปทุมลงในหนังสือสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปีโดยกล่าวถึงประวัติเป็นมาของชาวมอญชนบทรรมนิยมประเพณี และดนตรีมอญ ซึ่งกล่าวถึงประวัติการอพยพของชาวมอญที่เข้ามาประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2203 ซึ่งตรงกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช หลังจากนั้นก็มีได้กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญอีกเลย จนถึงสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็ได้กล่าวถึงรายละเอียดของชาวมอญเพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้กล่าวถึงดนตรีมอญ ต่อมาต้นรัชกาลที่ 6 จึงได้กล่าวถึงดนตรีมอญ มีชาวมอญ 3 คนพี่น้อง ได้เดินทางเข้ามาเมืองไทยทางจังหวัดตาก ได้แบ่งส่วนของมอญมาคนละท่อน ลักษณะส่วนของมอญเดิมนั้นตัดแบ่งออกได้ 3 ท่อน ตอนได้มีห่วงสำหรับสอดไม้คานหามหัวท้าย และท่อนล่างติดกันฐานขาแข้งหรือฐานวางแข้ง ต่อมาชายทั้ง 3 ได้อพยพจากเมืองตากมาตั้งรากฐานที่ปทุม(จังหวัดปทุมธานี) และได้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีมอญให้แก่บุตรหลานไทยจนเป็นที่รักใคร่นับถือของชาวปทุม ทางคณาจารย์ดนตรีไทยได้ยกย่องครูผู้ใหญ่ 2 ท่านคือ ครูเจี้ยน ดนตรีเสนาะ และครูสุ่มดนตรีเจริญ เป็นครูดนตรีมอญในสมัยนั้น ต่อมาครูสุ่ม ดนตรีเจริญ ย้ายจากบ้านในจังหวัดปทุมธานีเข้าไปอาศัยที่บ้านผ่านฟ้าในเมืองหลวง ส่วนครูเจี้ยน ดนตรีเสนาะ คงอยู่ที่จังหวัดปทุมธานีและได้ถ่ายทอดวิชาเพลงมอญให้กับบุตรหลานจนปัจจุบันก็คือ ปี่พาทย์มอญ

วิชา เชาวศิลป์ (2537: 80) ได้ศึกษาลักษณะสำคัญของทำนองในเพลงที่ใช้ประกอบพิธีทรงเจ้าของชาวมอญ: ศึกษาเฉพาะกรณีเกาะเกร็ด โดยศึกษาเพลงเชิญเจ้า เพลงรำดาบ เพลงรำใบไม้ เพลงยกภาค เพลงหาบกล้วย และเพลงชนไก่ เพลงเหล่านี้เป็นเพลงบรรเลงไม่มีการขับร้อง ในการศึกษานี้ได้บันทึกทำนองเพลงเป็นทั้งโน้ตสากลและโน้ตไทยควบคู่กันไป ทำนองเพลงที่บันทึกเป็นทำนองกลางๆ

มิได้เป็นทางเฉพาะเครื่องมือใดเครื่องมือหนึ่ง การศึกษาเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างของทำนอง การสร้างทำนอง โหมด และการย้ายโหมด ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของทำนอง การสร้างทำนอง โหมด และการย้ายโหมด มีความคล้ายคลึงกับลักษณะเฉพาะบางอย่างของดนตรีไทยเดิมและดนตรีตะวันตก กล่าวคือ โครงสร้างของทำนอง อันประกอบด้วย

- การแบ่งท่อนเพลง พบว่ามีรูปแบบ 2 ชนิดคือ แบบไม่แบ่งเป็นท่อนและแบ่งเป็นท่อนแบบ รุดหน้า
- ลูกนำในดนตรีมอญมี 2 ชนิดคือ แบบทำนองพิเศษที่แยกออกมาจากเพลงใหญ่ และลูกเท่า(เท่าเสียง)
- ประโยคเพลง อาจจะมีควมยาวไม่เท่ากัน เพราะเสียงจบท้ายประโยคมีการเปลี่ยนแปลง การเคลื่อนที่ของทำนองที่คล้ายคลึงกับระบบโหมดของดนตรีตะวันตก
- วลีทำนอง แต่ละวลีระบุได้ด้วยการลงท้ายวลีด้วยโน้ตเสียงยาวหรือเป็นการปรุงแต่งในลักษณะอื่นๆก็ได้
- วลีย่อย มีวลีย่อยที่ทำหน้าที่ที่เป็นสะพานเชื่อมวลีทำนองและประโยคเพลงเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความกลมกลืนทั้งระดับเสียงละลูกเท่า ซึ่งอาจเป็นทั้งลักษณะของลูกเท่าเสียง หรือการปรุงแต่งลูกเท่าให้แปลกออกไป
- ลูกจบ พบว่าจบด้วยการลดอัตราจังหวะให้ค่อยๆช้าลงเรียกว่าโรยเสียง

การสร้างทำนองซึ่งมีทั้งจังหวะทำนองกลุ่มย่อย การแปรจังหวะทำนองกลุ่มย่อยและการเคลื่อนที่ของทำนองนั้น พบว่าในจังหวะทำนองกลุ่มย่อยมีรูปแบบอยู่ 3 ชนิด คือ ใช้จังหวะทำนองกลุ่มย่อยเดิมเพื่อซ้ำทำนองเดิม แปรจังหวะทำนองของกลุ่มย่อยขึ้นใหม่โดยยังคงทำนองเดิม และแปรจังหวะทำนองย่อยขึ้นใหม่เพื่อสร้างทำนองใหม่ ในขณะที่การเคลื่อนที่ของทำนองจะเป็นการผสมผสาน การเคลื่อนที่แบบซ้ำเสียง เรียงเสียง และกระโดดเสียง ซึ่งคล้ายคลึงกับวิธีการสร้างทำนองของดนตรีตะวันตก

ในการวิเคราะห์เรื่องโหมดและการย้ายโมนั้น พบว่ามีความคล้ายคลึงกับระบบโหมดของดนตรีตะวันตก 4 ชนิด คือ ไอโอเนียน ดอเรียน มิคโซลิเดียน และเอโอ-เลียน

เอกสารที่เกี่ยวกับดนตรีมอญนี้ส่วนใหญ่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวมอญ ส่วนการวิจัยของ วิชา เชาวศิลป์ ได้กล่าวถึงโครงสร้างของดนตรีมอญแต่ได้อ้างอิงทฤษฎีของดนตรีตะวันตกมากกว่าทฤษฎีของไทย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรินทร์ ทับรอด (2541: 142) ได้ศึกษาเรื่อง พิธีรำผีเมืองในงานศพของชาวมอญพระประแดง พบว่า ชาวมอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ที่อำเภอพระประแดง มากกว่า 200 ปี มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่สัมพันธ์กับพิธีรำผีปรากฏให้เห็นเด่นชัด พิธีรำผีเป็นพิธีกรรมที่ชาวมอญพระประแดงจัดขึ้นเพื่อประกอบงานศพ แต่มีข้อจำกัดว่าต้องเป็นศพแห้ง(ศพที่เก็บไว้นานๆ) เท่านั้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้รำและดนตรี ในอดีตพิธีรำผีของชาวมอญพระประแดงมีการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ปัจจุบันได้คลายความเชื่อถือน้อยลงมาก โดยปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของพิธีรำผี คือ โลภทัศน์ โดยจะมองเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น มีความเชื่อในเรื่องผีน้อยลง โดยในอดีตจะมีการจัดพิธีอย่างยิ่งใหญ่แต่ปัจจุบันจัดเพื่อให้ครบพิธีเท่านั้น โดยย่อพิธี ให้เล็กลงและรับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามา อีกด้านคือการเปลี่ยนแปลงด้านดนตรีพิธีกรรม คือ สมัยก่อน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีรำผีใช้เครื่องดนตรีของมอญทั้งหมด เช่น ข้องมอญวงใหญ่ ปี่มอญ ตะโพนมอญ เปิงมาง และเหล็ก (เครื่องประกอบจังหวะทำด้วยไม้ผ่าซีก ยาวประมาณ 1 เมตร เสียงที่ออกมาจะคล้ายกับการตีกรับในวงกลองยาวแต่จะดังกว่า สาเหตุที่ใช้เหล็กตีประกอบจังหวะในพิธีรำผีเพราะ เหล็กทำจากไม้ไผ่ซึ่งชาวมอญเชื่อว่ามีผีสิงสถิตอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ขึ้น) ปัจจุบันวงปี่พาทย์มอญที่ใช้ประกอบพิธีกรรมรำผีได้นำเครื่องดนตรีไทยเข้าไปประสม เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องมอญวงเล็ก (ซึ่งลูกฆ้องใช้ของไทย แต่ใส่ในรางฆ้องมอญที่ประดิษฐ์ขึ้นในเมืองไทย) และฉิ่ง ที่นำไปตีแทนเหล็ก เป็นต้น ลักษณะการตั้งของวง ในอดีตการตั้งวงปี่พาทย์มอญ มักไม่มีรูปแบบที่แน่นอน คือ เครื่องดนตรีชนิดใด จะอยู่หน้าหรือหลังก็ได้ ตามแต่จะสะดวก แต่ปัจจุบันมีการตั้งวงที่มีรูปแบบที่แน่นอน เช่น วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า เครื่องคู่ เครื่องใหญ่ ตามหลักการผสมวงปี่พาทย์มอญทุกประการ เนื่องจากได้แบบฉบับมาจากกรมศิลปากร

ฐาติ พิณพาทย์(2546: 170) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาทางวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมือง ปทุมธานี พบว่า ประวัติตระกูลปี่พาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีดั้งเดิมมี 7 ตระกูล คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ ข้องเสนาะ วงดนตรี ปี่เสนาะ และดนตรีเสนาะตระกูลที่หัวหน้าวงปี่พาทย์มอญมาตั้งแต่ดั้งเดิม คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ วงดนตรี และดนตรีเสนาะ มีบางตระกูลที่ต่อมาเลิกอาชีพด้านดนตรีไป และบางตระกูลได้ย้ายถิ่นฐานไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ตระกูลที่เลิกอาชีพทางด้านดนตรีและย้ายภูมิลำเนาไปอยู่จังหวัดอื่น คือ ตระกูลข้องเสนาะ ระนาดเสนาะ วงดนตรี และปี่เสนาะ

ในด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญพบว่าประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังนาวงปี่พาทย์มอญเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย คือ ประเพณีงานศพ ประเพณีรำผี รำมอญ ด้านการแสดงนิยมนำไปประกอบการแสดงลิเก รำมอญคณะแรกที่เริ่มทำเป็นอาชีพรับจ้างคือ รำมอญคณะนายเชาว์ พิณพาทย์

เพลงร่ำมอญมี 13 เพลง 13 ท่ารำ ใช้เพลงเดียวกับเพลงชุดย่าเที่ยง นักดนตรีมีโอกาสเลือกอาชีฟได้มากกว่าอดีตนักดนตรีส่วนใหญ่จึงหาอาชีฟเสริม ทำให้การพัฒนาดนตรีน้อยลง ไม่มีเวลาซ้อม ไม่ฝึกศึกษาทางด้านดนตรีและไม่มีการสร้างสรรค์เพลงใหม่

วิมาลา ศิริพงษ์ (2538:180) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง พบว่าสองสกุลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน สกุลบ้านพาทยโกศล เป็นองค์กรในลักษณะบ้านพิณพาทย คือประกอบพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อเป็นอาชีฟ การถ่ายทอดวิธีเป็นการบอกแบบปากต่อปาก สกุลพาทยโกศลจึงนิยมรักษาการสืบทอดแบบเดิมไว้ให้คงอยู่ส่วนสกุลศิลปบรรเลง อยู่ในรูปแบบหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งประกอบกิจการด้านการอนุรักษ์ และเผยแพร่ดนตรีไทยให้แก่คนทั่วไป และพัฒนาการบันทึกโน้ตเพลงไทย ให้ก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆด้วยเหตุนี้สกุลศิลปบรรเลงจึงเป็นสกุลที่พยายามเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของบริบทของทางสังคมได้อย่างชัดเจน

สุภลักษณ์ สุขเกษม (2548: 107) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจุบันจังหวัดสมุทรสาครมีวงปี่พาทย์ทั้งหมดจำนวน 20 วง ปัจจุบันมีการสืบทอดปี่พาทย์สู่เยาวชนมาก สภาพการสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่บรรพบุรุษ บทบาทของวงปี่พาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ปี่พาทย์มีความสำคัญในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันพบว่าการบรรเลงปี่พาทย์เพื่อประกอบพิธีกรรม ส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมในงานศพการบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก

กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์ยังเหมือนในอดีต คือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปี่พาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานที่ศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนชุดโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิต

อภิชาติ ทัพวิเศษ. (2552: 132) ได้ศึกษาวงก๋วนก๊วามอญ: ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจุบันมีบทบาทในชุมชนมอญมาก และเริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น จากพื้นฐานของชุมชนชาวมอญบ้านวังกะหมู่ที่ 2 ที่มีความรักสามัคคีในชุมชนทำให้เกิดการฟื้นฟูดนตรีมอญนั้นได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกคนในชุมชน เยาวชนมองเห็นคุณค่าและเสียสละเวลามาหาความรู้ด้านดนตรีและรำมอญเพิ่มเติมในเวลาว่างผู้ปกครองให้การสนับสนุนทำให้วงก๋วนก๊วามอญ เริ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้นอีกทั้งยังมีการติดต่อสัมพันธ์กับนักดนตรีชาวมอญ จากประเทศพม่าอยู่เป็นประจำ โดยจะมีครูดนตรีชาวมอญจากประเทศพม่า มาสอนดนตรีให้กับเด็กๆในวงทุกปี และที่สำคัญคือผู้รับผิดชอบวงก๋วนก๊วามนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถใน

การติดต่อประสานงานอย่าดีและบริหารจัดการให้คณะดนตรีมีกิจกรรมการแสดงอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นฐานการปลูกฝังความรักในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมดนตรีของชาวมอญวังกะ โดยเฉพาะวงก่วนก๊วนนี้ ก็มีความพร้อมอยู่เสมอในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีตลอด ซึ่งเป็นผลให้สิ่งๆ ที่ช่วยให้การสืบทอดวงก่วนก๊วนนี้สะดวกมากขึ้นได้แก่การต่อเพลงแบบการศึกษาโน้ตเพลงที่ครูเป็นคนเขียนให้ การถอดเสียงครูท่อนโน้ตเป็นเพลงต่างๆ จากเครื่องบันทึกเสียง การบันทึกข้อมูลดนตรีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมอญบ้านวังกะ สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ บริหาร และสืบทอดดนตรีได้อย่างดี ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาทางดนตรีในอนาคต

วีระ พันธุ์เสือ(2551:117) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวงปี่พาทย์มอญบนพื้นฐานของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษาวงปี่พาทย์มอญของคณะเจริญศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ เป็นวงปี่พาทย์ที่เป็นที่รู้จักกว้างขวางในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง เพราะมีการปรับปรุงคุณภาพและยกระดับการให้บริการ โดยมีวงต้นแบบ คือ วงปี่พาทย์มอญคณะบัวทองในสมัยนายสนธิ บัวทอง เป็นผู้ควบคุมวงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ ได้คำนึงถึงความเรียบร้อย ความสง่างาม ของส่วนประกอบ3ส่วน คือ

1. นักดนตรี ต้องเข้มงวดเรื่องการแต่งกายที่ต้องสวมใส่เหมือนกันหมด มีนักดนตรีประจำวงทั้งสิ้น22คน ทุกคนมีรายได้แน่นอน และมีระดับการศึกษาสายสามัญอยู่ระหว่างระดับประถมศึกษาปีที่4 ถึงระดับอุดมศึกษา

2. เครื่องดนตรี วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์จะให้ความสำคัญมากกับความเรียบร้อยสวยงามของเครื่องดนตรีและการประดับประดาเครื่องดนตรี

3. บทเพลง ยังคงรักษาระเบียบวิธีการปฏิบัติการบรรเลงเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมอย่างเคร่งครัด และนำเพลงไทยประเภทเพลงตับ เพลงเถามาบรรเลงเพิ่มเติม และที่สำคัญ คือ มีการนำเพลงที่ฟังง่ายและคุ้นหูแก่ผู้ฟังทั่วไปมาบรรเลงด้วย เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงละครทีวี และเพลงไทยเนื้อเต็ม เป็นต้น

ศรัญญา บุญลาโภ (2548: 5)ได้ศึกษาเพลงรำมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พระประแดง เป็นเมืองเก่าแก่มาช้านานนับพันปีล่วงมาแล้ว สันนิษฐานว่า ขอมเป็นผู้สร้างเนื่องจากขณะนั้นขอมเป็นใหญ่ในแคว้นสุวรรณภูมิพระประแดงเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่สำคัญมากในแคว้นสุวรรณภูมิที่ขอมสร้างไว้รักษาปากน้ำเรียกว่า"ปากน้ำพระประแดง"ชาวมอญพระประแดงจะนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัดเมื่อถึงเทศกาลสำคัญๆ จะพาไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียงรวมไปถึงการฟังเทศน์การสวดมนต์ปฏิบัติธรรม ส่วนการบริจาคนเงินเพื่อ

สาธารณประโยชน์ ชอบที่จะบริจาคให้แก่วัดมากกว่าอย่างอื่น เพราะมีความเชื่อมั่นว่าการทำบุญเพื่อศาสนานั้นจะเป็นผลานิสงส์ส่งวิญญาณให้ไปสู่สวรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีสำคัญ และมีความหมายต่อบุคคลรวมไปถึงบรรดาเครือญาติโดยมีความหมายในขั้นต้นคือเป็นการรับรองสถานภาพใหม่ของบุคคลในสังคม และปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้องตามบรรทัดฐานโดยทั่วไปในสังคมมักจะให้ความเชื่อเป็นเครื่องรับรอง ซึ่งในระบบความเชื่อของชาวมอญก็คือการอ้างอิงพระพุทธศาสนาและผีบรรพบุรุษในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนและมีส่วนแตกต่างกันไปในแต่ละประเพณี เช่นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต คือประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ประเพณีชุมชนที่สำคัญของชาวมอญ พระประแดง อีกประเพณีหนึ่ง คือ ประเพณีมอญรำลักษณะของวงดนตรีพระประแดงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. วงเครื่องสายมอญ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "โกรจยาม" เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบไปกับการร้องรำทำเพลงของมอญ ที่เรียกว่า ทะแยมมอญ ซึ่งเป็นการเล่นของชาวมอญอย่างหนึ่ง สืบทอดมาแต่โบราณนิยมเล่นอยู่ในหมู่ของคนมอญเท่านั้น การเล่นทะแยมมอญใช้เล่นกันตามหมู่บ้านที่มีชาวมอญอยู่หนาแน่นเท่านั้น เช่น ปากเกร็ด สมุทรสาคร บางกระดี่พระประแดง ซึ่งมีเครื่องดนตรีมอญ ดังนี้

1. จะเข้(จยาม) รูปร่างลักษณะเหมือนจะเข้จริง
2. จะเข้(จยาม)รูปร่างลักษณะคล้ายกับหงส์
3. ซอ มอญ (โกร) 2 คัน
4. ฉิ่ง (หะเดหรือคะเต)
5. เปิงมาง(ปุงตัง)
6. ขลุ่ย(อะโลด)

วงเครื่องสายมอญอาจเพิ่มซอด้วงของวงดนตรีไทยเข้าไปด้วยก็ได้ เพื่อให้มีเสียงประสานกับซอ มอญ

2. วงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

1. ซอ มอญวงใหญ่ (ปาดโมน)
2. ซอ มอญวงเล็ก (ปาดโต๊ต)
3. ปี่มอญ (เนหรือเปโมน)
4. ระนาดเอก
5. ระนาดทุ้ม
6. ระนาดเอกเหล็ก

7. ระนาดทุ้มเหล็ก
8. เปิงมางคอก (เปิงมาง)
9. ตะโพนมอญ (ฮะเปินโมน)
10. ซ้องไหม่ง (ไหม่ง)
11. ฉิ่ง(หะเดหรือคะเด)
12. ฉาบเหล็ก (ซานโนด)
13. ฉาบใหญ่ (ซานโนด)
14. กรับ

ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์ (2544: 34) ได้ศึกษาเรื่องพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ พบว่าเพลงมอญกับดนตรีมอญ เป็นดนตรีที่บรรเลงอยู่ในพิธีรำเจ้าพ่อที่ใช้เพลงมอญประกอบทำรำ คนมอญเชื่อว่าเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์และเพื่อความเป็นสิริมงคลกับตระกูลของคนในชุมชนมอญ พิธีกรรม การรำเจ้าพ่อที่ใช้เกี่ยวกับงานมงคลและเพลงที่ใช้ในงานอวมงคลผลการค้นคว้าในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมข้อมูลและความมุ่งหมายของการศึกษา

พงษ์ศิริ ศิลปบรรเลง (2540: 171) ได้ศึกษาเพลงร่ำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้พบว่าการศึกษาประเพณีและเพลงร่ำมอญได้สรุปผลการศึกษาวิจัยไว้คือ

1. เพลงร่ำมอญ ใช้ประกอบการร่ำมอญ เป็นการแสดงที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษชาวมอญ
2. เพลงร่ำมอญเป็นเพลงเดี่ยวที่ยังหลงเหลืออยู่ของอำเภอปากเกร็ด และยังใช้บรรเลงกันอยู่แพร่หลายในหมู่ชาวมอญเกาะเกร็ดรวมทั้งบริเวณใกล้เคียง เช่น ปทุมธานี
3. เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงร่ำมอญจะใช้เครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องคู่เป็นส่วนใหญ่

ปลัดขันธ์ กลิ่นบางพุด (2556: บทคัดย่อ) จากการศึกษา จุยาม พบว่า เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติของชาวมอญ สันนิษฐานว่าเป็นที่รู้จักในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ซึ่งเกิดจากตำนานความรักของเจ้าชายกับเจ้าหญิงสองเมืองที่มีแม่น้ำกั้นกลาง และมีจระเข้อาศัยอยู่มากมายเวลาที่เจ้าชายจะไปพบเจ้าหญิงจะมีจระเข้ตัวหนึ่งคอยพาข้ามแม่น้ำไป จนวันหนึ่งโดนจระเข้ตัวอื่นรุมทำร้าย จนเสียชีวิตและทำให้เจ้าชายที่หลบอยู่ในปากเสียชีวิตไปด้วย จึงทำให้ทุกคนเคารพยกย่องเคารพบูชาจระเข้ที่มีความซื่อสัตย์และเสียสละ จึงเกิดเป็นสัญลักษณ์เครื่องดนตรีของชาวมอญที่เรียกว่า “จุยาม” เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายใช้การดีดให้เกิดเสียง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประสมในวงดนตรีมอญ มีหน้าที่ดำเนินทำนองหลักของวง ทำจากไม้ขนุน แกะสลักเหมือนตัวจระเข้จริง ๆ มีลวดลายเป็นเกร็ด มีปากอ้า มีหัว มีตา มีขา มีเท้า และมีหางที่โค้งงอน ขุดเจาะลำตัวทะลุเป็นโพรงเพื่อให้เกิดเสียง มีสายจำนวน 3 สาย มีนมจำนวน 13 นม

วิธีการบรรเลงจะใช้ไม้ดีดทรงกลมแหลม ลักษณะเหมือนดินสอ ทำด้วยไม้ เขาสัตว์ หรือ งาช้าง มีลักษณะวิธีการดีดคล้ายกับการดีดจะเข้ของไทย การเทียบเสียงจะเทียบสายที่ 1 คือเสียง ฟา (F) สายที่ 2 คือเสียง โด (C) สายที่ 3 คือเสียง ฟา(F) การบรรเลง จุยาม ส่วนมากจะดำเนินทำนองบน สายเอกหรือสายที่หนึ่งเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งก็จะเล่นควบคู่กันไปกับสายที่ 2 หรือสายที่ 3 วิธีการดีด จะดีดเข้าเพียงอย่างเดียว นอกจากเวลารวหรือกรอเสียงจะดีดเข้าออกอย่างสม่ำเสมอเหมือนไทย ก่อนที่จะประดิษฐ์ จุยาม ในครั้งแรกจะมีพิธีบูชาครูหรือเซ่นไหว้ครูที่เรียกว่า “อาม่าอ่าแจ้” ทั้งนี้ พิธีกรรมดังกล่าวยังใช้กระทำก่อนการบรรเลงหรือการแสดงทุกครั้งอีกด้วย วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีได้ ก่อตั้งขึ้นอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะของชาวมอญ เพื่อให้บรรเลงและประกอบการแสดงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานประเพณีของหมู่บ้าน งานต้อนรับแขก และงานมงคลทั่วไป บทเพลงที่นิยมใช้บรรเลงได้แก่ เพลงสองพญาหงส์ทอง เพลงหนึ่งในหน้าที่หรือเพลงบูชาเจ้าพ่อหลักเมือง เพลงสถานี่นรมย์ของ หงส์ทอง เพลงรำ 12 ท่า และเพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ จะเห็นได้ว่า จุยาม เป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ ของชาวมอญ ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่อนุรักษ์รุ่นหลังสืบไป

ณฤตล เผือกอำไพ. (2556: บทคัดย่อ) จากการศึกษา วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้าน มอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นวงดนตรี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ อำเภอสังขละบุรี หรือ Mon National Culture Center (MNCC) ก่อตั้งเพื่อสืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ใน ประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ ประเทศพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญ และเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วย ความเมตตาของหลวงพ่อดุตตะมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ และมีนายมนชัย ไม่มีชื่อสกุลหรือชื่อภาษามอญ นายกระเข้าโมน (Nai Kasauh Mon) หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมต่าง ๆ

เครื่องดนตรีมอญวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ มี 12 ชนิด โดยแบ่งตาม ตัวกำเนิดเสียงมี 4 ประเภท 1. เครื่องสาย (CHORDOPHONE) มี จุยาม (จะเข้มอญ), โกรโมน (ซอมอญ) ๓. ระนะ (พิณมอญ 14 สาย) 2. เครื่องลม (AEROPHONE) มี ชะนัว (เป้มอญ), ตะหลด (ขลุ่ยมอญ) 3. เครื่องขึงหนัง (MEMBRANOPHONE) มี บัดวาย (เปิงมางมอญ) หะเปิน (กลอง) 4. เครื่องตี (IDIOPHONE) มี บัดตาหล่าตุน (ระนาดไม้) บัดกาน (ฆ้องวง) ชะดี ชะดาบ (ฉิ่ง – เกราะ) ฉ่าน (ฉาบใหญ่) มง (โหม่ง)

การเรียนการสอนแบบปัจจุบันของวงปีพาทย์มอญหงสาวดีนั้น ได้จัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบซึ่งทางผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมมอญ ได้เชิญครูโทโปญและครูโม่นเซ็ง จากรัฐมอญ ประเทศพม่า เข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นเวลา 2 – 3 เดือน โดยแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ การเรียนขั้นพื้นฐานและการเรียนขั้นสูง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาดนตรี “ป๊อดกาน” ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เรื่อง “ป๊อดกาน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิ งานวิจัย เอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการรวบรวมข้อมูลจากการออกปฏิบัติการภาคสนามเป็นแนวทางในการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานวิจัยในรูปแบบบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลเอกสาร

1.1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีมอญ

1.1.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของเครื่องดนตรีและวงดนตรีมอญ โดยมีแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- หอสมุดแห่งชาติ
- หอสมุดวัดวังแก้วเวการาม
- หอสมุดแห่งชาติกาญจนบุรี

1.2 ข้อมูลภาคสนาม

1.2.1 ติดต่อขอสัมภาษณ์นักดนตรีป๊อดกาน

1.2.2 เข้าร่วมและสังเกตวิธีการบรรเลงป๊อดกาน

1.2.3 จดบันทึกข้อมูล

1.2.4 บันทึกเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้บันทึกข้อมูล

1. สมุดบันทึกข้อมูล
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องบันทึกภาพนิ่ง
4. กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว

2. การศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม ได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาทำการเรียบเรียงและลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาแยกประเภทจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับตามความสำคัญของเนื้อหา

2.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์ตรง มาเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์ และมีความต่อเนื่องกับเนื้อหา เพื่อนำเสนอข้อมูล การศึกษาดนตรี “ป๊อแกน” ในบริบทต่าง ๆ เทคนิคการบรรเลง บทเพลง และโอกาสต่าง ๆ ที่ใช้ในการบรรเลง บันทึกโน้ตเป็นเอกสารตามหลักการบันทึกเพลงไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ โดยแต่ละวัตถุประสงค์นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นหัวข้อย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 ศึกษาบริบทของป๊อแกนในวงป๊อเพี้ยนอยุธยาหนงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.1.1 ศึกษาประวัติศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ อำเภอหนองลู จังหวัดกาญจนบุรี

3.1.2 ศึกษาประวัติความเป็นมาของ “ป๊อแกน”

3.1.2.1 ส่วนประกอบ “ป๊อแกน”

3.1.2.2 วิธีการบรรเลง “ป๊อแกน”

- การจับไม้

- การนั่ง

- การตี

- การแบ่งมือ

3.1.2.3 ระบบเสียง “ป๊อแกน”

3.1.2.4 การประสมวง

3.1.2.5 พิธีไหว้ครู

3.1.2.6 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ “ป๊อแกน”

3.2 ศึกษาวิธีการบรรเลงและบทเพลงของปี่ดก่านในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี
ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.2.1 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ เพลงที่ผู้วิจัยนำมายกตัวอย่างจะเป็นเพลงที่
นิยมใช้บรรเลงในปัจจุบันมากที่สุด

3.2.1.1 เพลงปี่ละหยายมัว

3.2.1.2 เพลงท่ามละโฮย บ็อบโทว

3.2.1.3 เพลงชโมยบ็อบโทว

3.2.1.4 เพลงเยนสะม้าย ซ้าวะนะเพ็ง

3.2.1.5 เพลง จ้าวบ้านัว

3.2.1.6 เพลง ไล่จะเกิน

3.2.1.7 เพลง ชะโมญจักกะโว

3.2.1.8 เพลง ร่อมปะไซงโม่น

4. การสรุปข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
2. นำเสนอผลงานในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์
3. เรียบเรียงบทสรุปที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
4. อภิปรายผลและเสนอแนะ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ “ป๊อดก่าน” จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ทั้งการสัมภาษณ์จากบุคลากรท้องถิ่น ศิลปินประจำหมู่บ้านผู้มีความรู้ด้านดนตรีมอญ อีกทั้งเข้าร่วมสังเกตในพิธีต่าง ๆ และในโอกาสพิเศษที่มีการบรรเลง “ป๊อดก่าน” ในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของ “ป๊อดก่าน” ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

1.1 ศึกษาประวัติศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ อำเภอนองดู จังหวัดกาญจนบุรี

1.2 ศึกษาประวัติความเป็นมาของ “ป๊อดก่าน”

1.2.1 ส่วนประกอบ “ป๊อดก่าน”

1.2.2 วิธีการบรรเลง “ป๊อดก่าน”

- การจับไม้
- การนั่ง
- การตี
- การแบ่งมือ

1.2.3 ระบบเสียง “ป๊อดก่าน”

1.2.4 การประสมวง

1.2.5 พิธีไหว้ครู

1.2.6 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ “ป๊อดก่าน”

ตอนที่ 2 ศึกษาบทเพลงของ “ป๊อดก่าน” ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

2.1 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ

2.1.1 เพลงป้าละหยายมัว

2.1.2 เพลงท่ามละโหย บ๊อบโหว

2.1.3 เพลงชโมยบ๊อบโหว

2.1.4 เพลงเยนสะม้าย ซ้าววะนะเพ็ง

2.1.5 เพลงจ้าวบ้านว

2.1.6 เพลงไจะเก็น

2.1.7 เพลงชะโมญจักกะโว

2.1.8 เพลงร่อมปะไซงโมน

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของ “ปัตตาน” ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี

1.1 ศึกษาประวัติศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี

ประวัติความเป็นมาของศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เลขที่ 120 หมู่ 2 หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี หลวงพ่ออุตตมะได้อนุญาตให้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมมอญเพื่อจะได้สืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ สหภาพพม่า จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญ และเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วยความเมตตาของหลวงพ่ออุตตมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ โดยมีนายกระเข้าโมน (NaiKasauh Mon) เป็นหัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ

จากการสัมภาษณ์ นายกระเข้าโมน (NaiKasauh Mon) กล่าวว่า การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีมอญท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเทศชาติ ศูนย์วัฒนธรรมมอญได้จัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรบรรเลงดนตรี ขั้วร้องและฟ้อนรำ วัฒนธรรมมอญ ปีละ 1 ครั้ง มีการจัดฝึกอบรมในปี พ.ศ. 2554 เป็นครั้งแรก โดยมีคณะครูเดินทางมาจากรัฐมอญเป็นผู้ฝึกสอนทำให้สมาชิกของศูนย์วัฒนธรรมมอญสามารถบรรเลงดนตรีวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีและได้ร่วมแสดงในงานเทศกาลของชนชาติ งานทางศาสนา งานทางมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นอกจากนั้น ทางศูนย์วัฒนธรรมมอญได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ร่วมมือกับสมาคมรดกวัฒนธรรมแห่งรัฐมอญแล้วได้เข้าไปร่วมแสดงวัฒนธรรมในงานวันชาติมอญที่รัฐมอญด้วย

จากการสัมภาษณ์นายอว์โมน (Aue Mon) กล่าวว่า การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มจากการสังเกตผู้ใหญ่ในหมู่บ้านและเรียนรู้สืบทอดต่อกันมา ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การเรียนการสอนแบบโบราณและการเรียนการสอนแบบปัจจุบัน

การเรียนการสอนแบบโบราณ

สำหรับการเรียนการสอนแบบโบราณนั้น ใช้วิธีท่องจำซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของการเรียนการสอนดนตรีมอญ โดยขั้นแรก ผู้เรียนจะต้องท่องโน้ตจำทำนองของเพลงให้ได้ก่อน จึงจะเริ่มเรียนเครื่องดนตรี โดยครูเป็นผู้ตีให้ฟัง และผู้เรียนก็จำเสียงทำนอง ซึ่งบางครั้งผู้เรียนก็จะติดตามครูไปตามงานต่าง ๆ และจดจำบทเพลงที่ครูหรือนักดนตรีบรรเลง จากนั้นผู้เรียนจึงเริ่มเรียนเครื่องดนตรีชิ้นแรกคือ ปัดก่าน ซึ่งครูจะให้เริ่มหัดตีขั้นต้นคือการจับไม้ และการฝึกให้เข้าใจเสียงในเครื่องดนตรี โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะในการบรรเลง และสิ่งสำคัญของการเรียนแบบโบราณ คือความตั้งใจในการเล่าเรียนและอดทนในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการบรรเลง เมื่อเกิดทักษะในการบรรเลงแล้วนั้น ครูก็จะอนุญาตให้ผู้เรียนเลือกที่จะบรรเลงในเครื่องดนตรีที่ตนเองชื่นชอบและก็ต้องฝึกฝนเครื่องดนตรีนั้นให้เกิดทักษะในการบรรเลงที่ดีและการบรรเลงตามเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีนั้น ๆ อาทิเช่น ก่อนที่จะเริ่มเรียน จุยาม (จะเข้) นักดนตรีจะต้องเริ่มเรียน ปัดก่าน ก่อน และครูก็จะเป็นผู้อนุญาตให้เข้ามาบรรเลงร่วมในวงเมื่อนักดนตรีเกิดทักษะการบรรเลงดี

จากการเรียนการสอนแบบโบราณจะมีความคล้ายคลึงกับการเรียนการสอนของดนตรีไทย ที่เรียกกันว่า การเรียนแบบ “มุขปาฐะ”

การเรียนการสอนแบบปัจจุบัน

การเรียนการสอนแบบปัจจุบัน ได้จัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ซึ่งทางศูนย์วัฒนธรรมได้เชิญครูโทโปญและครูโมนเซิง จากรัฐมอญ สหภาพพม่า เข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นเวลา 2-3 เดือน โดยแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ การเรียนขั้นพื้นฐานและการเรียนขั้นสูง

การเรียนขั้นพื้นฐาน

การเรียนขั้นพื้นฐาน จะให้ผู้เรียนเข้าใจในพื้นฐานขององค์ประกอบดนตรี คือ จังหวะ เสียงของดนตรี ตัวโน้ต และการอ่านโน้ต ซึ่งเป็นโน้ตตัวเลข โดยครูเป็นผู้อ่านโน้ตให้ฟัง และผู้เรียนท่องโน้ตตามระดับขั้นที่ได้กำหนดไว้มี 2 ระดับ

ระดับที่ 1 เป็นการอ่านโน้ตตามระดับเสียง คือ

ตัวโน้ต

โน้ตเสียง 1	แทนด้วย	โด
โน้ตเสียง 2	แทนด้วย	เร
โน้ตเสียง 3	แทนด้วย	มี
โน้ตเสียง 4	แทนด้วย	ฟา
โน้ตเสียง 5	แทนด้วย	ซอล
โน้ตเสียง 6	แทนด้วย	ลา
โน้ตเสียง 7	แทนด้วย	ที

ระดับที่ 2 เป็นการฝึกปิดก้นตัวโน้ตและฝึกบรรเลงกับปิดก้น โดยแบ่งบทเพลงสั้น ๆ มีทั้งหมด 18 บทเพลง ที่สามารถฝึกในการบรรเลงให้เกิดทักษะได้ตามลำดับ

ภาพประกอบ 1 แบบฝึกการบรรเลงปิดก้น เพลงที่ 1 ถึงเพลงที่ 3

ที่มา: ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

และเมื่อฝึกฝนทบทวนแบบฝึกทั้ง 2 ระดับให้เกิดทักษะในการบรรเลงแล้วนั้น จะมีการทดสอบโดยครูผู้สอนและนักดนตรี ซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญ ผู้เรียนจะเลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดต่อไป โดยจะมีครูและนักดนตรีที่เป็นผู้ทดสอบจะชี้แนะแนวทางให้ ว่าผู้เรียนผู้นั้นเหมาะสมกับเครื่องดนตรีชนิดใดโดยพิจารณาหลายประการ อาทิเช่น วัย ความสนใจ ทักษะในการบรรเลง การตัดสินใจ เพศ ฯลฯ

การเรียนรู้ขั้นสูง

การเรียนรู้ขั้นสูง ผู้เรียนจะได้รับเลือกให้เรียนเครื่องดนตรีที่สนใจ บางคนสามารถบรรเลงได้มากกว่า สองเครื่องดนตรี เนื่องจากนักดนตรีทุกคนมีพื้นฐานในการบรรเลง จาก ปี่ดก่าน แล้ว ทำให้เกิดทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีอื่น ซึ่งใช้โน้ตในรูปแบบเดียวกันทั้งวง ต่างกันที่ ลีลาและเอกลักษณ์ในการบรรเลงของแต่ละเครื่องดนตรีขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของนักดนตรี ครูจะสอนการบรรเลงเครื่องดนตรีแบบตัวต่อตัว ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีและผู้เรียนก็จดจำเทคนิคที่ครูได้สอน ซึ่งในขั้นตอนนี้จะไม่มีการเรียนในระบบตัวโน้ต แต่ผู้เรียนจะจดจำเทคนิคและบันทึกเทคนิคตามความเข้าใจของตนเอง

นักแสดงและนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การแสดงของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีในแต่ละครั้งนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ นักแสดงและนักดนตรีซึ่งที่จะช่วยให้เป็นนักแสดงและนักดนตรีที่ดีมีความสามารถได้คงไม่พ้นเรื่องของพรสวรรค์และประการสำคัญของบันไดแห่งความสำเร็จของการเป็นนักแสดงและนักดนตรีที่ดี คือ ความมานะพยายามและประสบการณ์นอกจากประสบการณ์แล้วสิ่งที่ช่วยให้นักดนตรี มีความสามารถ อีกประการคือที่สำคัญ คือ ความเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และนำมาฝึกฝนปฏิบัติ โดยศึกษาแบบอย่างของคนที่มีฝีมือเก่ง และทำให้พัฒนาฝีมือได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติของผู้แสดงและนักดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีทั้งหมด เพื่อประกอบการศึกษาพัฒนาการ และการถ่ายทอดการเรียนรู้ดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

นักดนตรี

ครูโทโปญ	(Thaw Poing) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 64 ปี
ครูโมนเซิง	(Mon Sein) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 54 ปี
นายมนชัย	ไม่มีชื่อสกุลหรือภาษามอญเรียกว่า นายกระเข้าโมน(Nai Kasauh Mon)	อายุ 43 ปี
นางโกนถ่อ	(Kon Htaw) อุดมกิตติขจร	อายุ 39 ปี
นายโกนซาจ	(Khon Seik) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 24 ปี
นายอัวโมน	(Aue Mon) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 32 ปี
นางหงสา	ไม่มีชื่อสกุล หรือภาษามอญเรียกว่า นางพยู(Phyu)	อายุ 34 ปี
นางสาวอนิส	หล่อเหลียม หรือภาษามอญเรียกว่า นางสาวโพย (Phio)	อายุ 21 ปี
นายโปะญ่	(Ba Yac) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 32 ปี
นายองรอด	(Ong Rot) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 28 ปี
นายโทโปร่ง	(Htaw Py) ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 36 ปี

นายตะละไละวี (Tialawi) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 35 ปี

นางกะไละยามอญ (Kalayar Mon) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 42 ปี

ครูโทโปญ (Thaw Poing) ไม่มีชื่อสกุล นักดนตรีและครูสอนดนตรี อายุ 64 ปี ภูมิลำเนาเดิม หมู่บ้านจันจาด (Jun Jaik) เมืองปोंง (Ponk) รัฐมอญ (Monland) สหภาพพม่า อดีตทำงานเป็น หัวหน้าฝ่ายบริจาคสิ่งของ ที่เทศบาล Tamawaryama เป็นเวลา 30 ปี เปลี่ยนที่ทำงานหลายที่ ซึ่งที่สุดท้ายคือเทศบาลเมืองเมะละเหม่ง Mowlamine

ผลงานของครูโปโทญ เคยบรรเลงและสอนดนตรี ประกอบพิธีกรรมทั้งในสหภาพพม่า และต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเกาหลี และประเทศไทย นั่นคือ ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และยังร่วมบรรเลงกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีในการบรรเลงงานต่างๆ ทั้งงานรำลึกชนชาติมอญ งานหล่อพระ งานเทศกาลที่เกี่ยวข้องชนชาติมอญในประเทศไทย โดยเป็นที่รู้จักกันทั่วในหมู่คนมอญในประเทศไทย

ครูโมนเซิง (Mon Sein) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 54 ปี ภูมิลำเนาเดิม หมู่บ้านเก๊าะปิ่น (KokBein) รัฐมอญ (Monland) สหภาพพม่า ได้เริ่มเรียนหะเปิน (กลอง) เป็นดนตรีชิ้นแรกเมื่อตอนอายุ 13 กับ นายชเวยีน (Shwe Yin) และเรียนดนตรีชนิดอื่นๆ กับนาย เซิง ต่วยเล (SeinTwe Lay) และนาย เซิง แลตญู่ (LatNyoe) นอกจากเรียนดนตรีมอญแล้วท่านยังสนใจดนตรีสากลอีกด้วย โดยเรียนกับ นาย ออง (Nong) ที่หมู่บ้านเวกลอง (WaeKlong) ประมาณ 1 ปี

ครูโมนเซิง (Mon Sein) เมื่ออายุ 24 ปี ท่านดำเนินงาน ประกอบอาชีพ เป็นศิลปิน บรรเลงดนตรีและเป็นครูสอนดนตรีมอญอีกด้วย ทั้งสอนในสหภาพพม่า และต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศเกาหลี ประเทศไทย โดยท่านเข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ พร้อมกับ ครูโทโปญ เมื่อปี พ.ศ. 2553

นายกระเข้าโมน (Kasauh Mon) อายุ 43 ปี อาชีพหัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ภูมิลำเนาเดิมรัฐมอญ ประเทศพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สมรสกับนางโกนถ่อ มีบุตรสาว 3 คน ชื่อ นางสาวจำปา อุดมกิตติขจร เด็กหญิงอารีสา อุดมกิตติขจร และเด็กหญิงอินทนิล อุดมกิตติขจร เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ จูยาม(จะเข้มอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกกับครูโปโทญ และครูโมนเซิง ซึ่งครูทั้งสองท่านได้เข้ามาสอนนักดนตรีที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ

นางโกนถ่อ (KonHtaw) อุดมกิตติขจร อายุ 39 ปี อาชีพแม่บ้านเครื่องดนตรีที่ถนัด คือปัดก่าน (ซ้องมอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกกับครูโปโทญ และครูโมนเซิง

นายโกนซาจ(KhonSeik) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 24 ปี อาชีพเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์มอญ ชื่อว่า “Guiding Star” ภูมิลำเนาเดิม เมืองเยเบะยู(YEBYU) สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดนตรีที่ถนัด คือ ตะหลด(ขลุ่ยมอญ) และ ชะนาว(เป่ามอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโปไทญ และครูโมนเซิง

นายอัวโมน(Aue Mon) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 32 ปี อาชีพนักวิจัยอิสระ ผู้ประสานงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมมอญ สมรสกับนางพยู มีบุตร 1 คน คือ เด็กหญิงอาราดา บุญสุข ภูมิลำเนาเดิม เมืองเยเบะยู (YEBYU) สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดนตรีที่ถนัด คือ จูยาม(จะเข้มอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโปไทญ และครูโมนเซิง

นางพยู (Phyu) อายุ 34 ปี อาชีพการเงิน ศูนย์วัฒนธรรม สมรสกับนายอัวโมน มีบุตร 1 คน คือ เด็กหญิงอาราดา บุญสุข ภูมิลำเนาเดิม รัฐมอญ สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดนตรีที่ถนัด คือ ปัดกอล่า(ระนาดไม้) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโปไทญ และครูโมนเซิง

นางสาวโผย (Phio) อายุ 21 ปี อาชีพ นักศึกษาที่การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอสังขละบุรี และเป็นลูกจ้าง ขายยาคลินิกปิ่นเมือง ภูมิลำเนาอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ ปัดตาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโทไปญและครูโมนเซิง

นายปะญ่ (Ba Yae) อายุ 32 ปี อาชีพ เจ้าหน้าที่แปลภาษา มอญ พม่า และอังกฤษ ของหนังสือพิมพ์มอญ ชื่อว่า “Guiding Star” แปลว่า ดาวนำทาง ภูมิลำเนาเดิม เมืองเมะละเหม่ง สหภาพพม่า ปัจจุบัน อาศัยที่ หมู่ที่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มเรียนดนตรีมอญ กับครูโทไปญ และ ครู โมนเซิง เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ ปัดวาย(เปิงมอญ)

นายองรอต (Ong Rot) อายุ 28 ปี อาชีพ ครูสอนคอมพิวเตอร์ เบื้องต้น ภูมิลำเนาเดิม รัฐมอญ สหภาพพม่า ปัจจุบัน นายองรอต ได้กลับไปอยู่ที่ภูมิลำเนาเดิม กลับไปสมรสและประกอบอาชีพที่สหภาพพม่า ซึ่งเคยเป็นนักดนตรีประจำวงป๊อปปูลีมอญหงสาวดี ในตำแหน่ง โกรมอญ(ซอมมอญ) เริ่มเรียนดนตรีมอญ กับ ครูโทไปญ และ ครู โมนเซิง

นายโทไปง (HtawPy) อายุ 36 ปี อาชีพ ครูสอนภาษามอญ ณ ศูนย์วัฒนธรรมมอญภูมิลำเนาเดิม เมืองมูเด็ง(Mudon) สหภาพพม่า ปัจจุบัน อาศัยที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับ ครูโทไปญ และ ครู โมนเซิง โดยประจำเครื่องดนตรี คือ ชะดี-ชะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ)

นายตะละไละวี (Taialawi) อายุ 35 ปี อาชีพเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์มอญ ชื่อว่า “Guiding Star” แปลว่า ดาวนำทาง ภูมิลำเนาเดิม เมืองเมาะละหม่ง สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มาเป็นเวลา 18 ปี เริ่มเรียนดนตรีมอญ กับ ครูโทไปญ และ ครู โมนเซิง เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ หะเปิน(กลอง)

นางกะไละยามอญ (Kalayar Mon) อายุ 42 ปี อาชีพผู้ประกาศข่าวภาษามอญ ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ ภูมิลำเนาเดิม เมืองตามจุเซีย สหภาพพม่า ปัจจุบัน อาศัยที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มเรียนร้องเพลงตั้งแต่ อายุ 17 ปี เมืองย่างกุ้ง สหภาพพม่า ทำหน้าที่ตะเยีย(ขับร้อง)ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ภาพประกอบ 2 ศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ที่มา: ฝ่าพิพนธ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

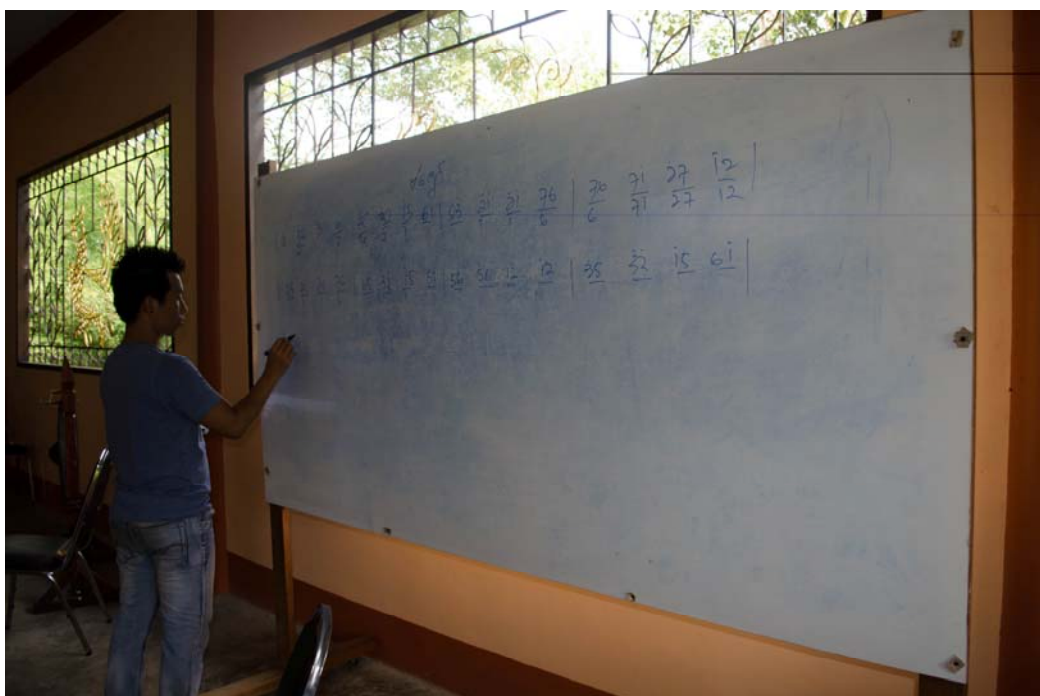
ภาพประกอบ 3 การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ที่มา: ผไทพันธุ์ ฟิงบุญ ณ ออยุธยา

ภาพประกอบ 4 การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ที่มา: ผไทพันธุ์ ฟิงบุญ ณ ออยุธยา

ภาพประกอบ 5 การเรียนการสอนของศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ที่มา: ฝ่าไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

ภาพประกอบ 6 ครูโทโปญ (Thaw Poing) ไม่มีเชื้อสกุล มาจากสหภาพพม่า

ที่มา: ฝ่าไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

1.2 ศึกษาประวัติความเป็นมาของ “ปัดก่าน”

ปัดก่าน (ฆ้องมอญ)

จากการสัมภาษณ์ครูโทโปญ (Thaw Poing) กล่าวว่า ในประวัติศาสตร์มอญอยู่ในบทกลอน ซึ่งมอญมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ใช้ปัดก่านนี้มานาน และในเมืองหงสาวดีก็มีการใช้ปัดก่านเช่นกัน มีวงดนตรีมอญมาบรรเลงประโคมที่ใดก็ต้องมีปัดก่านเป็นเครื่องดนตรีหลักของวง พวกชาวมอญเชื่อว่าการเรียนดนตรีต้องเรียนปัดก่านก่อนที่จะเรียนเครื่องดนตรีชนิดอื่น เพื่อฝึกทักษะความชำนาญ และต้องใช้ดนตรีมอญหลายชนิดในการ ให้อาหารบรรพบุรุษมอญ ในแต่ละครั้งนั้นต้องมี ปัดก่าน บรรเลงอยู่ด้วยเสมอเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆก็ตามแต่จะสะดวกหรือตามความถนัดของนักดนตรีว่าจะเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดในงาน กษัตริย์มอญพัฒนาเครื่องดนตรีหลายอย่างและนำเครื่องดนตรีมาเมืองไทยด้วย ปัดก่าน เข้าเมืองไทย เมื่อมอญเสียกรุงกับพม่าหลายครั้ง ชาวมอญกลุ่มหนึ่งก็ได้หลบหนีมาเมืองไทยเพราะกลัวถูกพม่าฆ่า บ้านเมืองเริ่มถดถอยและไม่มีที่อยู่อาศัยในเมืองหงสาวดี ชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยได้นำเอาเครื่องดนตรี ปัดก่าน และเครื่องดนตรีหลายชนิดเข้ามาด้วยและยังมีการนำหนังสือ ศาสนา ไบลานต่างๆ เข้ามาในเมืองไทย

ภาพประกอบ 7 สัมภาษณ์ครูโทโปญ(Thaw Poing) และนายกระเข้าโมน (Kasauh Mon)

ที่มา: อัวโมน(Aue Mon)

ปัดก่าน (Patkan) เครื่องดนตรีชิ้นนี้ลักษณะเป็นรูปทรงคล้ายกับพระจันทร์เสี้ยว ชื่อ la gianhsain นั้นก็มีความหมายว่าเครื่องดนตรีทรงพระจันทร์เสี้ยวเช่นเดียวกัน เครื่องดนตรีชิ้นนี้เป็นสัญลักษณ์ของเครื่องดนตรีของชาวมอญในสหภาพพม่า เครื่องดนตรีชิ้นนี้สามารถพบได้ในพื้นที่ของชาวมอญ และรัฐมอญ

ปัดก่านเป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากทองเหลือง ร้องทั้งโค้งคล้ายกับพระจันทร์เสี้ยว ประดิษฐ์ตกแต่งแกะสลักลวดลายลงรักปิดทอง แกะสลักเป็นรูปกิ้งก่า ซึ่งเป็นนกในนวนิยาย มีลำตัวเป็นมนุษย์ มีปีก แต่ในประเทศไทยเรียกสัตว์ชนิดนี้ว่า กิ้งก่า ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งของวงร้องนั้นแกะสลักเป็นลวดลายหางของกิ้งก่า วงร้องนั้นมีฐานรองรับอยู่ตรงกลางของวง ฐานนั้นใช้วางกับพื้น เครื่องดนตรีนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับฆ้องมอญของประเทศไทยเป็นอย่างมากในด้านขนาดและจำนวนของลูกฆ้องที่ใช้ 14 ลูก เครื่องดนตรีชนิดนี้จะใช้พันธุ์ไม้เฉพาะ “jamane” (Gmelina Arborea) ในการขึ้นรูปวงร้อง นอกจากนี้ ไม้ขนุนก็สามารถนำมาใช้ขึ้นรูปวงร้องได้เช่นกัน

รูปภาพประกอบ 8 ปัดก่าน

ที่มา: ฝ่าพิณธุ์ พิงบุญ ณ ออยุธยา

1.2.1 ส่วนประกอบ “ปัดก่าน”

ส่วนประกอบของปัดก่าน (ฮ่องมอญ)

ภาพประกอบ 9 ปัดก่าน

ที่มา: ฝ่าพิณรุ้ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

1. ร้านปัดก่าน (ฮ่องวง) ทำจากไม้ ซึ่งใช้พันธุ์ไม้เฉพาะ เรียกว่า “jamanei” (Gmelina Arborea) ในการขึ้นรูปวงฮ่อง นอกจากนี้ ไม้ชนิดนี้ยังสามารถนำมาใช้ขึ้นรูปของวงฮ่อง แกะสลักลวดลาย ปัดทอง ตามศิลปะมอญ ซึ่งขนาดของราง ดังนี้

1. กว้างประมาณ 145 เซนติเมตร
2. ความสูงประมาณ 107 เซนติเมตร
3. ความกว้างของฐาน 45 X 29 X 15 เซนติเมตร

2. ลูกปัดก่าน (ฮ่องวง) ทำจากโลหะ (ทองเหลือง) คล้ายกับลูกฮ่องของดนตรีไทย แต่ขนาดที่สั้นกว่า จำนวน 14 ลูก เรียงจากลูกทวนไปหาลูกยอด ดังนี้

1. ลูกที่ 1 หรือลูกทวนเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 18 เซนติเมตร
2. ลูกที่ 2 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 17 เซนติเมตร
3. ลูกที่ 3 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 16 เซนติเมตร
4. ลูกที่ 4 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15.5 เซนติเมตร

5. ลูกที่ 5 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	15	เซนติเมตร
6. ลูกที่ 6 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	14.5	เซนติเมตร
7. ลูกที่ 7 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	14	เซนติเมตร
8. ลูกที่ 8 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	13.5	เซนติเมตร
9. ลูกที่ 9 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	13	เซนติเมตร
10. ลูกที่ 10 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	12	เซนติเมตร
11. ลูกที่ 11 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	11.5	เซนติเมตร
12. ลูกที่ 12 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	11	เซนติเมตร
13. ลูกที่ 13 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	10.5	เซนติเมตร
14. ลูกที่ 14 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ	9.5	เซนติเมตร

ภาพประกอบ 10 ลูกปัดทำน

ที่มา: ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

ภาพประกอบ 11 ลูกบิดก้าน

ที่มา: ฝ่าเทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

2. เลือญตัก (ไม้ตี) เป็นไม้กลึงจนกลมจนเป็นแท่งยาว 20 เซนติเมตร ปลายหุ้มด้วยผ้าพัน แล้วใช้ด้ายพันอย่างเรียบร้อย

ภาพประกอบ 12 เลือญตัก (ไม้ตี)

ที่มา: ฝ่าเทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

1.2.2 วิธีการบรรเลง “ปัดก่าน”

วิธีการบรรเลงของปัดก่าน (ฮ่องมอญ)

ปัดก่าน (ฮ่องมอญ) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ตั้งโค้งขึ้นไปทั้ง 2 ข้าง ไม่วางลงราบไปกับพื้นเหมือนฆ้องไทย ปัดก่าน (ฮ่องวง) วงหนึ่งมีจำนวน 14 ลูก ไล่เสียงจากมือซ้ายลงมา 9 เสียงและไล่เสียงจากมือขวาลงมา 9 เสียง ผู้บรรเลงจะต้องรวบนิ้วกลางนิ้วนางและนิ้วก้อย กำไม้ดีฮ่อง (เลื่อยตัก) ไว้กับฝ่ามือ ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้เป็นตัวประคอง

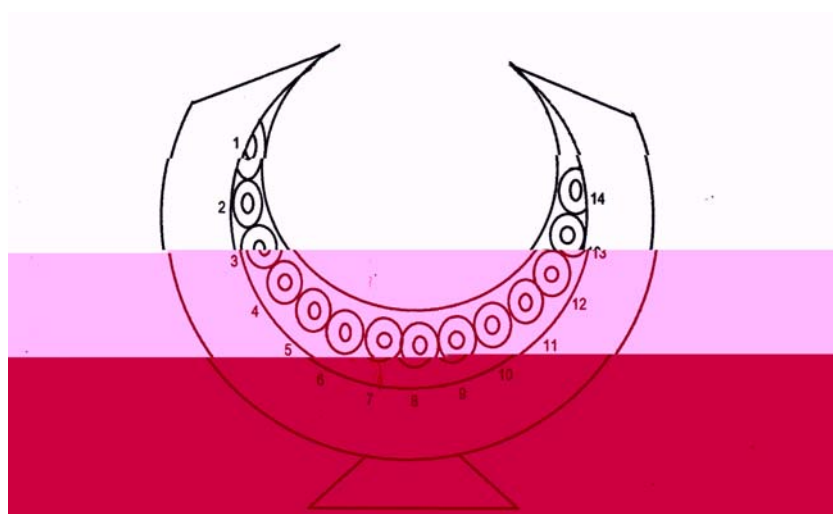
1.2.3 ระดับเสียงของ “ปัดก่าน”

ระบบการไล่เรียงระดับเสียงของฮ่องมอญในสหภาพพม่าในปัจจุบันมีใช้กันอยู่ 2 ระบบ

1. ระบบเก่า เป็นระบบโบราณของมอญ ประกอบด้วยเสียง

GA-CDE-GAB CDEFG A (ซอล ลา - โด เร มี - ซอล ลา ที โด เร มี ฟา ซอล ลา) ซึ่งชาวรามัญกล่าวว่าระบบดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กันกับระบบการนับช่วงเวลาทางจันทรคติ และเป็นระบบเสียงที่นิยมใช้กันในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมลงทรงฟ้อนผี ของชาวมอญในเขตอำเภอสินไจ้ ของอำเภอปอง ในรัฐมอญ

2. ระบบใหม่ เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2503 ในเขตหมู่บ้านสินไจ้ ของอำเภอปอง โดยอาจารย์ช่วยปี่ญ์ และอาจารย์อุ้มยะ ได้เพิ่มลูกฮ่องเสียง F (ฟา) ในส่วนลูกทั้ง (ลูกต่ำสุด) และส่วนที่ขาด (เป็นหลุม) ขึ้นอีกหนึ่งลูก รวมเป็น 14 ลูกได้ระบบเป็น G - B C - E F G A B C D E F G A (ซอล - ที โด - มี ฟา ซอล ลา ที โด เร มี ฟา ซอล ลา)

ภาพประกอบ 13 ลำดับลูกปัดก่าน

ที่มา: ว่าที่ร้อยตรีณฤดล เผือกอำไพ

โกรนปิดก้าน (ลูกฆ้องวง) จำนวน 14 ลูก เรียงจากลูกทวน ไปหา ลูกยอด
ดังต่อไปนี้

1. ลูกที่ 1	หรือลูกทวน	เสียงซอล
2. ลูกที่ 2		เสียงที
3. ลูกที่ 3		เสียงโด
4. ลูกที่ 4		เสียงมี
5. ลูกที่ 5		เสียงฟา
6. ลูกที่ 6		เสียงซอล
7. ลูกที่ 7		เสียงลา
8. ลูกที่ 8		เสียงที
9. ลูกที่ 9		เสียงโด
10. ลูกที่ 10		เสียงเร
11. ลูกที่ 11		เสียงมี
12. ลูกที่ 12		เสียงฟา
13. ลูกที่ 13		เสียงซอล
14. ลูกที่ 14	หรือลูกยอด	เสียงลา

การบรรเลงของปิดก้าน ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี จะยึดทำนองหลักจากปิดก้าน และจะ
บรรเลงตามรูปแบบการบรรเลงของแต่ละเครื่องดนตรี ผู้วิจัยจึงยึดทำนองหลักของเพลงโดย ถ่ายทอด
โน้ตเพลงมอญที่เป็นตัวเลข เป็นโน้ตเพลงไทย

ตัวโน้ต

โน้ตเสียง	C	แทนด้วย	1	โน้ตไทย คือ	ด
โน้ตเสียง	D	แทนด้วย	2	โน้ตไทย คือ	ร
โน้ตเสียง	E	แทนด้วย	3	โน้ตไทย คือ	ม
โน้ตเสียง	F	แทนด้วย	4	โน้ตไทย คือ	ฟ
โน้ตเสียง	G	แทนด้วย	5	โน้ตไทย คือ	ซ
โน้ตเสียง	A	แทนด้วย	6	โน้ตไทย คือ	ล
โน้ตเสียง	B	แทนด้วย	7	โน้ตไทย คือ	ท

ตารางเปรียบเทียบความถี่ของปัดกานกับระดับเสียงของดนตรีสากลในระบบเสียงแบ่งเท่า
(Frequencies for equal-tempered scale, A4=440 Hz)

ปัดกาน ลูกที่/โน้ต	ความถี่ (Hz)	โน้ต	ความถี่ (Hz)
1/G	413.4	G4	391.995
2/B	502.6	B4	493.883
3/C	533.1	C5	523.251
4/E	680.2	E5	659.255
5/F	709.6	F5	698.456
6/G	783.4	G5	783.991
7/A	891.3	A5	880
8/B	993.6	B5	987.767
9/C	1059.3	C6	1046.502
10/D	1200	D6	1174.659
11/E	1308.5	E6	1318.51
12/F	1404.1	F6	1396.913
13/G	1597.6	G6	1567.982
14/A	1759.5	A6	1760

ลูกตก

การบันทึกโน้ตเพลงมอญ คล้ายกับการบันทึกโน้ตเพลงแบบสากล โดยลูกตกจะขึ้นอยู่ในเพลง แต่ละบทเพลง บางบทเพลงลูกตกจะตกอยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของห้องเพลงและบางบทเพลงลูกตกจะตกอยู่ในตำแหน่งที่ 3 ของห้องเพลง ส่วนใหญ่ลูกตกจะตกในตำแหน่งที่ 1 ของห้องเพลง

ลักษณะการเขียนโน้ตจะเขียนเป็นคู่ ตัวเลข 1 ตัว เท่ากับครึ่งจังหวะ (Eight note) 1 คู่ เท่ากับ 1 จังหวะ (Quarter note) ใน 1 ห้องจะมี 4 คู่ หรือ 4 จังหวะ เลขตัวหน้าคือจังหวะตก (Down beat) เลขตัวหลังคือจังหวะยก (Up beat) ถ้าเป็นเลขศูนย์ หมายถึง ตัวหยุด (Rest) เลขศูนย์ 1 ตัว เท่ากับ ครึ่งจังหวะ เลขศูนย์ 1 คู่ เท่ากับ 1 จังหวะ และถ้าตัวเลขสามตัวติดกัน เป็นการเล่านโน้ตสะบัด

Jarai Kyaik Soi Dme Mon - Noble Monland

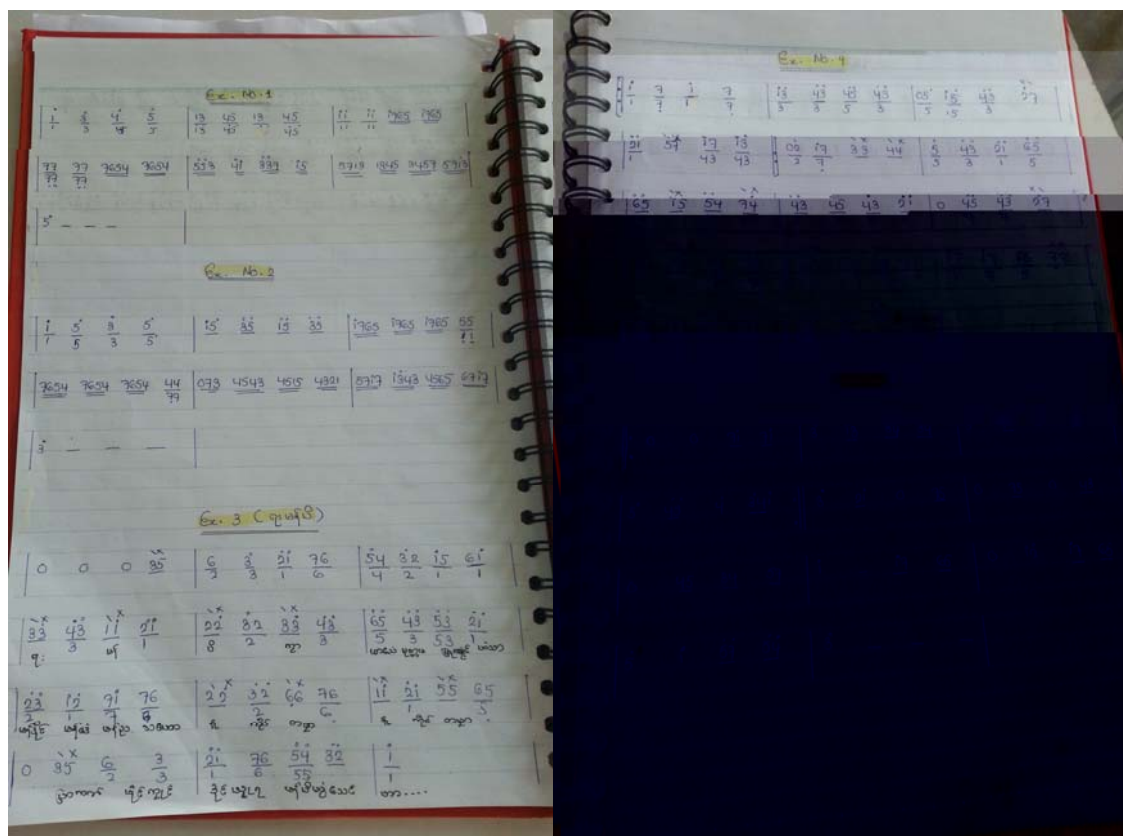

၁၃၃၃၁၁၁၁ ၁၃၃၃၁၁၁၁

Intro:	(:4	3	2	4	3	2	4	3	2	1	7	2	1	7	2	1
0	45	65	54	43	21	71	21	0	45	65	54	43	21	71	27	
1	5	1	727	1	3	4	3	0	55	43	27	21	57	17	13	
0	1	5	64	5	7	1	7	0	75	43	27	21	57	17	13	
0	5	4	3	53	21	23	21	0	4	4	4	24	54	24	21	
7	5	4	3	53	21	23	21	3	3	45	43	75	43	71	27	
(:1	17	3	4	5	43	21	65	(:21	75	75	43	53	21	23	21	
3	3	45	43	45	43	71	27	43	21	43	21	43	21	71	21	
02	15	43	21	43	21	71	27	(:1	-	5	-	1	-	76	54	
3	-	4	4	3	37	15	17	(:3	57	21	73	45	65	45	43	
73	45	43	27	21	57	17	13	0	5	4	3	53	21	23	21	
0	4	4	4	24	54	24	21	7	5	4	3	53	21	23	21	
(:0	0	3	2	1	2	1	5	73	45	43	21	12	32	12	17	
3	3	45	43	45	43	71	27	(:1	-	2	3	7	1	2	7	
(:1	45	65	54	43	21	71	27	1	-	-	-					

ภาพประกอบ 14 ตัวอย่างโน้ตเพลงมอญ

ที่มา: ฝ่าไทพันธุ์ พิงบุญ ณ อโยธยา

ภาพประกอบ 15 การบันทึกโน้ตเพลงมอญ

ที่มา: ฝ่าพิณรุ่ ฟังบุญ ณ ออยุธยา

1.2.4 การประสมวง

การประสมวงดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ใช้เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง (เครื่องตี) เป็นหลักในการประสมวง นอกจากนี้ยังมีเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับและเครื่องประกอบจังหวะเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบด้วย

ลักษณะการประสมวงดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านวังกะ ชวามอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน หลักการตั้งเครื่องดนตรี ตำแหน่งการตั้งเครื่องดนตรีตามแบบแผนที่คนมอญโบราณได้วางรูปแบบและปฏิบัติสืบทอดกันมา ผู้วิจัยมีข้อสังเกตการวางตำแหน่งของการวางเครื่องดนตรีในการประสมวงนั้น เน้นในความสวยงามและความสำคัญเป็นหลัก คือ เครื่องดนตรีใดที่เป็นหลักหรือผู้นำของวงก็มักจะจัดวางอยู่ด้านหน้าของการประสมวง ส่วนเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะก็จะจัดวางไว้ด้านหลังของวง ก็คงจัดวาง

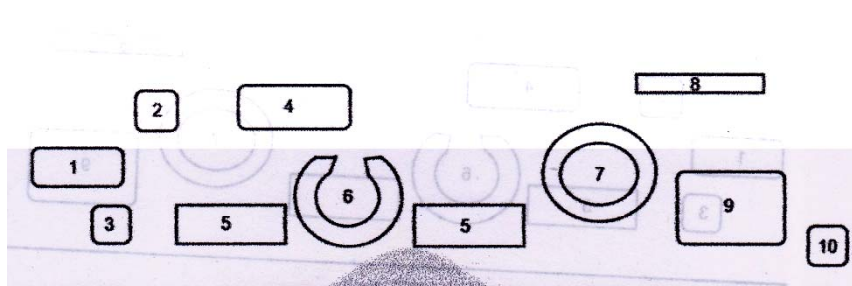
ตามที่เราเห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้คงคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสวยงาม ตลอดจนเนื้อประโยชน์ต่อระบบการบรรเลงในวงดนตรีด้วย

การนำ “ปัดก่าน” มาประสมวงในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การประสมวง หมายถึง การนำเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองและประเภทจังหวะหน้าทับมาบรรเลงร่วมกันอย่างมีหลักเกณฑ์โดยคำนึงถึงความเหมาะสม เพื่อให้เครื่องดนตรีทุกชนิดได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ตลอดจนคำนึงถึงผลอันจะเกิดจากการบรรเลงร่วมกันด้วย ซึ่งได้แก่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการดำเนินร่วมกันไปอย่างสนิทสนมกลมกลืนเป็นสำคัญ

การประสมวงดนตรี ใช้เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง (เครื่องตี) เป็นหลักในการประสมวง นอกจากนี้ยังมีเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับและเครื่องประกอบจังหวะเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบด้วย

ลักษณะการประสมวงดนตรี ชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมวงไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน หลักการตั้งเครื่องดนตรี ตำแหน่งการตั้งเครื่องดนตรีตามแบบแผนที่คนมอญโบราณได้วางรูปแบบและปฏิบัติสืบทอดกันมา ผู้วิจัยมีข้อสังเกตการวางตำแหน่งของการวางเครื่องดนตรีในการประสมวงนั้น เน้นความสวยงามและความสำคัญเป็นหลัก คือ เครื่องดนตรีใดที่เป็นเครื่องดนตรีหลักหรือผู้นำของวงก็มักจะจัดวางอยู่ด้านหน้าของการประสมวง ส่วนเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะก็จัดวางไว้ด้านหลังของวง ก็คงจัดวางตามที่เราเห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้คงคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสวยงาม ตลอดจนเนื้อประโยชน์ต่อระบบการบรรเลงในวงดนตรีด้วยดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 16 การนำ “ปัดก่าน” มาประสมวงในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ที่มา: ว่าที่ร้อยตรีณฤดล เพื่อกำไพ

จากแผนผังการประสมวง ผู้วิจัยแทนตัวเลข ตั้งแต่เลขที่ 1 – 10 กำหนดตามลำดับชื่อเครื่องดนตรีมอญ ดังนี้

หมายเลข 1	แทน	จ๋ยาม
หมายเลข 2	แทน	ชะนัวและตะหลด
หมายเลข 3	แทน	โกรอมอญ
หมายเลข 4	แทน	ปัดกอล่า ปะซัว
หมายเลข 5	แทน	ปัดกอล่า ตุน
หมายเลข 6	แทน	ปัดก่าน
หมายเลข 7	แทน	ปัดวาย
หมายเลข 8	แทน	มอง
หมายเลข 9	แทน	หะเป็นสะโหนก
หมายเลข 10	แทน	ชะดี – ชะดาบ

และอีกประการหนึ่งของการประสมวง คือฉากที่ติดตั้งด้านหน้าวงซึ่งเครื่องดนตรีจะตั้งอยู่บนเวทีขนาดพอดีกับจำนวนเครื่องดนตรีและมีฉากกั้นด้านหลังเพื่อปิดบัง และตกแต่งให้สวยงาม ซึ่งภาษามอญเรียกว่า “ตะแนวนาน”

ภาพประกอบ 17 “ปัดก่าน” ประสมวงปาทย์มอญหงสาวดี

ที่มา: ฝ่าไทพันธุ์ ฟิงบุญ ณ อยุธยา

จากการสัมภาษณ์นางหงสา ได้กล่าวถึง ศูนย์วัฒนธรรมมอญว่า “เนื่องจากศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมมอญ และมีการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ทั้งด้านดนตรีมอญ และนาฏศิลป์มอญ จึงมีเครื่องดนตรีมอญจำนวนมาก สามารถตั้งวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีได้ถึง 2 วง แต่ว่า นักดนตรีสามารถออกงานได้ยังมีจำนวนน้อย รวมวงได้เพียง 1 วง ซึ่งเครื่องดนตรีมอญที่อยู่ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ มีดังนี้

1. จูยาม	จำนวน	3	ตัว
2. ปัดกอล่า ตุน	จำนวน	5	ตัว
3. ปัดกอล่า ปะซัว	จำนวน	2	ตัว
4. ปัดก่าน	จำนวน	2	ตัว
5. หะเปินฮะโหนด	จำนวน	2	ชุด
6. ปัดวาย	จำนวน	2	ชุด
7. โกรอมอญ	จำนวน	2	ตัว
8. ชะนัว	จำนวน	1	เลา
9. ตะหลด	จำนวน	2	เลา
10. ชะดี – ชะดาบ	จำนวน	2	ชุด
11. ฉาน	จำนวน	2	ใบ
12. มอญ	จำนวน	1	ใบ
13. ตะนะ	จำนวน	1	ตัว

จากการสัมภาษณ์ ครูโทโปญ ได้กล่าวถึง ปัดก่านว่า ปัดก่านเป็นเครื่องดนตรีหลักของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เครื่องดนตรีทุก ๆ ชิ้นในวงจะยึดการบรรเลงปัดก่านเป็นหลัก ดังนั้นคนที่จะบรรเลงปัดก่านได้นั้นจะต้องแม่นยำเพลงและจะต้องมีความชำนาญ

1.2.5 พิธีไหว้ครู

พิธีกรรมไหว้ครู

การบรรเลงดนตรีปี่พาทย์มอญหงสาวดี ของชาวบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรีนั้น ในส่วนของพิธีกรรมไหว้ครูจะประกอบพิธีไหว้ครู ปีละ 1 ครั้ง โดยมีของที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครู ได้แก่

1. ฐูป 9 ดอก
2. เทียน 1 เล่ม
3. กลั้วน้ำว่า 3 หวี

4. มะพร้าว(ต้องมีจุก) 1 ลูก
5. หมากพลู
6. น้ำหอม 1 ขวด
7. บุหรี่ 1 ซอง
8. เงิน 5 บาท หรือ 50 บาทก็ได้
9. น้ำ 1 ถ้วย
- 10.ดอกไม้ 1 กำ

โดยผู้ที่สามารถที่จะเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครูได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่เรียนจากบรมครูในศาสตร์นี้โดยตรง
2. เป็นที่เรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีและละคร
3. เป็นผู้ที่ซามอญให้ความเคารพนับถือ

และความเชื่อที่ซามอญถือปฏิบัติสำหรับการแสดง ก่อนการบรรเลงทุกครั้งจะต้องทำพิธีบูชาครู โดยนักดนตรีผู้อาวุโสที่สุดในวงเป็นผู้ทำพิธี ทั้งนี้เพื่อบูชาครูอาจารย์ตลอดจนกราบไหว้เจ้าที่ทางของสถานที่ที่แสดง ขอให้การแสดงดนตรีประกอบกรำมอญประสบความสำเร็จราบรื่นถูกอกถูกใจและบังเกิดความสำเร็จในที่สุด

ภาพประกอบ 18 ของที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครู

ที่มา: ฝ่าพิพนธ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

ภาพประกอบ 19 นักแสดงและนักดนตรีให้ว้ครูก่อนทำการแสดง

ที่มา: ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา

1.2.6 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับปັดก่าน

ชาวมอญเป็นชนชาติหนึ่งที่มีประเพณีต่างๆที่ชาวมอญปฏิบัติ จึงปฏิบัติเพื่อระลึกสืบทอดกันมา

งานบวช

จากการสัมภาษณ์ ในพิธีกรรมงานบวช พบว่าชาวมอญมีความเชื่อว่าผู้ที่บวชพระ ต้องเป็นชายที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ และยังไม่แต่งงาน เพราะมีความเชื่อว่าถ้าแต่งงานแล้ว พ่อแม่จะไม่ได้บุญกุศลผลบุญ แต่กุศลผลบุญนั้นจะได้แก่ภรรยาและลูก จึงนิยมบวชก่อนแต่งงาน ซึ่งก่อนที่จะบวชต้องไปศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ หรือ 10 วัน เมื่อครบกำหนดจึงกลับมาอยู่ที่บ้าน แล้วจัดงานเลี้ยงเชิญแขก ญาติมิตร อาวุโส มาร่วมงาน โดยในงานเลี้ยงจะมีการบรรเลงดนตรีมอญจากวงปี่พาทย์หงสาวดีหรือวงก่วนกว่าดมอญ ซึ่งมี ปັดก่าน ประกอบอยู่ด้วยในวง ประกอบการแสดงรำมอญเพื่อเฉลิมฉลองในงานด้วย

ภาพประกอบ 20 ชาวบ้านร่วมทำบุญงานบวช

ที่มา: ฝไทพันธุ์ ฟิ่งบุญ ณ อยุธยา

ภาพประกอบ 21 เครื่องบวชของชาวมอญ

ที่มา: ฝไทพันธุ์ ฟิ่งบุญ ณ อยุธยา

งานแต่ง

งานมงคลสมรสก็มีงานบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำมอญเช่นกัน ซึ่งในพิธีสมรสนั้น ชาว มอญจะจัดพิธีในตอนเช้า โดยทางฝ่ายเจ้าบ่าว จะมีการตีกลองร้องเพลงแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว เมื่อถึง บ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวและเจ้าสาวทำการไหว้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย แล้วผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายก็จะให้พร จากนั้น ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะสอนถึงการครองคู่ และมีการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญเป็นอันจบพิธี

ภาพประกอบ 22 งานแต่งงานชาวมอญ

ที่มา: อัวโมน่(Aue Mon)

ตอนที่ 2 ศึกษาบทเพลงของ “ปัดก่าน” ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

1.1 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ

1.1.1 เพลง ป่าละหยายมัว

เพลง ป่าละหยายมัว เป็นเพลงที่สาวในวัยรุ่นรับหน้าที่ฟ้อนรำให้ชมกัน ไม่ว่าจะเป็นที่ พระราชวังของกษัตริย์ หรือที่หมู่บ้าน ในงานรำผี พิธีกรรมทางศาสนา ในงานพิธีต่างๆ จะมีสาวงามนาง หนึ่งรำให้ทุกคนชมกันอยู่เสมอ ในทำรำนี้นับเป็นการอวยพรให้กับผู้คนที่กำลังชมกันอยู่ จะได้สุขภาพดี สุขใจกัน ทุกคน ถ้าดูความเป็นมาของมนุษย์เราแล้ว ตั้งแต่มนุษย์เราเป็นแค่หนึ่งเผ่าพันธุ์นั้น เป็นพี่น้องกัน รักกัน อย่างแน่นแฟ้น และศักดิ์ศรีของมนุษย์เรานั้นยิ่งใหญ่จนจากนั้นจึงก่อตั้งบ้านเมืองกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม รวมทั้งรำลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษอีกด้วย ฉะนั้น จึงได้ร้องบรรยายไว้ในบทเพลงนี้

เพลง ปาละหยายมัว

-ลซัล	ดัวดิ้ว	มัวดัล	ดัวทด้	-ลซัล	ดัวดิ้ว	มัวดัล	ดัวทด้
ลซฟด้	ดัววิฟ	-ฟซล	ดัลซล	ฟมัวดัด	วิมัวดิ้ว	----	---ด
ลซฟด้	ดัววิฟ	-ฟซล	ดัลซล	ฟมัวดัด	วิมัวดิ้ว	---ด	ลซลด
-ดัวมิ	วิมัวดิ้ว	---ด	ลซลด	-ดัวมิ	วิมัวดิ้ว	---ด	ลซลด
---ด	วิดัลซ	---ด	ลซลด	---ด	วิดัลซ	-ซลด	ลดัลซ
ฟมรว	รวรฟ	-ซลด	ลดัลซ	ฟมรว	รวรฟ	---ม	วิมัวริ
---ล	ซัลซวิ	---ม	วิมัวริ	---ล	ซัลซวิ	-มิมัว	วิดัดท
ลซลท	ลทดัว	-มิมัว	วิดัดท	ลซลท	ลทดัว	---ล	-ซ-ซ
ฟมัวดัด	วิมัวดิ้ว	---ล	-ซ-ซ	ฟมัวดัด	วิมัวดิ้ว	---วิ	-มิมัว
-มิมัว	-ลัลล	-ดัลล	ซซฟัล	ซดัวมิ	วิมัวฟัล	-ดัลล	ซซฟัล
ซดัวมิ	วิมัวริ	---ล	-วิ-ด	ลซฟด้	ดัววิฟ	-ฟซล	ดัลซล
ฟมัวดัด	วิมัวดิ้ว	---ล	-วิ-ด	ลซฟด้	ดัววิฟ	-ฟซล	ดัลซล
ฟมัวดัด	วิมัวดิ้ว	---ม	วิมัวริ	---ล	ซดัวมิ	---ม	วิมัวริ
---ล	ซดัวมิ	---ม	วิมัวริ	ทลซมิ	ซมิวิด	ซลดมิ	วิมัวริ
ทลซมิ	ซมิวิด	ซลดมิ	-มิมัว	-มิดัว	-ลวิด	ซลดมิ	-มิมัว
-มิดัว	-ลวิด	-ซมิว	-ซมิว	-ดัวมิ	-ดัวมิ	ลมิวมิ	ลมิวมิ
-ซมิว	-ซมิว	---ด	-ดัวมิ	มิดัว	-ลวิด	มัวด-	ซลด-
-มัวด	วิดัล	-ทลซ	ลทลมิ	วิซลท	ลทดัว	---ม	-ม-ม
-มิดัว	-ลวิด	มัวดซ	-ล-ด	-มัวด	วิดัล	-ทลซ	ลทลมิ
วิซลท	ลทดัว	---ม	-ม-ม	-มิดัว	-ลวิด	---ล	ซดัวมิ
---ม	ซดมิว	---ม	ซมิวริ	ดัลล	ดัลลซ	---ล	ซดมิว
---ม	ซดมิว	---ม	ซมิวริ	ดัลล	ดัลลซ	---ล	ซลดมิ
---วิ	ดัวฟซ	---ล	ซัลดัว	ฟัวดัล	ดัลซฟ	มัวดฟ	มัวดฟ
มัวดท	ดัวด-	วิดซฟ	ดัวดฟ	มัวดท	ดัวด	-วิดท	ทดัด
-วิดท	ทดัด	มิมัวฟ	มิมัวฟ	ฟัลซฟ	ฟิมัว-	-ลซฟ	ซฟิมซ
มัวดริ	มัวด	ดัทซ	ซททด	ดัททด	ดิมิด	-วิดท	ทดัด
-วิดท	ทดัด	มิมัวฟ	มิมัวฟ	ฟัลซฟ	ฟิมัว-	-ลซฟ	ซฟิมซ
มัวดริ	มัวด	ดัทซ	ซททด	ดัททด	ดิมิด	-ดัทมิ	-ฟ-ซ

-ฟิมริ	ดัลซ์-	รึดทมิ	มัพพิช	-ฟิมริ	ดัลซ์ริ	ดัพพิท	ซัพมิช
มริดริ	มริดริ	ดัพพิท	ซัพพิช	ซัพพิท	มริดมิ	-ม-ฟิ	ซัพมิฟิ
ซัพมิท	ดริทฟิ	มริดฟิ	มริดฟิ	มริดท	ดริด-	รึดซัพ	มริดฟิ
มริดท	ดริทดิ	---ท	-ท-ท	ดริดท	-ซ-ฟ	-ซทม	มฟซฟิ
มริดมิ	พิซัพดิ	---ท	-ท-ท	ดริดท	-ซ-ฟ	-ซทม	ฟซฟิม
มริดมิ	พิซัพมิ	รึดทมิ	มัพพิช	ทดัพ	ทซฟม	-ฟิมฟิ	ซัพมิฟิ
ซัพมิท	ดริทดิ	----	----				

ทอดลงจบ

โครงสร้างของเพลง

เพลงปาละหยายมัว เป็นเพลงท่อนเดียว มี 69 วรรค

วิธีการบรรเลง

มีขะดี - ขะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นคือ ตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 34 โดยบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่และทอดลงจบอย่าง ซ้ำๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ปาละหยายมัว เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในการพ้อนรำในการแสดงทั่วไปไม่ว่าจะเป็นงาน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัดประจำปี และงานประเพณีต่าง ๆ ใน หมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ชะดาว พอระเกิน) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็น งานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อดุตตะมะ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชา คือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ชะดาว พอท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและ เทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

1.1.2 เพลง ท้ามละโฮย บ็อบโทว

เพลง ท้ามละโฮย บ็อบโทวนั้น สถาปนาเกียรติคุณและลักษณะข้อบ่งชี้ของชาวมอญนั้นคือ อะไร เริ่มตั้งแต่พระพุทธเจ้าพบพญาหงส์ทองสองตัวบินจนเมื่อยปีกแล้วก็พักอยู่ตรงเกาะเล็กๆที่ใล่ ขึ้นมากลางทะเล ต่อมาพื้นดินที่หงส์ทองเกาะพักอยู่นั้น ก็กลายเป็นบ้านเมืองขึ้นมาเรียกเมืองนั้นว่า " เมืองหงสาวดี" และปรากฏ อยู่ในประวัติศาสตร์อยู่จนทุกวันนี้

ทางตอนล่างของประเทศพม่าในปัจจุบันนี้เคยเป็นเมืองหงสาวดีราชธานีของมอญมาก่อน ดินแดนแห่งนี้มีทรัพยากรมากมาย มีไร่ นา ป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์มาก ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงทำนาย

ไว้ ชาวมอญเราเป็นชนชาติที่ศรัทธาในพุทธศาสนา ดินแดนของมอญนั้นเปรียบเสมือนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์รื่นเริงเฟิดเฟินยิ่งนัก บรรพบุรุษมอญเราได้สร้างไว้ ชาวมอญเรานั้นไม่ใช่แค่เลื่อมใสในพุทธศาสนาเท่านั้น กษัตริย์มอญทรงปกครองบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม และเลื่องลือยิ่งนัก ชาวมอญได้ตั้งเมืองสุวรรณภูมิเป็นราชธานีอันดับแรกและปกครองมาจนถึงสมัยพระเจ้ามโนไฮ

พุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียม ได้แพร่หลายไปทั่วเขตแดนชาวมอญเรา จึงเร่งเตรียมไว้ในสมัยที่มอญก่อตั้งเมืองหงสาวดีนั้น กษัตริย์ได้สร้างเจดีย์เวดากองไว้ ปัจจุบันเรียกว่ากรุงย่างกุ้ง และเจดีย์โหมกตาว ปัจจุบันอยู่ที่เมืองพะโคนั่นเอง ดินแดนของมอญนั้นรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา จึงบอกเล่าไว้ในบทเพลงนี้

เพลง ท้ามละไฮ บ๊อบไท

ท่อนนำ

--มัว	-มัว-ซั	ลัลลัซั	ลัลลัมัว	-มัวดิ	ซัดมัว	ซัดลัมัว	มัวมัว
ทลซั	มัวมัว	ลัลลัซั	ลัลลัมัว	-มัวดิ	ซัดมัว	ซัดลัมัว	มัวมัว
---ดิ	-ดิ--	-ดิ-ล	-ซ-ดิ				

ท่อน 1

-ลซฟ	ซลซล	ดัวดัว	ทลซ-	ลดิซท	มัวซัด-	รัท-	รัทดิ
มัวลัซ	ฟิมัว	-ดิทล	ซมัวดิ	มัวมัว	รัดลซ	-มัวมัว	ซัดลั-
-ดิซล	ดัวมัว-	ซิมัว-	มัวมัว	ดัวมัว	ดิทล-	ลทซล	ดัวดิ-
-ดัวมัว	ซิมัวดิ	มัวมัว	-ท-ดิ	-ฟิซล	ซัซฟฟิ	มัวมัว	ดัวมัว
-ฟิซล	ซัซฟฟิ	มัวมัว	ดัวมัว				

ท่อน 2

---ฟิ	-ฟิ-ซั	-ซั-ท	-ท-มัว	ทดัวดิ	ทลซดิ	ทลซฟิ	ซฟมดิ
---ฟิ	-ฟิ-ซั	-ซั-ท	--ท-มัว	ทดัวดิ	ทลซดิ	ทลซฟิ	ซฟม-
-ฟิฟิ	ทิมัว-	ฟิมัวฟิ	มัวฟิ	มัวฟิ	มัวมัว	ดิซทดิ	ทดิมัว-
-ดัวดิ	ทลซฟ	ซลซล	----	ททดิท	ลซฟม	ฟิมัวฟิ	----
-ซัดลั	-มัวฟิ	ซิมัวดิ	ดิซั-	-มัวฟิ	ทฟิม	ซิมัว	-ท-ดิ
-ฟิซล	ซัซฟฟิ	มัวมัว	ดัวมัว	มัวมัว	ทฟซม	ฟซดิ	----
มัวมัว	ทฟซม	ฟดฟม	--ทดิ	ทมัว	รัดซิม	ฟิมัว	ทฟม

ทลซฟิด	ดัมมพี	ฟซซซซ	ดัลลซ	----	-ดัมท	ร-ดซ	ทมฟซ
-ทฟฟ	ดรัมพี	---ฟ	ดรัมฟ	ดรัมฟดรัมฟ	-ฟมฟ	ซฟทม	ซฟมท
-ท-ด	-ฟซล	ซซฟฟ	มรดฟ	ดรวท			

ท่อน 3

-ซ-ร	-ฟ-ซ	ลซฟซ	รซฟ-	ฟฟซท	ทดทด	ดลซฟ	ซฟมท
ดทมมท	ดทมม	มมฟซ	ทซฟม	ซมรด	---ด	-มท-	ทดซ-
ดัลลท	ดัลลท	ทมซฟ	มรดฟ	ซฟมฟ	---ซ	ฟซฟฟ	----
ซลซด	มฟซฟ	มรดซ	-ท-ด				

โครงสร้างของเพลง

เพลง ทำมละโฮย บ็อบโทว เป็นเพลงที่มีท่อนนำและมี 3 ท่อน ท่อนนำมี 5 วรรค
ท่อนหนึ่ง มี 9 วรรค ท่อนสอง มี 20 วรรค ท่อนสาม มี 7 วรรค

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน
บรรเลงท่อนนำ 1 รอบและบรรเลงต่อด้วยท่อนหนึ่ง 2 รอบ จากนั้นบรรเลงท่อนสอง 1 รอบ
และบรรเลงท่อนสามอีก 1 รอบ และทอดลงจบโดยไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้น เป็นเพลงอัตรา
จังหวะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ทำมละโฮย บ็อบโทว ใช้บรรเลงในงานแสดงทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นงาน
แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัดประจำปี และงานประเพณีต่าง ๆ
ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (สะตาว พอระเก็น) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน
4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อดุตุตมะ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาใน
วันอาสาฬหบูชาคือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (สะตาว พอท) เป็น
ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

1.2.3 เพลง ซโมยบ้อบโท

ประวัติและความหมายของเพลง ซโมยบ้อบโท เป็นเพลงที่สำคัญเพลงหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และตำนานของเมืองหงสาวดีและกำเนิดชนชาติมอญ

ตำนานเมืองหงสาวดีเล่าว่า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 8 พรรษา ได้เสด็จมาดินแดนสุวรรณภูมิ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งสมัยนั้นน้ำท่วมไม่มีผืนแผ่นดินกว้างใหญ่ดังทุกวันนี้ มีแต่เกาะเล็กๆ เกาะหนึ่ง โผล่จากผิวน้ำ บนเกาะนั้นมีหงส์บินวนเวียนอยู่ เกาะที่โผล่นั้นเล็กมากทำให้หงส์ลงเกาะได้ตัวเดียว หงส์ตัวผู้ลงเกาะก่อนแล้วให้ตัวเมียเกาะบนหลังตัวผู้ พระพุทธเจ้าเห็นดังนั้นแล้ว จึงพยากรณ์กับพระอานนท์ว่า “ในอนาคต ในมหาสมุทรแห่งนี้ ผืนแผ่นดินอันกว้างใหญ่ และอุดมสมบูรณ์จะเกิดขึ้น คนในดินแดนนี้ จะสร้างเมืองใหญ่จะสร้างเมืองเป็นราชธานีแห่งอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ วัฒนธรรมและสืบทอดพุทธศาสนา จะรุ่งเรืองเป็นเวลายาวนาน และชาวเมืองจะอยู่กันอย่างมีสันติสุขสืบไป ”

คนมอญซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเมืองหงสาวดี ก่อสร้างเจดีย์ชเวดากอง ก่อสร้างเจดีย์โหมกตัวที่เมืองพะโค และเจดีย์พุทธคยาในหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังฆะบุรี เป็นชนเผ่าที่ศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เพลงนี้แต่งไว้เหมือนดังหงส์ทองตัวผู้กับตัวเมียบินมาในหมู่เมฆด้วยความอดทนและพยายามและความอ่อนล้า และได้ดินที่พักกลางทะเลซึ่งเป็นเกาะของเมืองหงสาวดีนั่นเอง ชาวมอญก็เหมือนกับหงส์ทองที่ปกครองบ้านเมือง บำรุงศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เป็นเวลาร้อยๆปีมาแล้ว จึงนับถือหงส์เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองที่เคยมีของชนชาติมอญ แม้กรุงหงสาวดีแห่งอาณาจักรรามัญจะสูญเสียไปแก่มานานแล้ว แต่คนมอญรุ่นหลังทั้งในประเทศพม่าและที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทย ยังรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของกรุงหงสาวดีและเจ้าหงส์ทอง เพลงนี้เป็นการเล่าเรื่องและการแสดงความเคารพที่ชาวมอญมีต่ออดีตของเขา ปัจจุบันนิยมบรรเลงประกอบการแสดงรำในงานต่างๆ

เพลง ซโมยบ้อบโท

ท่อนนำ 1

---ล	ดริ์ดริ์	มริ์ดล	ดริ์ทล	-ลชล	ดริ์ดริ์	ดริ์ดริ์	ดริ์ทล
------	----------	--------	--------	------	----------	----------	--------

ท่อน 1

---ช	---ดิ	---ริ	---มิ	-ฟิมิ	มิฟิมิ	ซฟิมิ	มิฟิมิ
----	---มิ	-ริ-มิ	-ดิ-ริ	-ชลท	ดริ์--	-มิ-ริ	-ดล
-ช-ม	-ช-ล	ซมชล	ชลดริ์	-ชลท	ดริ์--	-มริ์ดิ	-ริ-ม
-ลทล	ริมิ--	-มิริ์ดิ	-ริ-ซ	---มิ	-ริ--	-ดริ์มิ	ซมิริ์ดิ

กลับต้นตั้งแต่ท่อนนำจนจบท่อน 1 อีก 1 รอบ

ท่อนนำ 2

---ล	ด้วิด้วิ	มืวิคัล	ด้วิคัล	-ลชล	ด้วิคัล	ด้วิคัล	ด้วิคัล
------	----------	---------	---------	------	---------	---------	---------

ท่อน 2

-ม-ร	-ม-ท	ลมชล	ชมืวิคัล	-ม-ร	-ม-ท	ลมชล	ชมืวิคัล
-ฟมร	มฟม-	-มืวิคัล	มืวิคัล	ด้วิมืวิ	คัลทชท	ลมชล	ชลคัล-
-ฟมร	มฟม-	-มืวิคัล	มืวิคัล	ด้วิมืวิ	คัลทชท	ลมชล	ชลคัล-
-ทลม	ชมชท	ลมชล	ชลคัลคัล	-ทลม	ชมชท	ลมชล	ชลคัลคัล
ชมืวิคัล	ชคัลวิ-	มืมืฟช	มืมืวิ	มืมืวิ	ชลชล	ทคัลทล	ทลชท

กลับต้น

ท่อนนำ 3

รทรฟ	มรชล	ทวิทล	ทลชล	-ล-ม	ชมืมืวิ	ด้วิมืวิ	ด้วิทล
--มร	-ม-ท	ลมชล	ชมรค	--มร	-ม-ท	ลมชล	ชมรค

ท่อน 3

---ม	วิคัลทล	---	-ม-วิ	-คัล-วิ	-คัล-ท	-ล-ท	-คัล-ท
-ล-ช	-ล-ม	มืมืคัล	วิคัลมืมืคัล	---	---	---	---
มชชช	คัลชชช	-ลทล	ทลช-	ทลช	ฟมืวิคัล	มืมืวิคัล	ลชคัล
มืวิคัล	ฟมืวิ-	คัลมืมื-	ฟมืมืฟมื	ลลทลช	ลทลช	มืวิคัล	ลลชล
ชฟมฟ	ชลช-	ทลชคัล	ด้วิมืวิ	มืคัลวิ	ลชคัล	---	---
-ลชคัล	คัลวิมื	ชลมช	รмรค	-ลชคัล	คัลวิมื	ชลมช	รмรค
ลล--	ลชฟม	ลล--	ลลฟม	-วิคัล	ลล-	ลล--	ลชฟม
ลล--	วิคัลฟม	-วิคัล	ลล-	-ลลฟ	ฟชลล	ลลฟ	ฟมืวิ-
-มืวิ	คัลวิคัล	-มืวิ	คัลวิคัล	-ลลฟ	ฟชลล	ลลฟ	ฟมืวิ-
-มืวิ	คัลวิคัล	-มืวิ	คัลวิคัล	---	---	---	---

ทอดจบลง

โครงสร้างของเพลง

เพลง ซโมยบ๊อบโท เป็นเพลงที่มี สามท่อน โดยท่อนนำหนึ่งมี 2 วรรค ท่อนหนึ่ง 8 วรรค ท่อนนำสองมี 2 วรรค ท่อนสอง มี 14 วรรค และท่อนนำสามมี 4 วรรค ท่อนสาม มี 20 วรรค

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน มีการบรรเลงซ้ำในวรรคบ้าง ซ้ำประโยคบ้าง จะบรรเลงท่อนนำหนึ่ง 1 รอบ และบรรเลงท่อนหนึ่ง 1 รอบ และบรรเลงกลับต้นตั้งแต่ท่อนนำหนึ่งจนจบท่อนหนึ่ง 1 รอบ บรรเลงท่อนนำสอง 1 รอบ บรรเลงท่อนสอง 2 รอบ บรรเลงท่อนนำสาม 1 รอบ บรรเลงท่อนสาม 2 รอบ ลงจบแบบทอดลงโดยไม่ต้องบรรเลงซ้ำหรือกลับต้นแล้ว เพลงนี้จะมีจังหวะที่เลื่อนไหลไม่ตายตัว หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจังหวะพิเศษ

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ซโมยบ๊อบโท ใช้บรรเลงในงานพิธีที่สำคัญ ๆ ของชาวมอญ คือ งานต้อนรับแขกผู้มาเยือนหรืองานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ เพราะบทเพลงนี้เป็นการอธิบายเนื้อหาด้วยการขับร้องออกมาเป็นเสียงเพลง พร้อมทั้งมีการบรรยายความงามด้วยลีลาการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์ โดยนางรำจะแต่งตัวด้วยชุดสีทองเหมือนหงส์ทอง มีพญาหงส์ทอง 1 คู่ และลูก ๆ อีก 8 คู่ออกมารำรำประกอบกับดนตรีที่บ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมมอญ เรื่องราวและประวัติเกี่ยวกับชนชาติมอญได้เป็นอย่างดี จึงนิยมทำการบรรเลงประกอบการแสดงเป็นอย่างมาก

1.2.4 เพลง เย็นสะม้าย ชาวระนะเพ็ง

เพลง เย็นสะม้าย ชาวระนะเพ็ง ประมาณในปีพุทธศักราช 1200 จนถึงปี 1400 นั้น ในทางตอนใต้ของประเทศพม่า นั้น ชาวมอญเราเคยก่อตั้งอาณาจักรของตนไว้ พุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองมา ในอาณาจักรมอญนั้น ทุกอย่างเจริญรุ่งเรืองมั่นคงเป็นที่กล่าวขานกันว่า “เมืองทอง” ในเวลานั้น วัฒนธรรมการฟ้อนรำของชาวมอญเราก็ปรากฏอยู่แล้ว และที่เขียนเพลงนี้ไว้เพื่อจะได้ยกย่องเกียรติของวัฒนธรรมมอญในยุคนั้น

เพลง เย็นสะม้าย ชาววะนะเพ็ง

ท่อนนำ

-ชลช	ฟชลช	-ฟืซืฟิ	มืฟืซืฟิ	-มืฟืมื	รืมืฟืมื	ซฟืมืท	ดืรืทดื
------	------	---------	----------	---------	----------	--------	---------

ท่อน 1

----	-ฟิ-มื	----	-ฟิฟืมื	----	----	-รืดืรื	มืฟืมื-
---ท	----	-ซื-ฟิ	-มื-ซื	มืรืดืรื	มืรืดื-	-รืดืรื	มืฟืมื-
-รืดืรื	มืฟืมื-	รืดืทมื	มืฟืฟืมื	---รื	ฟืมืดืท	---ท	----
-ซื-ฟิ	-มื-ซื	มืรืฟืรื	มืรืดื-	---ดื	รืมืฟืซื	----	----
---ซื	-ฟิ-ซื	ทดืทซื	ทซืฟืมื	-ฟิ-มื	-รื-มื	ซืลืซืมื	ซืมืรืดื

ท่อนนำ

-ชลช	ฟชลช	-ฟืซืฟิ	มืฟืซืฟิ	-มืฟืมื	รืมืฟืมื	ซฟืมืท	ดืรืทดื
------	------	---------	----------	---------	----------	--------	---------

ท่อน 2

-ดื-ท	-ลฟช	ทดืทช	ทชฟม	-ร-ด	-ท-ด	ทมฟช	ทชฟม
-ดทด	มฟมฟ	ซฟมด	มฟม-	---ดื	---รื	-ฟิ-รื	-ดื-ลื
-ซื-มื	-รื-มื	-รื-มื	-ซื-ลื	-ซื-ลื	-ซื-ลื	-ซื-ลื	-ท-ดื
---ดื	---ดื	---ดื	---ลื	ซืซืซืซื	ฟิฟิฟิ	มืมืมืรื	ดืซืซืลื
ซืซืซืซื	ฟิฟิฟิ	มืมืมืรื	ดืซืซืลื	ซืซืซืซื	ฟิฟิฟิ	มืมืมืท	ดืรืทดื

ท่อนนำ

-ชลช	ฟชลช	-ฟืซืฟิ	มืฟืซืฟิ	-มืฟืมื	รืมืฟืมื	ซฟืมืท	ดืรืทดื
------	------	---------	----------	---------	----------	--------	---------

ท่อน 3

---ซื	---ซื	ทดืทซื	ทซืฟืมื	---ฟิ	-ซื-รื	ดืรืมืฟิ	มืรืท-
-ฟชฟิ	มืรืทร	ดชดดื	ทดืมืดื	---ซื	---ซื	ทดืทซื	ทซืฟืมื
---ฟิ	-ซื-รื	ดืรืมืฟิ	มืรืท-	-ฟชฟิ	มืรืทร	ดชทดื	ทดืมืดื
-ซื-ฟิ	-มื-ซื	มืรืดืรื	มืรืดืมื	-มืฟืซื	-ฟืมืฟิ	ซฟืมืท	ดืรืทดื

ท่อนนำ

-ชลช	ฟชลช	-ฟชฟ	มฟชฟ	-มฟม	รอมฟม	ชฟมท	ดริทค
------	------	------	------	------	-------	------	-------

ท่อน 4

----ช	-ช-ช	--ชท	ชทชฟ	ฟชฟ-	--ชฟ	มรดริ	มชฟค
----ช	-ช-ช	--ชท	ชทชฟ	ฟชฟ-	--ชฟ	มรดริ	มชฟค
----	---ริ	-ฟ-ริ	-ค-ท	ชฟท-	-ค-ริ	ดริมฟ	มริทริ
คทริค	ทริคริ	--ฟ-ริ	-ค-ท	ชฟท-	-ค-ริ	ดริมฟ	มริทริ
คทริค	ทริคริ	ริคทมิ	มฟฟช	ฟมฟช	ฟชท-	-ฟชฟ	มริทริ
คชทค	ทคมิ-	-ช-ฟ	-ม-ช	มรดริ	มรด-	-ฟ-ฟ	-ฟ-ริ
ฟชฟริ	ฟริคท	-ช-ฟ	-ม-ช	มรดริ	มรดมิ	-ม-ฟ	ชฟมฟ
ชฟมท	ดริทค	----	----	----	----	----	----

ท่อน 5

ดริมรดริมิ	ริมิมรดริมิ	-ริ-ริ	ลคริ-	-ริ-ริ	ลคริ-	-ริ-ริ	มรดล
-ลชล	คมิริค	-ริ-ริ	ลคริ-	-ริ-ริ	ลคคิลช	ลคริคมิ	ริคคคิ
----	---ค	-ริริ	-ลลล	-รรริ	-ลลล	-ลชล	คมิริค
ชลคชลค	ชลคคค	ชชชช	ริมิริค	ลลลล	ริมิริค	-ริ-ค	-ม-ริ
-ริ-ค	-ม-ริ	---ร	มฟชฟ	มรดริ	มฟชฟ	มรดช	ดริมชค
----	----	----	----	----	----	----	---ช
-ช-ช	-ช-ล	-ช-ค	ริมิ--	ริมิมิ	ริคค-	-คริริ	----
-ริมิ	มรดค-	ดริมิริค	ชลค-	ชชชล	มรดมิ	ริมฟช	----
ชชชล	มรดริ	มรดริ	มฟชริ	มรดริริ	ชฟมิริ	-ชชช	ริคมิ
---ช	---ร	-ช-ฟ	มรดริ	มรดริ	มฟช-	-คคค	-ค-ช

ท่อน 6

-ช-ช	-ช-ล	ชคมิ	----	-ริมิ	มรดค-	ดริมดริ	----
-ริมิ	มรดค-	ดริมิริค	ชลค-	ชชชล	มรดมิ	ริมฟช	----
ชชชล	มรดริ	มรดริ	มฟชริ	มรดริมิ	ชฟมิริคมิ	ชชชล	มรดมิ
ริมฟ-	ช-ริ	-ช-ฟ	มรดริ	มรดริ	มฟช-	-คคค	ค--ล

โครงสร้างของเพลง

เพลง เย็นสะม้าย ชาววะนะเพ็ง เป็นเพลงที่มี หกท่อน โดยท่อนนำหนึ่งมี 2 วรรค ท่อนหนึ่ง มี 10 วรรค ท่อนนำสอง มี 2 วรรค ท่อนสอง มี 10 วรรค ท่อนนำสามมี 2 วรรค ท่อนสาม มี 8 วรรค ท่อนนำสี่มี 2 วรรค ท่อนสี่มี 16 วรรค ท่อนห้ามี 20 วรรค และท่อนหก มี 8 วรรค

วิธีการบรรเลง

หะเป็นสะโหนกและบัดวายจะให้สัญญาณก่อนการบรรเลง 3 ครั้ง แล้วเครื่องดนตรี ทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน เริ่มจากบรรเลงท่อนนำหนึ่ง 1 รอบ ท่อนหนึ่ง 1 รอบ ท่อนนำสอง 1 รอบ ท่อนสอง 1 รอบ ท่อนนำสาม 1 รอบ ท่อนสาม 1 รอบ ท่อนนำสี่ 1 รอบ ท่อนสี่ 1 รอบ ท่อนห้า 2 รอบ และท่อนหก 2 รอบ และลงจบแบบทอดลงแบบช้า ๆ เป็นเพลง อัตร่าจ้งหะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตร่าจ้งหะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง เย็นสะม้าย ชาววะนะเพ็ง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงในงานมงคล ทั่วไป งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน และงานวันคล้ายวันเกิดหลวง พ่ออุตุตะมะซึ่งจัดขึ้นในเดือนมีนาคม (สะตอย พอระเก็น) การจัดงานสมโภชมีมหรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนาและการละเล่นต่าง ๆ โดยจะมีการแสดงดนตรีในช่วงเวลากลางคืน

2.2.5 เพลง จ้าวบ้านว

ในท่าพ็อนรำของมอญนั้น มีท่ารำอยู่ 55 ท่า และท่าเหล่านั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ในการพ็อนรำนี้เป็นเป็นท่ารำพื้นฐานของมอญ ได้คัดออกมาเพียง 12 ท่า ท่ารำก็จะเปลี่ยนไปเองขึ้นอยู่กับทำนองเพลงนั้นๆ ท่ารำ 12 ท่ามีดังนี้

1. กร้อย เขี้ยวเกรียง (นกกระเรียนกินลูกหว่า)
2. หลีฮ ละหยอด ปะโนด (รำสะบัดพัด)
3. หลีฮ ปะก้าว ฮะเกาส (รำดอกบัว)
4. หลีฮโกน คะนุ่ (รำเทพธิดา)
5. หลีฮจ้ายู ดี (รำไก่แจ้)
6. หลีฮ ตุ่น เกล็ง (รำพายเรือ)
7. หลีฮ หวอย ปะก้าว (รำการเล่นดอก)
8. หลีฮ อะปูล ตัว เตแหวะ ต้าว (รำพ็อนนิ้วเทวดา)
9. หลีฮ เด็ง สะหมก / หลีฮ กั้น นะร่อย (รำภาคตะวันออก / รำกินรี)

10. หลีฮั หว๋อย แซง (รำเล่นดาบ)
 11. หลีฮั ปะก๊าว ไวง (รำพวงมาลัย)
 12. หลีฮัโตง (รำไต้ง / รำจ้าว)

เพลง จ้าวบ้านว

ท่อนนำ

---ล	ดริ์ดริ์	มริ์ดลิ	ดริ์ทดิ	-ลชล	ดริ์ดริ์	มริ์ดลิ	ดริ์ทดิ
------	----------	---------	---------	------	----------	---------	---------

ท่อน 1

-ริ์ดฟิ	-ชี-ลิ	-ลิชีลิ	ชลิ์ดชี	-ชีฟิมิ	มฟิชี-	-ฟิชีลิ	ชลิ์ดชี
ลิชีดิ	-ริ-มิ	-มริ์มิ	-มริ์มิ	-มริ์ลิ	-ดิ-ริ	มดิ์มิ	ชิมริ์ดิ

กลับต้นท่อน

ท่อนนำ

---ล	ดริ์ดริ์	มริ์ดลิ	ดริ์ทดิ	-ลชล	ดริ์ดริ์	มริ์ดลิ	ดริ์ทดิ
------	----------	---------	---------	------	----------	---------	---------

ท่อน 2

-ดิ์มิ	-ริ-มิ	-ฟิ-ชี	---ริ	-มริ์ดิ	ริมิ์ริชี	ฟิมิ์ดิ	ริมิ์ริดิ
---ริ	-ดิ-ริ	-มิ-ชี	---ดิ	-ริ์ดท	ดริ์ดฟิ	มริ์ดทิ	ดริ์ทดิ
-ดิ์มิ	ริมิ์มิ	ริมิ์ฟิชี	-ชี-ริ	-มริ์ดิ	ริมิ์ริชี	ฟิมิ์ดิ	ริมิ์ริดิ
---ริ	ริมิ์มิ	ดริ์ดทิ	ทดิ์ทริ	-ท-ล	-ชี--	-ชี-ชี	-ล-ดิ
-ลชดิ	ดริ์มิ	ชลชม	ชมริ์ดิ				

กลับต้นท่อน 2

ท่อนนำ

---ล	ดริ์ดริ์	มริ์ดลิ	ดริ์ทดิ	-ลชล	ดริ์ดริ์	มริ์ดลิ	ดริ์ทดิ
------	----------	---------	---------	------	----------	---------	---------

ท่อน 3

---ลิ	-ชี-มิ	ริ์ดริ์มิ	ริมิ์ลิชี	---ลิ	-ชี-มิ	ริ์ดริ์มิ	ลิมิ์ริดิ
---ลิ	-ชี-มิ	ริ์ดริ์มิ	ริมิ์ลิชี	---ลิ	-ชี-มิ	ริ์ดริ์มิ	ลิมิ์ริดิ
-มิมิริ	ริ์ดดิท	ลชลท	ลทดิริ	-มิมิริ	ริ์ดดิล	ชดิ์ริมิ	ชิมริ์ดิ
-มิมิริ	ริ์ดดิท	ลชลท	ลทดิริ	-มิมิริ	ริ์ดดิล	ชดิ์ริมิ	ชิมริ์ดิ

กลับต้นท่อน 3

ท่อนนำ

---ล	ดํวิดํ	มํวิดํ	ดํวิดํ	-ลชล	ดํวิดํ	มํวิดํ	ดํวิดํ
------	--------	--------	--------	------	--------	--------	--------

ท่อน 4

-ล--	ซํ-ฟ	-มํวิดํ	ซดํวิม	วิดํวิม	วิมํฟซ	วิมํฟซ	วิมํฟซ
-ล--	ซํ-ฟ	-มํวิดํ	ซดํวิม	วิดํวิม	วิมํฟซ	วิมํฟซ	วิมํฟซ

กลับต้นท่อน 4

ท่อนนำ

---ล	ดํวิดํ	มํวิดํ	ดํวิดํ	-ลชล	ดํวิดํ	มํวิดํ	ดํวิดํ
------	--------	--------	--------	------	--------	--------	--------

ท่อน 5

-มํวิดํ	-มํวิดํ	-มํวิดํ	วิดํลช	-มํวิดํ	-มํวิดํ	-มํวิดํ	วิดํลช
---ล	-วิ-ด	--วิด	วิดํทล	---ม	มํวิม-	-มํวิม	ซํมํวิด
-ลชด	ดํวิม	วิดํวิม	วิมํลซ	---ล	ทลซํม	วิดํวิม	ลมํวิด

กลับต้นท่อน 5

ท่อนนำ

---ล	ดํวิดํ	มํวิดํ	ดํวิดํ	-ลชล	ดํวิดํ	มํวิดํ	ดํวิดํ
------	--------	--------	--------	------	--------	--------	--------

โครงสร้างของเพลง

เพลง จ้าวบ้านว เป็นเพลงห้าท่อน โดยท่อนนำหนึ่ง มี 2 วรรค ท่อนหนึ่ง มี 4 วรรค ท่อนนำ สองมี 2 วรรค ท่อนสอง มี 11 วรรค ท่อนนำสามมี 2 วรรค ท่อนสาม มี 8 วรรค ท่อนนำสี่ มี 2 วรรค ท่อนสี่มี 4 วรรค ท่อนนำห้ามี 2 วรรค ท่อนห้า มี 6 วรรค ท่อนนำหกมี 2 วรรค

วิธีการบรรเลง

มีขะดี - ขะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน บรรเลงท่อนนำ หนึ่ง 1 รอบ ท่อนหนึ่ง 2 รอบ ท่อนนำสอง 1 รอบ ท่อนสอง 2 รอบ ท่อนนำสาม 1 รอบ ท่อนสาม 2 รอบ ท่อนนำสี่ 1 รอบ ท่อนสี่ 2 รอบ ท่อนนำห้า

รอบ ท่อนห้า 2 รอบ ท่อนนำหก 1 รอบแล้วลงจบแบบทอดลง เป็นเพลงอัตราจังหวะห้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง จ้าวบ้านว เป็นเพลงที่บรรเลงประกอบการแสดงในงานมงคลทั่วไป เช่น งานประจำปีของหมู่บ้าน งานวัด หรืองานต้อนรับก็ได้ เนื่องจากการใช้ความงดงามในการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ

2.2.6 เพลง ใจเกิน

เพลง ใจเกิน หากแปลเป็นภาษาไทย หมายถึง “เพลงกล่อมลูก” คือเพลงที่กล่าวถึง นางมารศรีที่กล่อมลูกให้นอนหลับอย่างสบาย ซึ่งนิยมบรรเลงในงานรับขวัญ งานโกนผมไฟของเด็ก และกล่อมเด็ก โดยเพลงนี้แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2498

เพลง ใจเกิน

ท่อน 1

-ลชด	ดรดร	มรดด	ดรดด	รดชฟ	ดมดฟ	มรดท	ดรดด
(--ชท	--ชท	--ชท	-ช-ฟ	-ชทม	มฟชฟ	มรดม	ฟชฟม)
รดทม	มฟฟช	ทดทช	ทชฟม	-ฟมฟ	ชฟมฟ	ชฟมท	ดรดด

ท่อน 2

(---ร	---ด	---ท	---ล	--ดล	-ช-ฟ	-ด-ฟ	-ช-ท
-ชทช	ทชท-	-ช-ท	-ม-ช	มรดร	มรดด	ทมฟช	ทชฟม)
-ดทด	มฟมฟ	ชฟมด	มฟ-ม	----	---ร	---ร	-ม-ช
-ม-ร	-ด-ร	ทลชร	รรมช	ชมมร	รดดล	ชดรม	ชมรด

ท่อน 3

(-ทดร	ดรมฟ	มรดร	มฟมท	-ทดร	ดรมฟ	มรดม	ฟชฟม)
รดทม	มฟฟช	ทดทช	ทชฟม	-ฟมฟ	ชฟมฟ	ชฟมท	ดรดด

ท่อน 4

(---ร	---ด	---ท	---ล	--ดล	-ช-ฟ	-ด-ฟ	-ช-ท
-ชทช	ทชท-	-ช-ฟ	-ม-ช	มรดร	มรดด	ทมฟช	ทชฟม
-ดทด	มฟมฟ	ชฟมด	มฟ-ม	----	---ร	---ร	-ม-ช
-ม-ร	-ด-ร	ทลชร	-ม-ช	-ม-ร	-ด-ล	ชดรม	ชมรด

โครงสร้างของเพลง

เพลง ใจเกิน เป็นเพลง 4 ท่อน ท่อนหนึ่ง มี 6 วรรค ท่อนสอง มี 8 วรรค ท่อนสาม มี 4 วรรค ท่อนสี่ มี 8 วรรค

วิธีการบรรเลง

หะเป็นอะโนนกและปัดวายจะให้สัญญาณก่อนการบรรเลง 3 ครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน เริ่มจากบรรเลงบรรเลงท่อนหนึ่ง 2 รอบ ท่อนสอง 2 รอบ ท่อนสาม 2 รอบ ท่อนสี่ 2 รอบ แล้วทอดลงจบแบบซ้ำ ๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะซ้ำซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

บรรเลงในงานรับขวัญ งานโกนผมไฟของเด็ก และกล่อมเด็ก

2.2.7 เพลง ชะโมญ จักกะโว

เพลง ชะโมญ จักกะโว หากแปลเป็นภาษาไทย คือเพลง “จักรพรรดิ” ได้แต่งขึ้นเพื่อใช้ในงาน เชิดชูเกียรติของผู้นำ และชนชั้นสูง เจ้านาย ผู้ที่ยศศักดิ์ โดยแต่งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2502

เพลง ชะโมญ จักกะโว

ชลทต	รมชล	---ช	ลชมร	ชมรร	ดทชท	ลมชล	ดมรร
(---ด	---ท	---ร	ทลช-	-ทลม	ชมชท	ลมชล	ชลดม)
----	-ทลล	ชฟม-	-มรด	รมรม	ช--ล	---ม	---ช
---ร	----	ชมรร	ดทลท	ดทดร	ดทลช	----	----
-ทลช	ลทลร	ดทลช	ลทล-	-มรด	รมรช	ฟมรด	รมรร
มรมร	รมรม	ชดรม	ชดรม	ชลทต	รมชล	---ช	ฟชมร
ชมรร	ดทชท	ลมชล	ดมรด	มรดช	ชลลล	ทลชล	ชฟมม
-ล-ล	ทลชม	รดรม	รมลช	-ช-ด	ดรมร	มรดร	ดรมด
-ร-ร	รดล	ชดรม	ชมรด	มรดช	ชลลล	ทลชล	ดทลล
---ช	มรมช	มรมท	ดวทล	---ช	มรมช	มรมล	ดรมด
(---ม	ชมดร	มรดด	ทลชว)	มรมร	รมรม	ชดรม	ชมรด
ชลทต	รมชล	---ช	ฟชมร	ชมรร	ดทลท	ลมชล	ดมรด
---ล	----	-รมฟ	ชลทล	มรดท	ลลชล	มฟมฟ	ชฟมด

รวมรท	ลชด-	มรลช	ฟมรด	มมม-	ฟมรวมฟ รม	ลลล-	ทลชด ทชด
มรดท	ลลชด	มฟมฟ	ชลช-	ทลชด	ดรวม	มรดท	ลชด-
(-ลชด	ดรวม	ชลชม	ชมรด	ทลชด	ชดลม	ชดลม	ชมลด)
ลลล-	ลชฟม	ลลล-	ลชฟม	-รดท	ลชม-)	(-ล-ฟ	-ชลช
ลชฟช	ฟมรวม	รวมด	ดรวมท	ลมชด	ชดล-)	-รด	ดรวม-
-ฟมฟ	มฟชด	---ม	ชมรวม	รชลท	ลทด	-ชลท	ด-ม
ทลชม	ดรวมด						

ทอดลงจบ

โครงสร้างของเพลง

เพลง ชะไมญ์ จักกะโว เป็นเพลงท่อนเดียว มี 38 วรรค

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 20 โดยบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่และทอดลงจบอย่างช้าๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

บรรเลงเชิดชูเกียรติของผู้นำ และชนชั้นสูง เจ้านาย ผู้ที่ยศศักดิ์

2.2.8 เพลง ร่อมปะไชงม่อน

เพลง ร่อมปะไชงม่อน หมายถึงเพลง "เสียงรามัญ" เป็นเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราวเสียงดนตรีมอญให้ผู้ฟังได้เข้าใจและรับรู้ถึงเสียงและเอกลักษณ์ของดนตรีมอญ ซึ่งนิยมในงานต่างๆ อาทิ เช่น งานวันชาติ ฯลฯ แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2497

เพลง ร่อมปะไชงม่อน

---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด	-ฟชด	ชชฟฟ	มรดท	ดรด
(---ล	-ช-ฟ	-ม-ร	-ด--	---ร	-ด-ม	รลด	ดรด-)
---ฟ	ฟชชด	ทลชฟ	ชฟมร	ดรวมฟ	มฟชฟ	ชฟมร	มฟ-ม
---ฟ	-ช-ด	ทลชฟ	ชฟมร	ดรวมฟ	มฟชด	ชชฟฟ	มฟรด
---ล	ดรด	มรดล	ดรด	ลชด	ดรด	มรดล	ดรด
---ช	---ช	ทดทช	ทชฟม	---ฟ	-ช-ร	ดรวมฟ	มรด-

-ฟชฟ	มรดร	ดชทค	ทคม-	-ช-ฟ	-ม-ช	มรดร	มรดม
-ม-ฟ	ชฟมฟ	ชฟมท	ดรดฟ	มรดฟ	มรดฟ	มรดท	ดรด-
รคชฟ	มรดฟ	มรดท	มรดท	(---	-ช-ท	-ช-ท	-ช-ฟ
-ฟชฟ	-ช-ฟ	มรดม	ฟชฟม)	----	(---ร	-ฟ-ร	-ค-ท
-ลชท	ทคดร	ดรมฟ	มรดท	ฟดรดฟ	ดรด-)	(รคทม	มฟฟช
-ฟมร	คคช-	---ฟ	-ช-ค	ทคชฟ	ชฟม-	-ฟชฟ	มรดร
ดชทค	ทคม-	-ช-ฟ	-ม-ช	มรดร	มรด-	-ฟ-ฟ	-ฟ-ร
ฟชฟร	ฟรดท	-ชชฟ	ฟมมช	มรดร	มรด-	-ฟชฟ	ชฟมท
ชฟมท	ดรดค						

ทคดลงคบ

โครงสร้างของเพลง

เพลง ร่มปะไชงม้นเป็นเพลงท่อนเดียว มี 28 วรรค

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จ้งหะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 15 ในวงเล็บจะบรรเลงซ้ำ 2 รอบ และบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่และทคดลงคบอย่างซ้ำๆ เป็นเพลงอัตราจ้งหะซ้ำซึ่งคล้ายกับจ้งหะของเพลงไทยในอัตราจ้งหะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ร่มปะไชงม้น เป็นเพลงที่ใช้ในการแสดงทั่วไปไม่ว่าจะเป็นงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัดประจำปี และงานประเพณีต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ชะดาว พอระเกิน) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อดุตตะมะ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชาคือ ขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ชะดาว พคท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา “ป๊อดกาน” ในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบบริบทของป๊อดกานในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี และได้ศึกษาบทเพลงและวิธีการบรรเลงของป๊อดกานพร้อมทั้งบันทึกบทเพลงทั้งหมดเป็นโน้ตไทย วึ่งในการดำเนินการวิจัยได้จำแนกข้อมูลออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบทของป๊อดกานในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาบทเพลงและวิธีการบรรเลงของป๊อดกานในวงปีพาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษา ป๊อดกาน ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านทางการบรรเลงที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีการสืบทอดกันมาในประเทศไทยตั้งแต่ชาวมอญโยกย้ายอพยพเข้ามาสร้างถิ่นฐานมีการแสดงและบรรเลงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เพื่อไม่ให้สูญหาย ทั้งบทเพลง ทำนองเพลง รวมไปถึงการร้องและการฟ้อนรำ ที่เกิดจากวัฒนธรรมการสืบทอดกันต่อ ๆ มา และถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่ากับวิถีชีวิตของบุคคล ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจภูมิปัญญาของนักดนตรี เป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูเผยแพร่ให้เป็นมรดกของชาวมอญสืบไป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ ป๊อดกาน จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ทั้งการสัมภาษณ์จากบุคคลากรท้องถิ่น ศิลปินประจำหมู่บ้าน ผู้มีความรู้ด้านดนตรีมอญ อีกทั้งเข้าร่วมสังเกตในประเพณีต่าง ๆ และในโอกาสพิเศษที่มีการบรรเลง โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของ “ปัดก่าน” ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

1.1 ศึกษาประวัติศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ อำเภอนองดู จังหวัดกาญจนบุรี ประวัติความเป็นมาของศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เลขที่ 120 หมู่ 2 หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอส้มขะบุรี จังหวัดกาญจนบุรี หลวงพ่ออุตตมะได้อนุญาตให้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมมอญเพื่อจะได้สืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ สหภาพพม่า จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญ และเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วยความเมตตาของหลวงพ่อดุตตะมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ โดยมีนายกระเข้าม่อน (NaiKasauh Mon) เป็นหัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ

1.2 ศึกษาประวัติความเป็นมาของ “ปัดก่าน”

จากการสัมภาษณ์ครูโทโปญ (Thaw Poing) กล่าวว่า ในประวัติศาสตร์มอญอยู่ในบทกลอน ซึ่งมอญมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ใช้ปัดก่านนี้มานาน และในเมืองหงสาวดีก็มีการใช้ ปัดก่านเช่นกัน มีวงดนตรีมอญมาบรรเลงประโคมที่ใดก็ต้องมีปัดก่านเป็นเครื่องดนตรีหลักของวง พวกชาวมอญเชื่อว่าการเรียนดนตรีต้องเรียนปัดก่านก่อนที่จะเรียนเครื่องดนตรีชนิดอื่น เพื่อฝึกทักษะความชำนาญ และต้องใช้ดนตรีมอญหลายชนิดในการ ไหว้บรรพบุรุษมอญ ในแต่ละครั้งนั้นต้องมี ปัดก่าน บรรเลงอยู่ด้วยเสมอเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆก็ตามแต่จะสะดวกหรือตามความถนัดของนักดนตรีว่าจะเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดในงาน กษัตริย์มอญพัฒนาเครื่องดนตรีหลายอย่างและนำเครื่องดนตรีมาเมืองไทย ชาวมอญกลุ่มหนึ่งก็ได้หลบหนีมาเมืองไทยเพราะกลัวถูกพม่าฆ่า บ้านเมืองเริ่มถดถอยและไม่มีที่อยู่อาศัยในเมืองหงสาวดี ชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยได้นำเอาเครื่องดนตรี ปัดก่านและเครื่องดนตรีหลายชนิดเข้ามาด้วยและยังมีการนำหนังสือ ศาสนา ไบลานต่างๆ เข้ามาในเมืองไทย

1.2.1 ส่วนประกอบ “ปัดก่าน”

ร้านปัดก่าน (ซ้องวง) ทำจากไม้ ซึ่งใช้พันธุ์ไม้เฉพาะ เรียกว่า “jamane” (Gmelina Arborea) ในการขึ้นรูปวงซ้อง นอกจากนี้ ไม้ชนิดนี้ยังสามารถนำมาใช้ขึ้นรูปของซ้องแคะสลัก ลวดลาย ปิดทอง ตามศิลปะมอญ ซึ่งขนาดของวง ดังนี้

1. กว้างประมาณ 145 เซนติเมตร
2. ความสูงประมาณ 107 เซนติเมตร
3. ความกว้างของฐาน 45 X 29 X 15 เซนติเมตร

2. ลูกบิดก้าน (ฮ่องว) ทำจากโลหะ (ทองเหลือง) คล้ายกับลูกฮ่องของดนตรีไทย แต่ขนาดที่สั้นกว่า จำนวน 14 ลูก เรียงจากลูกทวนไปหาลูกยอด ดังนี้

1. ลูกที่ 1	หรือลูกทวนเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 18 เซนติเมตร	
2. ลูกที่ 2	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 17	เซนติเมตร
3. ลูกที่ 3	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 16	เซนติเมตร
4. ลูกที่ 4	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15.5	เซนติเมตร
5. ลูกที่ 5	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15	เซนติเมตร
6. ลูกที่ 6	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14.5	เซนติเมตร
7. ลูกที่ 7	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14	เซนติเมตร
8. ลูกที่ 8	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 13.5	เซนติเมตร
9. ลูกที่ 9	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 13	เซนติเมตร
10. ลูกที่ 10	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 12	เซนติเมตร
11. ลูกที่ 11	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 11.5	เซนติเมตร
12. ลูกที่ 12	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 11	เซนติเมตร
13. ลูกที่ 13	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10.5	เซนติเมตร
14. ลูกที่ 14	เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 9.5	เซนติเมตร

3. เลื้อยตุ๊ก (ไม้ตี) เป็นไม้กลึงจนกลมจนเป็นแท่งยาว 20 เซนติเมตร ปลายหุ้มด้วยผ้าพันแล้วใช้ด้ายพันอย่างเรียบร้อย

1.2.2 วิธีการบรรเลง “ปิดก้าน”

วิธีการบรรเลงของปิดก้าน (ฮ่องมอญ)

ปิดก้าน (ฮ่องมอญ) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ตั้งโค้งขึ้นไปทั้ง 2 ข้าง ไม่วางลงราบไปกับพื้นเหมือนฮ่องไทย ปิดก้าน (ฮ่องว) วงหนึ่งมีจำนวน 14 ลูก มักประดิษฐ์ร้านปิดก้าน (ฮ่องว) แตกต่างกันอย่างสวยงาม เช่น แกะสลักเป็นลวดลาย ปิดทองประดับกระจก การบรรเลงผู้เล่นต้องนั่งให้ตรงกลางของปิดก้าน (ฮ่องมอญ)

วิธีการไล่เสียง ไล่เสียงจากมือซ้ายลงมา 9 เสียงและไล่เสียงจากมือขวา

ลงมา 9 เสียง

การจับไม้ตี ผู้บรรเลงจะต้องรวบนิ้วกลางนิ้วนางและนิ้วก้อย กำไม้ตีฮ่อง (เลื้อยตุ๊ก) ไว้กับฝ่ามือ ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้เป็นตัวประคอง

วิธีการนั่ง นั่งได้ทั้งพับเพียบหรือขัดสมาธิ

การตี จะต้องมีการประคบน้ำมือเป็นบางช่วงบางตอนของเพลงขึ้นอยู่กับความ

ชำนาญของผู้บรรเลง (ตี)

การแบ่งมือ การแบ่งมือของปัดก่านจะแบ่งทั้งมือซ้ายและขวาเท่าๆกันเพื่อการบรรเลง

จะได้สวยงามและสบายต่อผู้บรรเลงเนื่องจากปัดก่านมีลักษณะเป็นโค้งคล้ายกับพระจันทร์เสี้ยว

1.2.3 ระดับเสียงของ “ปัดก่าน”

1. ระบบเก่า เป็นระบบโบราณของมอญ ประกอบด้วยเสียง

GA-CDE-GABCDEFGA (ซอล ลา-โด เร มี-ซอล ลา ที โด เร มี ฟา ซอล ลา) ซึ่งชาวรามัญกล่าวว่าระบบดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กันกับระบบการนับช่วงเวลาทางจันทรคติ และเป็นระบบเสียงที่นิยมใช้กันในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมลงทรงฟ้อนผี ของชาวมอญในเขตอำเภอสิงห์ใต้ ของอำเภอปอง ในรัฐมอญ

2. ระบบใหม่ เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2503 ในเขตหมู่บ้านสิงห์ใต้ ของอำเภอปอง โดยอาจารย์ช่วยปัญญา และอาจารย์อุมยะ ได้เพิ่มลูกฆ้องเสียง F (ฟา) ในส่วนลูกทั้ง (ลูกต่ำสุด) และส่วนที่ขาด (เป็นหลุม) ขึ้นอีกหนึ่งลูก รวมเป็น 14 ลูกได้ระบบเป็น G-B C- E F G A B C D E F G A (ซอล - ที โด - มี ฟา ซอล ลา ที โด เร มี ฟา ซอล ลา)

1.2.4 การประสมวง

ลักษณะการประสมวงดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านวังกะ ชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน หลักการตั้งเครื่องดนตรี ตำแหน่งการตั้งเครื่องดนตรีตามแบบแผนที่คนมอญโบราณได้วางรูปแบบและปฏิบัติสืบทอดกันมา ผู้วิจัยมีข้อสังเกตการวางตำแหน่งของการวางเครื่องดนตรีในการประสมวงนั้น เน้นในความสวยงามและความสำคัญเป็นหลัก คือ เครื่องดนตรีใดที่เป็นหลักหรือผู้นำของวงก็มักจะจัดวางอยู่ด้านหน้าของการประสมวง ส่วนเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะก็จะจัดวางไว้ด้านหลังของวง ก็คงจัดวางตามที่เราเห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้คงคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสวยงาม ตลอดจนเอื้อประโยชน์ต่อการบรรเลงในวงดนตรีด้วย

1.2.5 พิธีไหว้ครู

การบรรเลงดนตรีปี่พาทย์มอญหงสาวดี ของชาวบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรีนั้น ในส่วนของพิธีกรรมไหว้ครูจะประกอบพิธีไหว้ครู ปีละ 1 ครั้ง โดยมีของที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครู ได้แก่

1. ธูป 9 ดอก
2. เทียน 1 เล่ม
3. กลั้วน้ำว่า 3 หวี

4. มะพร้าว(ต้องมีจุก) 1 ลูก
5. หมากพลู
6. น้ำหอม 1 ขวด
7. บุหรี่ 1 ซอง
8. เงิน 5 บาท หรือ 50 บาทก็ได้ ตัวเลขต้องเป็นเลข 5
9. น้ำ 1 ถ้วย
- 10.ดอกไม้ 1 กำ

โดยผู้ที่สามารถที่จะเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครูได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่เรียนจากบรมครูในศาสตร์นี้โดยตรง
2. เป็นที่เรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีและละคร
3. เป็นผู้ที่ซามอญให้ความเคารพนับถือ

และความเชื่อที่ซามอญถือปฏิบัติสำหรับการแสดง ก่อนการบรรเลงทุกครั้งจะต้องทำพิธีบูชาครู โดยนักดนตรีผู้อาวุโสที่สุดในวงเป็นผู้ทำพิธี ทั้งนี้เพื่อบูชาครูอาจารย์ตลอดจนกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทางของสถานที่ที่แสดง ขอให้การแสดงดนตรีประกอบการรำมอญประสบความสำเร็จราบรื่นถูกอกถูกใจ และบังเกิดความสำเร็จในที่สุด

1.2.6 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบั้งก่าน

ซามอญเป็นชนชาติหนึ่งที่มีประเพณีต่างๆที่ซามอญปฏิบัติ จึงปฏิบัติเพื่อระลึกสืบทอดกันมา

งานบวช

จากการสัมภาษณ์ ในพิธีกรรมงานบวช พบว่าซามอญมีความเชื่อว่าผู้ที่บวชพระ ต้องเป็นชายที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ และยังไม่แต่งงาน เพราะมีความเชื่อว่าถ้าแต่งงานแล้ว พ่อแม่จะไม่ได้บุญกุศลผลบุญ แต่กุศลผลบุญนั้นจะได้แก่ภรรยาและลูก จึงนิยมบวชก่อนแต่งงาน ซึ่งก่อนที่จะบวชต้องไปศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ หรือ 10 วัน เมื่อครบกำหนดจึงกลับมาอยู่ที่บ้าน แล้วจัดงานเลี้ยงเชิญแขก ญาติมิตร อาวุโส มาร่วมงาน โดยในงานเลี้ยงจะมีการบรรเลงดนตรีมอญจากวงปี่พาทย์หงสาวดีหรือวงกว่านกว่าดมอญ ซึ่งมี บั้งก่าน ประกอบอยู่ด้วยในวง ประกอบการแสดงรำมอญเพื่อเฉลิมฉลองในงานด้วย

งานแต่ง

งานมงคลสมรสก็มีงานบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำมอญเช่นกัน ซึ่งในพิธีสมรสนั้น ชาว มอญจะจัดพิธีในตอนเช้า โดยทางฝ่ายเจ้าบ่าว จะมีการตีกลองร้องเพลงแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว เมื่อถึง บ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวและเจ้าสาวทำการไหว้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย แล้วผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายก็จะให้พร จากนั้น ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะสอนถึงการครองคู่ และมีการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญเป็นอันจบพิธี

ตอนที่ 2 ศึกษาบทเพลงของ “ปัดก่าน” ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

2.1 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ

2.1.1 เพลงปาละหยายมัว

เพลง ปาละหยายมัว เป็นเพลงที่สาวในวัยรุ่นรับหน้าที่พ้อนรำให้ชมกัน ไม่ว่าจะเป็น เป็นที่พระราชวังของกษัตริย์ หรือที่หมู่บ้าน ในงานรำผี พิธีกรรมทางศาสนา ในงานพิธีต่างๆ จะมีสาวงามนางหนึ่งรำให้ทุกคนชมกันอยู่เสมอ ในท่ารำนี่เป็นการอวยพรให้กับผู้คนที่กำลังชมกันอยู่ จะได้สุขภาพดี สุขใจกันทุกคน ถ้าดูความเป็นมาของมนุษย์เราแล้ว ตั้งแต่มนุษย์เราเป็นแค่หนึ่งเผ่าพันธุ์นั้น เป็นพี่น้องกัน รักกันอย่างแน่นแฟ้น และศักดิ์ศรีของมนุษย์เรานั้นยิ่งใหญ่จากนั้นจึงก่อตั้งบ้านเมืองกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงาม รวมทั้งรำลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษอีกด้วย ฉะนั้น จึงได้ร้องบรรยายไว้ในบทเพลงนี้

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 34 โดยบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่และทอดลงจบอย่างช้าๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ปาละหยายมัว เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในการพ้อนรำในการแสดงทั่วไปไม่ว่าจะเป็นงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัดประจำปี และงานประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ชะดาว พอระเกิน) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อดุตตะมะ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชา คือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ชะดาว พอท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

2.1.2 เพลง ท้ามละไฮ บ็อบโท

เพลง ท้ามละไฮ บ็อบโท นั้น สถาปนาเกียรติคุณและลักษณะข้อบ่งชี้ของชาวมอญ นั่นคืออะไร เริ่มตั้งแต่พระพุทธเจ้าพบพญาหงส์ทองสองตัวบินจนเมื่อยปีกแล้วก็พักอยู่ตรงเกาะเล็กๆที่ โผล่ขึ้นมากลางทะเล ต่อมาพื้นดินที่หงส์ทองเกาะพักอยู่นั้น ก็กลายเป็นบ้านเมืองขึ้นมาเรียกเมืองนั้น ว่า "เมืองหงสาวดี" และปรากฏ อยู่ในประวัติศาสตร์อยู่จนทุกวันนี้ทางตอนล่างของประเทศพม่าในปัจจุบันนี้เคยเป็นเมืองหงสาวดีราชธานีของมอญมาก่อนดินแดนแห่งนี้มีทรัพยากรมากมาย มีไร่นาป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์มาก ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงทำนายไว้ ชาวมอญเราเป็นชนชาติที่ศรัทธาในพุทธศาสนา ดินแดนของมอญนั้นเปรียบเสมือนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์รื่นเริงเฟิดเฟินยิ่งนัก บรรพบุรุษมอญ เราได้สร้างไว้ชาวมอญเรานั้นไม่ใช่แค่เลื่อมใสในพุทธศาสนาเท่านั้น กษัตริย์มอญทรงปกครองบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม และเลื่องลือยิ่งนัก ชาวมอญได้ตั้งเมืองสุวรรณภูมิเป็นราชธานีอันดับแรก และปกครองมาจนถึงสมัยพระเจ้ามนุโหพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียม ได้แพร่หลายไปทั่วเขตแดนชาวมอญเราจึงเร่งเตรียมไว้ในสมัยที่มอญก่อตั้งเมืองหงสาวดีนั้น กษัตริย์ได้สร้างเจดีย์ชเวดากองไว้ ปัจจุบันเรียกว่า กรุงย่างกุ้ง และเจดีย์โหมกตาว ปัจจุบันอยู่ที่เมืองพะโคนั่นเอง ดินแดนของมอญนั้นรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา จึงบอกเล่าไว้ในบทเพลงนี้

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน บรรเลงท่อนนำ 1 รอบและบรรเลงต่อด้วยท่อนหนึ่ง 2 รอบ จากนั้นบรรเลงท่อนสอง 1 รอบ และบรรเลงท่อนสามอีก 1 รอบ และทอดลงจบโดยไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้น เป็นเพลงอัตราจังหวะห้าซึ่ง คล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ท้ามละไฮ บ็อบโท ใช้บรรเลงในงานแสดงทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัดประจำปี และงานประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ชะดาว พอระเกิน) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อดุตตะมะ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชาคือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ชะดาว พอท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือ สะเดาะเคราะห์ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

2.1.3 เพลง ซโมยบ็อบโท

ประวัติและความหมายของเพลง ซโมยบ็อบโท เป็นเพลงที่สำคัญเพลงหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และตำนานของเมืองหงสาวดีและกำเนิดชนชาติมอญ

ตำนานเมืองหงสาวดีเล่าว่า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 8 พรรษา ได้เสด็จมาดินแดนสุวรรณภูมิเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งสมัยนั้นน้ำท่วมไม่มีพื้นแผ่นดินกว้างใหญ่ดังทุกวันนี้ มีแต่เกาะเล็กๆเกาะหนึ่งโผล่จากผิวน้ำ บนเกาะนั้นมีหงส์บินวนเวียนอยู่ เกาะที่โผล่นั้นเล็กมากทำให้หงส์ลงเกาะได้ตัวเดียว หงส์ตัวผู้ลงเกาะก่อนแล้วให้ตัวเมียเกาะบนหลังตัวผู้ พระพุทธเจ้าเห็นดังนั้นแล้ว จึงพยากรณ์กับพระอานนท์ว่า ” ในอนาคต ในมหาสมุทรแห่งนี้ พื้นแผ่นดินอันกว้างใหญ่ และอุดมสมบูรณ์จะเกิดขึ้น คนในดินแดนนี้ จะสร้างเมืองใหญ่จะสร้างเมืองเป็นราชธานีแห่งอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ วัฒนธรรมและสืบทอดพุทธศาสนา จะรุ่งเรืองเป็นเวลายาวนาน และชาวเมืองจะอยู่กันอย่างมีสันติสุขสืบไป ” คนมอญซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเมืองหงสาวดี ก่อสร้างเจดีย์ชเวดากอง ก่อสร้างเจดีย์โหมกต้าวที่เมืองพะโค และเจดีย์พุทธคยาในหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นชนเผ่าที่ศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เพลงนี้แต่งไว้เหมือนดั่งหงส์ทองตัวผู้กับตัวเมียบินมาในหมู่เมฆด้วยความอดทนและพยายามและความอ่อนล้า และได้ดินที่พักกลางทะเลซึ่งเป็นเกาะของเมืองหงสาวดีนั่นเอง ชาวมอญก็เหมือนกับหงส์ทองที่ปกครองบ้านเมืองบำรุชศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เป็นเวลาร้อยๆปีมาแล้ว จึงนับถือหงส์เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองที่เคยมีของชนชาติมอญ แม้กรุงหงสาวดีแห่งอาณาจักรรามัญจะสูญเสียไปแก่มานานแล้ว แต่คนมอญรุ่นหลังทั้งในประเทศพม่าและที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทย ยังรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของกรุงหงสาวดีและเจ้าหงส์ทอง เพลงนี้เป็นการเล่าเรื่องและการแสดงความเคารพที่ชาวมอญมีต่ออดีตของเขา ปัจจุบันนิยมบรรเลงประกอบการแสดงรำในงานต่างๆ

วิธีการบรรเลง

มีขะดี - ขะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน มีการบรรเลงซ้ำในวรรคบ้าง ซ้ำประโยคบ้าง จะบรรเลงท่อนนำหนึ่ง 1 รอบ และบรรเลงท่อนหนึ่ง 1 รอบ และบรรเลงกลับต้นตั้งแต่ท่อนนำหนึ่งจนจบท่อนหนึ่ง 1 รอบ บรรเลงท่อนนำสอง 1 รอบ บรรเลงท่อนสอง 2 รอบ บรรเลงท่อนนำสาม 1 รอบ บรรเลงท่อนสาม 2 รอบ ลงจบแบบทอดลงโดยไม่ต้องบรรเลงซ้ำหรือกลับต้นแล้ว เพลงนี้จะมีจังหวะที่เลื่อนไหลไม่ตายตัว หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจังหวะพิเศษ

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ซโมยบ๊อบโท ใช้บรรเลงในงานพิธีที่สำคัญๆ ของชาวมอญ คือ งานต้อนรับแขกผู้มาเยือนหรืองานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ เพราะบทเพลงนี้เป็นการอธิบายเนื้อหาด้วยการขับร้องออกมาเป็นเสียงเพลง พร้อมทั้งมีการบรรยายความงามด้วยลีลาการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์โดยนางรำจะแต่งตัวด้วยชุดสีทองเหมือนหงส์ทอง มีพญาหงส์ทอง 1 คู่ และลูกๆ อีก 8 คู่ออกมารำรำประกอบกับดนตรีที่บ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมมอญ เรื่องราวและประวัติเกี่ยวกับชนชาติมอญได้เป็นอย่างดี จึงนิยมทำการบรรเลงประกอบการแสดงเป็นอย่างมาก

2.1.4 เพลง เย็นสะม้าย ชาวระนะเพ็ง

เพลง เย็นสะม้าย ชาวระนะเพ็ง ประมาณในปีพุทธศักราช 1200 จนถึงปี 1400 นั้น ในทางตอนใต้ของประเทศพม่า นั้น ชาวมอญเราเคยก่อตั้งอาณาจักรของตนไว้ พุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองมาในอาณาจักรมอญนั้น ทุกอย่างเจริญรุ่งเรืองมั่นคงเป็นที่กล่าวขานกันว่า “เมืองทอง” ในเวลานั้นวัฒนธรรมการฟ้อนรำของชาวมอญเราก็ปรากฏอยู่แล้ว และที่เขียนเพลงนี้ไว้เพื่อจะได้ยกย่องเกียรติของวัฒนธรรมมอญในยุคนั้น

วิธีการบรรเลง

หะเป็นสะโหนกและปัดวายจะให้สัญญาณก่อนการบรรเลง 3 ครั้ง แล้วเครื่องดนตรี ทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน เริ่มจากบรรเลงท่อนนำหนึ่ง 1 รอบ ท่อนหนึ่ง 1 รอบ ท่อนนำสอง 1 รอบ ท่อนสอง 1 รอบ ท่อนนำสาม 1 รอบ ท่อนสาม 1 รอบ ท่อนนำสี่ 1 รอบ ท่อนสี่ 1 รอบ ท่อนห้า 2 รอบ และท่อนหก 2 รอบ และลงจบแบบทอดลงแบบช้า ๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะช้าซึ่งคล้ายกับ จังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง เย็นสะม้าย ชาวระนะเพ็ง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงในงานมงคลทั่วไป งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน และงานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่อบุตรตะมะซึ่งจัดขึ้นในเดือนมีนาคม (สะตอย พอระเก็น) การจัดงานสมโภชมีพรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนาและการละเล่นต่าง ๆ โดยจะมีการแสดงดนตรีในช่วงเวลา กลางคืน

2.1.5 เพลง จ้าวบ้านว

ในท่าฟ้อนรำของมอญนั้น มีท่ารำอยู่ 55 ท่า และท่าเหล่านั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ในการฟ้อนรำนี้เป็นเป็นท่ารำพื้นฐานของมอญ ได้คัดออกมาเพียง 12 ท่า ท่ารำก็จะเปลี่ยนไปเอง ขึ้นอยู่กับทำนองเพลงนั้นๆ ท่ารำ 12 ท่ามีดังนี้

1. กร้อย เขี้ยวเกรี้ยว (นกกระเรียนกินลูกหว่า)
2. หลีฮ ละหยอด ปะโนด (รำสะบัดพัด)
3. หลีฮ ปะก้าว ฮะเกาส (รำดอกบัว)
4. หลีฮ โจน คะนุ (รำเทพธิดา)
5. หลีฮ จำญ ดี (รำไก่แจ้)
6. หลีฮ ตุ่น เกลิง (รำพายเรือ)
7. หลีฮ หว้อย ปะก้าว (รำการเล่นดอก)
8. หลีฮ อะปุย ตัว เตแหวะ ตัว (รำฟ้อนนิ้วเทวดา)

9. หลีฮั เด็ง สะหมก / หลีฮั กั้น นะร๋อย (รำภาคตะวันออก / รำกินรี)
10. หลีฮั หว๋อย แซง (รำเล่นดาบ)
11. หลีฮั ปะก๊าว ไว (รำพวงมาลัย)
12. หลีฮัโตง (รำโต้่ง / รำจ้าว)

วิธีการบรรเลง

มีชะดี - ชะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน บรรเลงท่อนนำหนึ่ง 1 รอบ ท่อนหนึ่ง 2 รอบ ท่อนนำสอง 1 รอบ ท่อนสอง 2 รอบ ท่อนนำสาม 1 รอบ ท่อนสาม 2 รอบ ท่อนนำสี่ 1 รอบ ท่อนสี่ 2 รอบ ท่อนนำห้า 1 รอบ ท่อนห้า 2 รอบ ท่อนนำหก 1 รอบแล้วลงจบแบบทอดลง เป็นเพลงอัตราจังหวะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง จ้าวบ้านว เป็นเพลงที่บรรเลงประกอบการแสดงในงานมงคลทั่วไป เช่น งานประจำปีของหมู่บ้าน งานวัด หรืองานต้อนรับก็ได้ เนื่องจากการใช้ความงดงามในการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ

2.1.6 เพลง ใจเกิน

เพลง ใจเกิน หากแปลเป็นภาษาไทย หมายถึง “เพลงกล่อมลูก” คือเพลงที่กล่าวถึงนางมารศรีที่กล่อมลูกให้นอนหลับอย่างสบาย ซึ่งนิยมบรรเลงในงานรับขวัญ งานโกนผมไฟของเด็ก และกล่อมเด็ก โดยเพลงนี้แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2498

วิธีการบรรเลง

หะเป็นสะโหนกและปัดวายจะให้สัญญาณก่อนการบรรเลง 3 ครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกัน เริ่มจากบรรเลงบรรเลงท่อนหนึ่ง 2 รอบ ท่อนสอง 2 รอบ ท่อนสาม 2 รอบ ท่อนสี่ 2 รอบ แล้วทอดลงจบแบบช้า ๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะช้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

บรรเลงในงานรับขวัญ งานโกนผมไฟของเด็ก และกล่อมเด็ก

2.1.7 เพลง ชะโมญ จักกะโว

เพลง ชะโมญ จักกะโว หากแปลเป็นภาษาไทย คือเพลง “จักรพรรดิ” ได้แต่งขึ้นเพื่อใช้ในงาน เชิดชูเกียรติของผู้นำ และชนชั้นสูง เจ้านาย ผู้ที่ยศศักดิ์ โดยแต่งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2502

วิธีการบรรเลง

มีขะดี - ขะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 20 โดยบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่และทอดลงจบอย่างช้าๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะห้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

บรรเลงเชิดชูเกียรติของผู้นำ และชนชั้นสูง เจ้านาย ผู้ที่ยศศักดิ์

2.2.8 เพลง ร่อมปะไชงม่อน

เพลง ร่อมปะไชงม่อน หมายถึงเพลง "เสียงรามัญ" เป็นเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราวเสียงดนตรีมอญให้ผู้ฟังได้เข้าใจและรับรู้ถึงเสียงและเอกลักษณ์ของดนตรีมอญ ซึ่งนิยมในงานต่างๆ อาทิ เช่น งานวันชาติ ฯลฯ แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2497

วิธีการบรรเลง

มีขะดี - ขะดาบให้จังหวะก่อนสามครั้ง แล้วเครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 15 ในวงเล็บจะบรรเลงซ้ำ 2 รอบ และบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่และทอดลงจบอย่างช้าๆ เป็นเพลงอัตราจังหวะห้าซึ่งคล้ายกับจังหวะของเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลง ร่อมปะไชงม่อน เป็นเพลงที่ใช้ในการแสดงทั่วไปไม่ว่าจะเป็นงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัดประจำปี และงานประเพณีต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ชะตาพอระเก็น) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อดุตตะมะ เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชาคือ ขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ชะตาพอท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

อภิปรายผล

มอญเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณสถานที่ต่าง ๆ เช่น ชุมชนมอญ ธนบุรี ปากลัด จังหวัดสมุทรปราการ สามโคก จังหวัดปทุมธานี บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร บ้านบางชันหมาก จังหวัดลพบุรี บางกระดี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และชุมชนมอญบ้านวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดนี้ทั้งหมดเป็นผู้ที่อพยพมาจากประเทศพม่า เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของรัฐบาลพม่า ซึ่งสอดคล้องกับ จีวรุณี เสนาคำ (2547:209) ได้กล่าวว่า คนพลัดถิ่นว่าหมายถึงกลุ่มคนหรือชุมชนข้ามพรมแดนรัฐ-ชาติ ที่มีลักษณะสำคัญ 9 ประการคือ

1. กระจายอยู่นอกมาตุภูมิตั้งแต่สองแห่ง หรือสองประเทศขึ้นไป
2. เหตุของการกระจายนี้อาจมาจากการบังคับ การแสวงหางานทำ การค้าหรือนโยบายของเจ้าอาณานิคม
3. มีความทรงจำร่วมเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด
4. มีอุดมคติและพันธะร่วมในการรักษา พื้นฟู สร้างความปลอดภัย ความมั่งคั่งแก่มาตุภูมิ
5. มีสำนึกร่วมและกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อกลับมาตุภูมิ
6. มีสำนึกความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มข้น และสำนึกดังกล่าวได้รับการอ้างไว้ข้ามกาลเวลา
7. มีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่นกับสังคมประเทศที่ตนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน
8. มีความเห็นอกเห็นใจและมีความเป็นปึกแผ่นหรือความสมานฉันท์กับคนพลัดถิ่นชาติพันธุ์เดียวกันในอีกประเทศ

9. อาจจะมีชีวิตที่เฉพาะสร้างสรรค์ และมั่นคงในประเทศพักพิง ที่มีชนดิธรรมต่อความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

วัฒนธรรมชุมชนมอญพลัดถิ่นที่ตัวอำเภอสังขละบุรี กลุ่มนี้มีความต้องการที่จะถือสัญชาติไทย แต่รัฐบาลก็ยังไม่ให้สิทธิความเป็นพลเมืองไทย แม้รัฐจะมีการทำทะเบียนและบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า แต่บัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นดังกล่าวไม่ได้ให้สิทธิใด ๆ เพิ่มขึ้นแก่ชาวมอญ สอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2535: 139) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมว่า “ปกติแล้วคำว่าวัฒนธรรมมักจะใช้พูดกันเป็นประจำ เพราะคนที่มีวัฒนธรรมกับคนที่ไม่มีนั้นต่างกัน โดยบุคคลจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสร้างขึ้นโดยมนุษย์ มนุษย์จะเป็นผู้สร้าง ทะนุบำรุง ถ่ายทอด และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีวัฒนธรรม คือมีวิธีการเรียนรู้ รับช่วงสืบต่อกันมาได้และสร้างสรรค์เพิ่มเติม การที่มนุษย์สามารถวัฒนธรรมได้ดีก็เพราะมนุษย์มีลักษณะทางกายและจิตใจเป็นพิเศษเหนือกว่าสัตว์ทั้งปวง และสิ่งนี้เองทำให้มนุษย์แตกต่างกับสัตว์ เพราะวัฒนธรรมทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ ชูชาติ พิณพาทย์ (2546:170) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาทางวัฒนธรรมปัทมมอญ อำเภอเมือง ปทุมธานี

พบว่า ประวัติตระกูลปี่พาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีดั้งเดิมมี 7 ตระกูล คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ ซ้องเสนาะ ระนาดเสนาะ วงษดนตรี ปี่เสนาะ และดนตรีเสนาะตระกูลที่หัวหน้าวงปี่พาทย์มอญมาตั้งแต่ดั้งเดิม คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ วงดนตรี และดนตรีเสนาะ มีบางตระกูลที่ต่อมาเลิกอาชีพด้านดนตรีไป และบางตระกูลได้ย้ายถิ่นฐานไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นตระกูลที่เลิกอาชีพทางด้านดนตรีและย้ายภูมิลำเนาไปอยู่จังหวัดอื่น คือ ตระกูลซ้องเสนาะ ระนาดเสนาะ วงดนตรี และปี่เสนาะ ในด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญพบว่าประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังนำวงปี่พาทย์มอญเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย คือ ประเพณีงานศพ ประเพณีรำผี รำมอญ ด้านการแสดงนิยมนำไปประกอบการแสดงลิเก รำมอญคณะแรกที่เริ่มทำเป็นอาชีพรับจ้างคือ รำมอญคณะนายเชาว์ พิณพาทย์ เพลงรำมอญมี 13 เพลง 13 ท่ารำ ใช้เพลงเดียวกับเพลงชุดย่าเที่ยง นักดนตรีมีโอกาสเลือกอาชีพได้มากกว่าอดีตนักดนตรีส่วนใหญ่จึงหาอาชีพเสริม ทำให้การพัฒนาดนตรีน้อยลง ไม่มีเวลาซ้อม ไม่ฝึกศึกษาทางด้านดนตรีและไม่มีการสร้างสรรค์เพลงใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษา “ปัดก่าน” ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัดก่าน เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ตั้งโค้งขึ้นไปทั้ง 2 ข้าง ไม่วางลงราบไปกับพื้นเหมือนฆ้องไทย ปัดก่าน มีจำนวน 14 ลูก มักประดิษฐ์ร้านปัดก่าน อย่างสวยงาม ด้วยการแกะสลักเป็นลวดลาย ปิดทองประดับกระจก ซึ่งผู้เรียนดนตรีมอญทุกคนจะต้องเรียนรู้และฝึกเครื่องดนตรีชนิดนี้เป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นก่อนโดยในการเรียนดนตรีมอญนั้นจะต้องทำการไหว้ครู เพื่อเป็นการบอกกล่าวครูบาอาจารย์ ผากตัวเป็นศิษย์ให้รับรู้ว่ขณะนี้วัฒนธรรมดนตรีของชนชาติมอญได้มีผู้มาสืบทอดและรักษาแล้ว ส่วนในด้านบทเพลงและการแสดงนั้น ผู้บรรเลง ปัดก่าน จะต้องมีความสามารถและประสบการณ์ เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ดำเนินทำนองหลักในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ซึ่งมีจังหวะท่วงทำนองและวิธีการบรรเลงที่ยาก ดังนั้นก่อนการฝึกหัดเรียนดนตรีมอญทุกชนิดจะต้องมีการฝึกหัดเครื่องดนตรีชนิดนี้ก่อนเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญทั้งในเรื่องของเพลงและเทคนิคต่าง ๆ สอดคล้องกับพลจักร กลิ่นบางพุด (2556 : บทคัดย่อ) จากการศึกษา จูยาม พบว่า จูยาม เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประสมในวงดนตรีมอญ มีหน้าที่ดำเนินทำนองหลักของวง ทำจากไม้ขนุน แกะสลักเหมือนตัวจระเข้จริง ๆ มีลวดลายเป็นเกร็ด มีปากอ้า มีหัว มีตา มีขา มีเท้า และมีหางที่โค้งงอ ชูดเจาะลำตัวทะลุเป็นโพรงเพื่อให้เกิดเสียง มีสายจำนวน 3 สาย มีนมจำนวน 13 นม วิธีการบรรเลงจะใช้ไม้ดีดทรงกลมแหลม ลักษณะเหมือนดินสอ ทำด้วยไม้ เขาสัตว์ หรืองาช้าง มีลักษณะวิธีการดีดคล้ายกับการดีดจะเข้ของไทย การเทียบเสียงจะเทียบสายที่ 1 คือเสียง ฟา (F) สายที่ 2 คือเสียง โด (C) สายที่ 3 คือเสียง ฟา(F) การบรรเลง จูยาม ส่วนมากจะดำเนินทำนองบนสายเอกหรือสายที่หนึ่งเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งก็จะเล่นควบคู่กันไปกับสายที่ 2 หรือสายที่ 3 วิธีการดีดจะดีดเข้าเพียงอย่างเดียว นอกจากเวลารัวหรือ

กรอเสียงจะดีดเข้าออกอย่างสม่ำเสมอเหมือนไทย ก่อนที่จะประดิษฐ์ จูยาม ในครั้งแรกจะมีพิธีบูชาครู หรือเช่นไหว้ครูที่เรียกว่า “อาม่าอ่าแจ้” ทั้งนี้พิธีกรรมดังกล่าวยังใช้กระทำการบรณการหรือการแสดงทุกครั้งอีกด้วย วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีได้ก่อตั้งขึ้นอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะของชาวมอญ เพื่อใช้บรณการและประกอบการแสดงในโอกาสต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา บัณฑิต ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากวิจัย

1.1 ควรมีการจัดทำหนังสือประวัติเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา
ค้นคว้า

1.2 ควรมีการรวบรวมโน้ตเพลงแยกเป็นแต่ละงานเพื่อเป็นการเผยแพร่และเป็นประโยชน์

1.3 ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนภูมิปัญญาพื้นบ้านในทุกๆด้าน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเทคนิคการบรรเลงเครื่องดนตรีมอญชิ้นอื่น ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.2 ศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีมอญ ของชุมชนมอญต่าง ๆ

2.3 ศึกษาเปรียบเทียบการบรรเลงเครื่องดนตรี ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระเช้าไม้. (2558,6 พฤษภาคม). สัมภาษณ์โดย ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา.

ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.
กาญจนา อินทรสุนานนท์.(2532). พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2540). *ชนกลุ่มน้อยประเทศพม่า* บรรยายสรุป อำเภอสังขละบุรี.

เฉลิมศักดิ์ บุญมาน้ำ. (2528). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชูชาติ พิณพาทย์.(2546)*การศึกษาวรรณกรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี*.

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

จิรุตติ เสนาคำ.(2547).*ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์*.กรุงเทพฯ:โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

ว่าที่ร้อยตรีณฤตล เผือกอำไพ. (2556). *วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ*

ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.

(มานุษยวิทยา) . กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. (2544). *พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของ*

ชาวมอญ. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โทโปญ. (2558,6 พฤษภาคม). สัมภาษณ์โดย ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา. ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ

หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.

เบญจรงค์ กุลสุ. *ดนตรีมอญเมืองปทุมธานี* สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี จังหวัดปทุมธานี.

ปลัดตร กลิ่นบางพุด. (2556). *การศึกษา “จุยาม”* ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรทิพย์ พร้อมมูล. (2552).*การศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด*

สมุทรสาคร. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา) . กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิศาล บุญผูก. (2553).*มหกรรมเพลงมอญมงคล*.กรุงเทพฯ: เทคโปรโมชันแอนด์ แอนเวอร์ไท ซิง.

พิสิทธิ์ ปลัดสิงห์. (2543).*คนมอญ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี. อารบัวแก้ว

- พงษ์ศิริ ศิลปบรรเลง. (2540). *การศึกษาเพลงร่ำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. ปรินิพนธ์
ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- มนัส ขาวปลื้ม. (2541). *แม่ไม้เพลงกลอง ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ นายมนัส ขาวปลื้ม*
ณ เมรุวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพฯ วันพุธที่ 10 มิถุนายน 2541. กรุงเทพฯ :
ศิลปวัฒนธรรมไทย.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- วิชา เชาวศิริป. *การศึกษาลักษณะสำคัญของทำนองเพลงที่ใช้ประกอบพิธีทรงเจ้าของชาวมอญ :*
ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเกาะเกร็ด อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. งานวิจัย.ภาควิชา
ดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. 2537.
ถ่ายเอกสาร.
- วิภา คงคากุล. *ถนนดนตรี 1*. กรุงเทพฯ: ความสำคัญของดนตรี ต่อสังคม 35(1) : ตุลาคม,
2529
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2538). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุล*
พาทยโกศลและสกุล ศิลปะบรรเลง. วิทยานิพนธ์ สม. บ. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ พันธุ์เสือ. (2551). *การบริหารจัดการวงปี่พาทย์มอญบนพื้นฐานของความเข้มแข็ง*
ทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวงปี่พาทย์มอญของ
คณะเจริญศิลป์ อ. เมือง จ. สุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ :
งานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- แววมยุรา วิเศษสิงห์. (2549). *ดนตรีประกอบการร่ำมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัด*
กาญจนบุรี. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศรัณญา บุญลาโก. (2548). *การศึกษาเพลงมอญร่ำ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.*
ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงัด ภูเขาทอง. (2523). *การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สารานุกรมพม่า. (2509). *ประวัติศาสตร์พม่า*, ฉบับที่ 10.

- สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2545). รายงานการวิจัย ชุมชนมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. สำนักงานวิจัยแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2535). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. ฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภลักษณ์ สุขเกษม . (2548). การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม. ปรินิพนธ์
ศป.ม.(มานุษยวิทยากวีทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2519). มอญในประเทศไทย. มุลินีโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุรินทร์ ทับรอด. (2541). พิธีรำผีเื่องในงานศพของชาวมอญพระประแดง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุเอ็ด คชเสนี. (2527). วารสารเมืองโบราณ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน. กรุงเทพฯ:
เมืองโบราณ.
- หงสา. (2558,7 พฤษภาคม). สัมภาษณ์โดย ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา. ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ
หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.
- อภิชาติ ทพิเศษ. (2552). วงก่วนกวีาตมอญ: ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยากวีทยา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรมโชติ. (2540).
- Frequencies for equal-tempered scale, A4=440 Hz.
- <http://www.liutaimottola.com/formulae/freqtab.htm> วันที่ 23 กรกฎาคม 2559

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประมวลภาพ
วงปีพาทย์มอญหงสาวดี

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ภาคผนวก ข

ประมวลภาพ

สภาพทั่วไป หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

สภาพทั่วไป หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาคผนวก ค
ประมวลภาพ
การเข้าสัมภาษณ์ครูในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

การเข้าสัมภาษณ์ครูในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

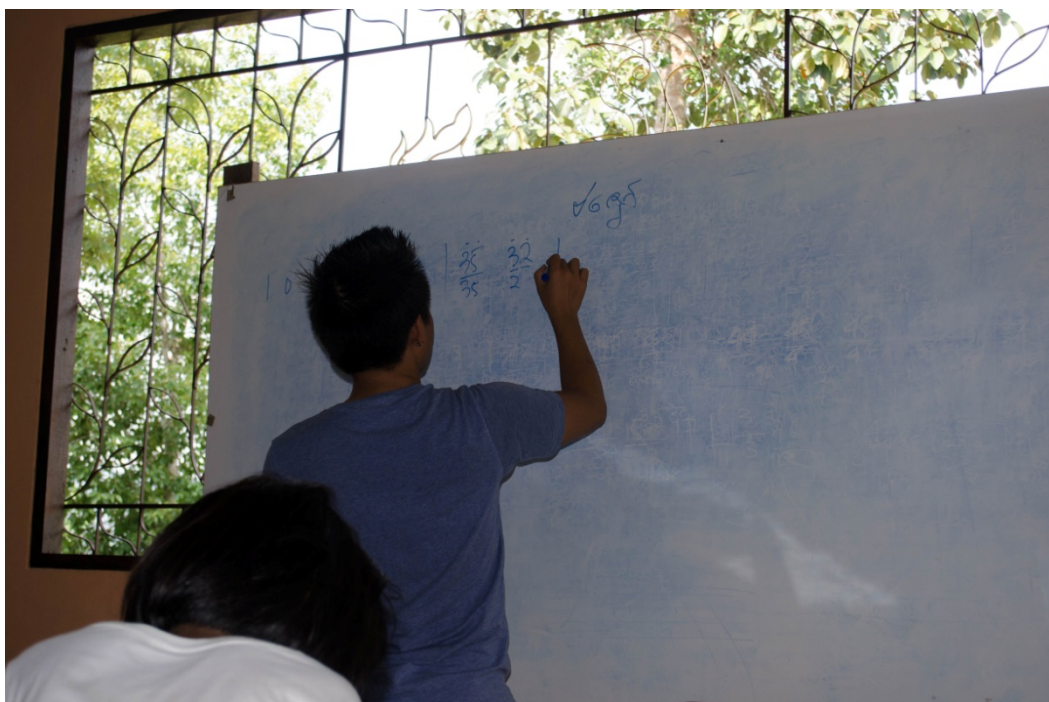

ภาคผนวก ง
ประมวลภาพ
การเรียนการสอนในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

การเรียนการสอนในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ภาคผนวก จ
ประมวลภาพ
ศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ผไทพันธุ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา
วันเดือนปีเกิด	23 ธันวาคม 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1940/11 ม. 6 ตำบลอุ้มทอง อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดดอนโพธิ์ทอง ตำบลดอนโพธิ์ทอง อำเภอมะเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร ตำบลอุ้มทอง อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2546	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนอุ้มทอง ตำบลอุ้มทอง อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2549	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จาก วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ตำบลบางแก้ว อำเภอมะเมือง จังหวัดอ่างทอง
พ.ศ. 2554	การศึกษาระดับบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตร์ศึกษา : ดนตรีศึกษา – ดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2559	ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ